

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥
ਸਿੱਖ ਬੁਲੇਟਨ

The Sikh Bulletin

A Voice of Concerned Sikhs World Wide

March-April 2008

ਚੇਤ-ਵੈਸਾਖ ੫੪੦ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ

editor@sikhbulletin.com

Volume 10, Number 3&4

Published by: Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc; 3524 Rocky Ridge Way, El Dorado Hills, CA 95762, USA Fax (916) 933-8020
Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc. is a religious tax-exempt California Corporation.

In This Issue/ਤਤਕਰਾ

English Words in Gurbani and Spurious Sikh Literature...1
Understanding Jap Ji part 2, Karminder Singh Dhillon.....2
Meditation in Sikhism, Devinderjit Singh, UK.....4
Panth is in Danger. Is it? From Whom? Dr. J.S.Sachdev...8
New Gurdwaras around the World.....10
100 Years Later Bellingham WA Apologizes to Sikhs.....11
Anglo Sikh War Monuments in Panjab, A. S. Sidhu.....12
French and the Turban Issue.....15
Dr. Harpal Singh Pannu in the Dasam Granth Seminar...19
Sikhs and their Religion, Inder Singh.....21
ਜਪੁ ਸਾਰ - ਸਿਖ ਦਰਸ਼ਨ, ਕਰਤਾ: ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ.....22
ਵਿਲੱਖਣ ਵੈਸਾਖੀ, ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਹੁਲ,
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨਰੀ, USA.....25
ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ, ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨਿਸ਼ਤਰ.....27
ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਯੂ. ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਝੂਠਾਂ ਕਰਕੇ
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਆਦਰ।.....29
ਸੱਚ ਛੁਪਾਇਆ ਨਾ ਛੁਪੇ, ਸਰਵਜੀਤ ਸਿੰਘ, USA.....32
ਕੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਖੇ ਵਿਆਕਰਣ ਵਾਧੂ ਹੈ ਅਤੇ,
ਸੰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ?.....36
ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਰੋਧ.....37
ਕੀ ਇਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਪ ਬੀਤੀ ਹੈ? ਸਰਵਜੀਤ ਸਿੰਘ, USA...38
ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੋਲੀ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨਰੀ.....41
ਜਾਬਾਂ ਦਾ ਭੇਡ। ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ).....43
ਉੱਠ ਜਾਗ ਸਿੱਖਾ। ਸ. ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ, Surrey, UK.....45
Book Page.....46

Editor in Chief

Hardev Singh Shergill

Editorial Board

Gurpal Singh Khaira, USA

Gurcharan Singh Brar, Canada

Dr. Sarjeet Singh Sidhu, Malaysia

Production Associates

Amrinder Singh

Sachleen Singh

This issue of the Sikh Bulletin is only in electronic format being sent to those whose email addresses we have. If you or someone you know would like to receive it please provide the email address. You may also pass it along to those on your email list.

The views expressed by the authors are their

OWN. Please send the feedback and inputs to:

editor@sikhbulletin.com

Our Website: www.sikhbulletin.com

**ENGLISH WORDS IN GURBANI
AND SPURIOUS SIKH LITERATURE.**

Some years ago while listening to the granthi recite the slok at the end of Japu (ਜਪੁ) I was struck by the use of the word ਵਾਚੈ in it. ਸਲੋਕੁ॥ ਪਵਣੁ ਗੁਰੁ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਧਰਤਿ ਮਹਤੁ॥ ਦਿਵਸੁ ਰਾਤਿ ਦੁਇ ਦਾਈ ਦਾਇਆ ਖੇਲੈ ਸਗਲ ਜਗਤੁ॥ ਚੰਗਿਆਈਆ ਬੁਰਿਆਈਆ ਵਾਚੈ ਧਰਮੁ ਹਦੂਰਿ॥ ਕਰਮੀ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਕੇ ਨੇੜੈ ਕੇ ਦੂਰਿ॥ ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ॥ ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਕੋਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ॥ P.8. At the conclusion of the service I asked the granthi for the meaning of this word and the answer he gave me sounded similar to the meaning of English word **WATCH**. Recently, after the Jan.-Feb. 2008 special issue of The Sikh Bulletin about so called Dasam Granth a reader pointed out three other such examples of English words in the spurious literature.

1. 'Sri' **Dasam Granth** 'Sahib Ji', published by Bhai Chatar Singh Jiwan Singh, page 194 third line from the top, ਏਕ ਮਾਰਗ ਦੂਰ ਹੈ ਇਕ ਨੀਅਰ (near) ਹੈ ਸੁਨਿ ਰਾਮ॥ In the foot note meaning of this word is given as ਨੇੜੈ (near). Does this in any way support Dr. Jasbir Mann's theory about British involvement in the creation of Dasam Granth? Are there any other English words in Dasam Granth?

2. **Gurbilas Patshahi 6**, published by S. G. P. C. Dharam Parchar Committee, page 430, third line from the bottom, ਤੁਮ ਜੰਬੁਕ ਜੁਥ ਇਕਤੁ ਭਏ, but the meaning in the footnote is given as, "ਤੁਸੀਂ ਗਿੱਦੜਾਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ"॥ Mahan Kosh also spells ਜੁਥ as **ਯੁਥ** (youth).

3. **Bhai Bale Wali Janam Sakhi**, published by Bhai Chatar Singh Jiwan Singh, 7th Edition Sept. 2002, page 559 fourth line from the top uses the word 'ਲੇਟ' (meaning late). One wonders if in the spurious literature these English words have been deliberately inserted as teasers. We would welcome informed articles on the subject of English words in such literature for publication in The Sikh Bulletin.

Study of ancient languages establishes clear relationship between the languages of Western Europe and Northern India, e.g. Latin and Sanskrit. This link supports the theory of dispersal of a people from the area of Caucasus Mountains several thousand years ago. I have often wondered about the similarity between the English word **CREATOR** and Gurbani word **KARTAR**. Both have the same meaning. If we take out the vowels and leave only the consonants we are left with **CRTR** and **KRTR**, respectively. In case of both of these words the sound of C and K is exactly the same. Could that mean that the concept of single **Ctreator/Kartar** is very ancient but with time it got distorted into multiple Gods as evidenced in the Hindu mythology in India and Greek mythology? Hardev Singh Shergill

['Jathedar' Iqbal Singh of Takhat Patna Sahib is the most arrogant and obnoxious of all the 'Jathedars'. Married to multiple wives he justifies his actions by arguing that Guru Gobind Singh had multiple wives, which is not compatible with tenets of Gurbani. He is also an ardent supporter of spurious Dasam Granth which is displayed along side Guru Granth Sahib at Takhat Patna Sahib. Caught by surprise at the house of the son of a former Vice Chancellor of Guru Nanak Dev University in Toronto recently he lost his ability to speak. ED]

Discussion with Jathedar Iqbal Singh Patne Wale regarding Dasam Granth:

<http://www.singhsabhacanada.com/Video/29>

Interview with Jathedar Iqbal Singh Patne Wale's Wife

<http://www.singhsabhacanada.com/Video/34>

UNDERSTANDING JAPJI PART 2: THE BASIC QUESTION.

By Karminder Singh Dhillon PhD (Boston).
Kuala Lumpur, Malaysia.

[First Part of this article was published in November-December 2007 issue of The Sikh Bulletin. ED.]

In the previous article, I attempted to establish that *Japji* contained the essence of the messages contained in the entire *Guru Granth Sahib*. If this proposition is accepted, then two conclusions follow:

1. The first being that the true and complete understanding of *Japji* actually lay across the breath and depth of 1430 pages. This means that pages 8 (where *Japji* ends) all the way to page 1430 is an in-depth explanation of *Japji*.

2. Second, *Japji* is really a summary or title *banee*. By title *banee* I mean that *Japji* is such a succinct and tight summary of the GGS, that it can be compared to the title of a long work. The extremely short and jist-like sentences; and deeply philosophical and conceptual structure of *Japji's* composition lead one to such a conclusion. Hence, just like any complex title, it captures the essence, but true appreciation would come only from understanding the work in its entirety. Titles are rarely, if ever, fully understood just by themselves. But just about any title (if constructed by a thoughtful author) becomes crystal clear once a reader grasps the meaning of the work for which the title is applied.

In this article and those that will follow, the above conclusions will act as the guiding light. In the course of discussion guided by the same conclusions, readers may be able to not only look at *Japji* in new light, but also test the validity of the said conclusions. This article deals with the basic question of *Japji*; and by extension the basic question of the GGS and also the basic question of the Sikh faith.

Every literary work and every discourse, if it is to be of any worth, has to have a basic question, or a fundamental issue. In everyday language we ask, after reading a book, listening to a lecture, or witnessing an event: "what was it about?" This is how we seek the basic question in simple terms. If indeed there existed a basic question, one is usually able to say it in a sentence or two; and agree that everything else simply revolved around that basic issue. Not being able to do so suggest either there was no basic question involved (implying poorly written/spoken or rambling work) or that the reader/listener was unable to grasp it (due to his or her own lack).

This argument can be carried a little further to suggest that every religion too has a basic question. The basic question in Buddhism revolves around how to attain the spiritually elevated position of *nirvana* through *zen* (*dhian*). The basic question of *Bhraminical* belief is how to purify the mind

body and soul through the practice of specified *karam-kandhs* (rituals). The basic question in *Yog Sidhant* is how to use the *asans* (physical/bodily) realm to attain metaphysical union with the cosmos. The fundamental question of *Jain-mat* is to attain spiritual elation through empathy with living creation. The basic question of Christianity is how to accept Christ as one's personal savior. The basic question of Islam is how to lead one's life in the manner that was endorsed or led by the Prophet. The basic question of the *Bahai* faith is how to distill the truths of life by drawing from existing truths.

The suggestion here is that *Sikhi* too has a fundamental issue. It is stated as a summary question, or a basic question in the *Japji*. It is worded succinctly and clearly as a title question in a single sentence in the first *pauree* of *Japji*; and reads "***Kiv Sacheara Hoeay, Kiv Koorey Tutey Paal.***" Translated it reads: "**How then, does one become truth-imbibed/truth-bearing/truth connected, and how does one tear down the wall of falsity.**" Needless to say, this seven word question is heavily loaded with a host of deeply philosophical concepts. What is meant by "truth," "truth imbided," "falsity," "wall of falsity," and what exactly is meant by the phrase "tearing down falsity?" What sort of obstacle is this wall that separates man from God? bearing in mind that *Japji* and Guru Nanak are not talking of just spoken truths or walls made of brick and mortar. These concepts are not explained in any detail in *Japji*. The *pauree* that consists of this basic question does not go beyond the obvious fact that Guru Nanak is speaking metaphorically. One has to turn to the explanations in other *banees*, or other parts of the GGS to get beyond the metaphors with a convincing degree of certainty.

Guru Nanak's *Japji* then follows with two supplementary questions in *pauree* four. "***Fir Kay Agey Rakheay, Jit Disey Darbar,***" And "***Moho Kay Bolan Boleay, Jit Suney Dharey Pyaar.***" Translated they mean: "**And what then do we offer, by which (offering) one gets to see the Court, and "What do we say/utter/communicate, after listening to which (God's) love (with the Sikh) would be established.**" Again, we are dealing with deeply philosophical concepts such as "offering," "seeing the Court," "communicating," and "establishing of love (with God)."

To be sure, *Gurbanee* does not raise questions and let them stand as questions. The essence of *Gurbanee* is to provide answers. Reading *Gurbanee* provides peace and solace, and one of the primary reasons for this blissful feeling is that *Gurbanee* answers our questions. We come before the Guru in an unsettled state of mind and go back in peace. One reason for this is that we come before the Guru full of questions and go back with answers. A mind full of questions is a distressed / disturbed / unsettled mind and

getting answers provides the solace. True to its promise, nowhere in *Gurbanee* would one find a question which was un-answered there and then. This gives *Gurbanee* the maxim: *Gurbanee Har Soal Da Jawab Hai* (*Gurbanee* is the answer to all questions). In all cases, the answer to the question is provided within the same verse or within the same sentence. No verse, which is phrased as a question moves on without answering it. In some instances, the question itself is an answer. For instance Bhagat Kabir's question: "*Kaho Kabeer Haon Bhayaa Udhas, Teerath Bada Jan Har Ka Das.*" Translated: "Kabir (says) I am saddened (with the argument), is the place of pilgrimage higher than the God serving individual (in whose name the *teerath* is constructed)? This question has its answer constructed right within its structure. It also has a remedy constructed within its parameters. Kabir is suggesting – why waste your time and effort at *teeraths*. Do something (serve/ be a slave of God) instead and you will end up creating *teeraths* ! Such is the ability of *Gurbanee* in providing answers that even its questions are truly answers.

So the basic question of *Japji* "*Kiv Sacheara Hoeay, Kiv Koorey Tutey Paal*" is answered within the same verse as "*Hukum Rajai Chalna, Nanak Likheya Naal.*" Translated it means "Abide by the Will and Command, as written within, (says) Nanak. This is clearly a title answer, summary answer because the reader is left to ponder: "What is *Hukam*, What is *Rajai Chalna*, What is meant by "written within?" Guru Nanak does devote the entire 2nd pauree (4 verses) on the issue of *Hukum*. The conclusion is provided in the final **verse** "*Hukmai Ander Sabh Ko, Bahar Hukum Na Koey.*" Translated it means "Everything is within His Will and Command, Nothing is without the *Hukam*." But the level of each of these 4 verses, including that of the concluding verse, is still extremely conceptual, still in title form, still in summary form. The human mind needs simplification, elaboration and explanation that descend from conceptual and metaphysical to operational and practical. To do such is usually not the function of the title, but the job of the actual work that follows that title.

Both the supplementary questions are similarly answered: "*Amrit Vela Sach Naon, Vadeayee Vichar.*" Translated: (Offer) the ambrosial hours and (communicate) the True Name in praises and discourse." But again, these are title answers, summary answers, and answers that are full of rich concepts. How does one "offer" the *amrit vela*? How does one communicate the True Name? What is the True Name to begin with? What is and how does one utter His praises etc.

The suggestion here is that "*Kiv Sacheara Hoeay, Kiv Koorey Tutey Paal*" is the basic and core question of not just *Japji*, but the GGS and *Sikhi*. Such a premise is based on three observations: **First** that it appears as the first question in *Japji*, and hence the first question in the entire GGS. It must thus be the foremost question of Sikh philosophy.

Second, these are title questions, summary questions and stated in very highly conceptual concepts. This sort of make up of these questions suggests that detailed, comprehensive and complete answers are required and forthcoming. The placement of the question suggests that a detailed answer is planned somewhere down the line (as it is – conceptually within *Japji* and in great detail within the *banees* of the GGS. **Third**, (and this follows from the second observation) that the entire *Japji* and indeed the entire GGS is an answer to this question: How do we become God-like? How do we overcome the obstacle (*paal*) that has come to separate our *atma* from the *Paramatma*. Similarly, the two supplementary questions of *Japji* "*Fir Kay Agey Rakheay, Jit Disedy Darbar,*" and "*Moho Kay Bolan Boleay, Jit Suney Dharey Pyaar,*" too are the basic and core to GGS and *Sikhi*. *Pyaar* (Love) is core to *Sikhi* because the Sikh-Guru and Sikh-God relationship is seen primarily in these terms. (The *Gurbanee* term for such a relationship is *Bhagtee*. Semantically, *Bhagtee* is a compound word derived from *Bhau* and *Angket*. *Bhau* means Love and *Angket* means immersed or imbibed).

To understand the above-mentioned basic questions, their rich concepts; to get the answers to them all; and above all to know how to put them in the practice of daily life, one will have to turn to the GGS. Let me illustrate with the concept of *Sachiara*. To understand *Sachiara* a Sikh would have to first understand the concept of *Sach*. Then he/she would need to appreciate the concept of a Sikh as part of *Sach* and then God as *Sach*. These would help understand the other side of the coin "*koor*" (falsity/untruths). By putting all these together a Sikh is in a position to start his practice of *sachiar* living.

Reading the first 100 pages of the GGS, one comes across some 400 verses that provide a variety of aspects of the concept of *Sach* as applied to God. *Sach* is explained in some 400 different ways. Understanding these verses thus illuminates the concept. *Assa Di Waar* (GGS pg 462-475) takes on the issue of living a truthful life – concentrating on intentions, objectives and outcomes as more meaningful measures of truthful living in one's daily life. For instance the 8 verse *salok* in *Chaka* 10 "*Sach Ta Par Janeyai Ja Sach Dhare Pyaar*" talks about the practical aspects of *Sach* and *Sachiara*. The practical aspects are as follows: Verse 1: 'Truthful intentions' Verse 2: 'Being in love with truth', Verse 3: 'Honest methods', Verse 4: 'Obtaining truthful advise' Verse 6: Letting truth reside within the sub-consciousness' Verse 7: Letting truth work as panacea for all ills' Verse 8: Ownership of truth – truth belongs to me and as such is integral to my life. Understanding these verses illuminates the concept of 'truthful living' as part of being *Sachiaar*. Kabir's *banees* in *Asa Rag* (pg 475 – 484) particularly talks about pretensions, hypocrisies, hopeless rituals, and useless spiritual activities that appear to be in

line with truthful living, but are not. One understands “*koor di paal*” in extraordinary clarity by understanding the 37 *shabads* of Kabir here. Kabir cuts through the practices and thoughts of “*koor*” like a hot knife slices butter. The language is lucid, simple and coherent and it is meant to explain highly conceptual and related ideas in practical terms. Putting all these together (and there is much more in other banes), one begins to get a fuller picture of the concept of *Sachiara* as contained in the title question in *Japji*. This fuller picture provides the ‘what’ of *Sachiara* (looking at God as the ultimate Truth – 400 verses in the first 100 pages) the ‘how’ of it (practical aspects of truth – *Assa Di Vaar*), and the ‘how not to’ part as well (falsity that appears as *sach* but is really not so – Kabir’s 37 *shabads*).

If the first *pauree* of *Japji* raises the basic or core question of *Sikhi* and the GGS, I would contend that the rest of *Japji* raises – again in very conceptual terms, and again in title and summary form – what I call the core issues of *Sikhi* and GGS. All of these issues are raised in four-*pauree* combinations. This kind of arrangement has allowed Guru Nanak to provide enough elaboration of each issue. It further allows the reader to keep his or her mind and soul in a constant state of elevation to the next higher level. Each concept takes the spiritual consciousness and awareness of the Sikh to higher and higher levels as he ascends the *Japji* ladder rung by rung. For that is what *Japji* really is – a master architect’s master plan to take the soul of the reader on the 38 *pauree* upward journey to *Sachkhand*. If *Japji* is the plan, then GGS is the actual construction based on that plan. Both are crucially and equally relevant and important. That is the message that is being imparted in this attempt to look at *Japji* in new light.

The forthcoming articles in this series of Understanding *Japji* will elaborate on the core issues in sequence. End.

Note: The writer can be contacted at dhillon99@gmail.com

MEDITATION IN SIKHISM

Devinderjit Singh, St. Catherine's College, Oxford, UK
(February, 2008)

If you were to ask a devout Sikh to summarize the ideal way of life, you'd probably hear the slogan *Naam japna, wand ke shakna te dharam dhe kirat karnee*. That is to say (in reverse order): ‘Earning an honest living, sharing one's blessings with those less fortunate and meditating on the name of God.’ While this phrase is not in the Sikh Scriptures, the *Guru Granth Sahib*, it does capture the sentiment of the teachings well.

*Lead a life of activity,
and earn its comforts with honest hard work.
Through devoted remembrance meet the Lord,
and, O Nanak, all worries are dispelled. [1]*
(Guru Granth Sahib, Raaga Gujari, Mahala 5, p. 522)

The central spiritual issue, which has perplexed me for a long time, is: What is this *Naam* and how should we meditate upon it? In the mid-1970s, when I was a teenager, my father gave me a copy of the *Autobiography of Bhai Sahib Randhir Singh*. This was an English translation, by Dr. Trilochan Singh, of the Punjabi book *Jail Chittian* or ‘Letters from Jail’. Although the description of the hardships endured by Randhir Singh and his fellow patriots during their incarceration for independence activities in India in the early twentieth century were very moving, and mirrored the fate of Nelson Mandela and his companions in South Africa some decades later, I was entranced by the narrative about his spiritual quest as a young man. Randhir Singh took the instruction to meditate on the *Naam* to heart, but wasn't sure which word he should use for the mantric recitation because God is referred to by a myriad different names in the *Guru Granth Sahib*: Creator, Giver, Lord, Almighty and so on. He was drawn to the popular term *Waheguru*, but confirmation only came with a mystical episode; subsequently he enjoyed deep spiritual experiences, which helped him cope through the trying years that lay ahead.

Being young and impressionable at the time, I went through a brief rosary period. Sadly it did little for me, but I put this down to my lack of commitment; unlike Randhir Singh, I didn't get up at 2 a.m. to meditate. The topic came back to the fore in the late 1980s, when I went to the Los Alamos National Laboratory in New Mexico, U.S.A., as a post-doc for a few years. I was only 20 miles from a community of European-American Sikhs who practiced meditation seriously, at the Espanola headquarters of Yogi Harbhajan Singh. Although I rapidly came to the conclusion that the latter was a complete charlatan, was there anything of value in the yogic techniques for an aspiring meditator? I can't speak from experience, since I was too put off by the Yogi-centred setup to try it, but somehow I don't think I missed out on much of significance.

More recently, it has finally started to dawn on me that the notions of *Naam* and *Simaran*, or contemplation, as generally expounded within Sikh circles are at odds with *Gurbani* - they can't have anything to do with the physical recitation of a particular word or phrase! While the beginning of the following hymn by the tailor-Saint Nam Dev might suggest a conventional mantric interpretation, the subsequent lines rule it out:

*With the mind as my yard-stick and the tongue my scissors,
Measure by measure I'm cutting off death's noose. [1]
What do I care about caste
and what do I care about sub-caste,
When I recite the Lord's Name day and night. [Refrain]
Even through the chores of dying and sewing,
Without God's Name I don't live a moment. [2]
I contemplate and sing the Lord's praises,*

*Remembering God every hour of the day. [3]
Just like a silver thread in a golden needle,
Nama's mind is attached with the Almighty. [4]*
(Guru Granth Sahib, Raaga Aasaa, Bhagat Nam Dev, p. 485)

It doesn't matter how committed you are, it's not possible to repeat *Waheguru*, or anything else, every second of the day through human endeavour. Even if you could train your mind to do so while awake, could you guarantee that the process would continue uninterrupted during sleep? No, not without the process becoming akin to one's breathing or heartbeat; that is, involuntary. The *Naam* and *Simaran* that *Gurbani* talks about, which goes on continually day and night, is something transcendental. Even those who concede that *Gurbani* is alluding to a spiritual process, rather than a physical one, tend to argue that the repetition of the *Waheguru* mantra is a necessary first step for achieving the hallowed state; as such, meditative practice is seen as being essential to get things started. I'm afraid this doesn't seem right to me anymore.

*O my mind, take the shelter of God's Name.
Its contemplation dispels bad thoughts
and leads to the state of contentment. [Refrain]
Consider such souls truly blessed,
who sing the praises of the Almighty.
Washing away their accumulated sins,
they find a place in heaven. [1]
In his final moments,
Ajamal obtained an understanding of the Lord.
That sublime state, sought by grand-yogis,
in an instant did he achieve. [2]
Lacking in merit and devoid of learning,
no religious acts could Gaj perform.
Nanak behold the way of God,
the gift of tranquillity he gave him. [3]*
(Guru Granth Sahib, Raaga Raamkali, Mahala 9, p. 901)

Two references from Indian mythology, the fables of the 'sinner' *Ajamal* and the 'arrogant elephant' *Gaj*, are used in the second half of this verse to make a point: only the Grace of the Lord, and not years of religious acts or yogic practice, leads to the state of enlightenment, contentment and tranquillity. The citations of *Ajamal* and *Gaj* do not indicate that Sikhism accepts that either really existed, but simply means that a useful lesson can be learnt from the folklore. Indeed, as in *Gurbani*, the elephant could merely be a metaphor for arrogance, just as a tiny ant is sometimes used to represent humility.

*God is like sugar that is scattered in sand,
An elephant can't pick out the sweet grains.
Kabir says, the Guru has given this sound advice:
Become like an ant and savour the nectar. [238]*
(Guru Granth Sahib, Slokas, Bhagat Kabir, p. 1377)

The notion that the recitation of *Waheguru* as a mantra is central to the Sikh spiritual path seems like a gross misconception to me. The word only occurs about a dozen times in the 1430 pages of the *Guru Granth Sahib*, and attaching special significance to one name for God over another is contrary to its teachings. Even if we accept that the use of *Waheguru* in preference to other names for God is just a convention, will its repeated chanting lead us eventually to enlightenment? I very much doubt it.

*Purity is not obtained by bathing,
even if you wash a million times over.
Tranquillity does not come with silence,
no matter how long the meditation.
Satiety is not achieved through indulgence,
even with the wealth of the world.
Despite countless techniques and practices,
not one leads to emancipation.
How can we perceive the Truth?
How can the wall of falsehood be breached?
It happens in accordance with God's Will,
O Nanak, as it is ordained. [1]*
(Guru Granth Sahib, Japji, p. 1)

The second verse of the first composition, *Japji*, then goes on to discuss God's Will: everything happens in accordance with it, but it defies description; those who are lucky enough to recognize it become free from the clutches of their ego. Having dismissed some of the most common religious practices as misguided, such as asceticism, pilgrimage and sacred bathing, and ruled out all the others that might be dreamt up, it's highly unlikely that Guru Nanak would have advocated some variant of his own. What is the Truth with which Guru Nanak is concerned, and what constitutes the wall of falsehood? He answers this in a short *Sloka* at the head of the 38 verses of *Japji*:

*The Truth was there in the beginning,
The Truth has been there throughout the ages.
The Truth exists even today and,
O Nanak, the Truth will also exist in the future. [1]*
(Guru Granth Sahib, Japji, p. 1)

The Truth that is being referred to is something which is eternal. Everything else, being transitory, is considered an illusion akin to a dream; that which appears to be real but vanishes on waking. Since all that surrounds us has been in existence for only a finite amount time, be it ourselves, our planet, the galaxies and even the stuff from which the universe is made (currently estimated to be around 15 billion years old), the Truth must be unlike anything we know. It is this very uniqueness that makes it impossible to describe, since there is nothing in our experience with which it can be meaningfully compared. The declaration of this basic feature, and the associated limitations of description and understanding, form the cornerstone of the Sikh creed: the *Mool Mantra*.

*There is One God,
whose name is Truth.
The omnipresent creator,
who is without fear and without enmity;
A timeless being,
who is not born but is self-existent.
Enlightenment comes through his Grace.
(Guru Granth Sahib, p. 1)*

This fundamental statement is reiterated at the start of each chapter and major composition, and its abridged version (*Ek Onkaar - Sat - Gurparsaad*) occurs in numerous places. The rest of the *Guru Granth Sahib* is an exposition that expands on this theme in different ways.

A year ago, I was taken aback when a good Sikh friend of mine told me that he'd come to the conclusion that there was no God! While I would have paid little attention to such a claim from someone like Richard Dawkins, my friend was a devout and spiritual man who thought deeply about the message of *Gurbani*. So, how could he say that? He went on to elaborate that God was simply a metaphor, which stood for all that was transcendental. Although I still have reservations, I'm sympathetic towards the idea. Rather than God making man in his own image, as asserted in the first book of the Bible (Genesis), we tend to visualize God in human terms: presumably he must live somewhere, so we picture a place called heaven; he must have friends and enemies, so we become the chosen people while others feel his wrath; being the ultimate authority, he must expect homage and obedience; and so on. **According to Guru Nanak, such worldly attributes of time, space, birth, death, fear, enmity, etc., are not applicable to God.** The metaphorical view discourages these preconceptions by emphasizing the transcendental nature of the quest.

The task at hand can be summarized as follows: we seek an eternal Truth, but it is beyond our comprehension because it lies outside the experience of the only reality we know (transient as that might be). While some, understandably, regard this situation as absurd and dismiss the whole notion, others are not so easily put off by its daunting challenge. The problem for those drawn to the spiritual path is figuring out how to proceed.

*Ritual prayers, fasts, denominational marks,
sacred baths and ostentatious charitable donations.*

*None of these acts impress the Lord,
no matter how sweet the words with which they're performed.
[1]*

*The contemplation of God's Name brings tranquillity to the
mind.*

*People seek the Lord through many different ways,
but it's a difficult task and he can't be found. [Refrain]
Chanting, penance, wandering the globe,
extreme austerities and ascension to the highest chakra.*

*Such methods find no favour with the Lord,
whether they be yogic techniques or Jain practice. [2]
The ambrosial Name, that priceless praise of God,
is obtained by those on whom he showers his Grace.
The Lord bestows this joy in holy company,
O Nanak, and such blessed souls live in peace. [3]
(Guru Granth Sahib, Raaga Dhanaasri, Mahala 5, p. 674)*

Although the purpose of the quest is clear the acquisition of a perpetual state of mental peace, joy and tranquility - the method by which the necessary enlightenment can be attained is not obvious. Indeed, given the nature of the task, it's important to realize that this goal cannot be reached by human endeavour. Only if the veil of falsehood is lifted for us will the Truth be revealed; once glimpsed, the illusion of everyday reality loses its power. Thus concludes Guru Nanak, with *Gurparsaad*.

If enlightenment can only be achieved through God's Grace, what can we do to encourage this blessing? The answer, I believe, is nothing! As long as you think that certain acts, practices or behaviour will make you more worthy of Grace, you've lost the plot. We are after something so priceless, there is no way in which it can be earned; there is nothing we can give in return. All we can do is harbour a heart-felt desire for the invaluable gift.

*Of what use is your meditation, penance, fasting and
worship,*

*If in your heart you don't have the Love of the Almighty? [1]
My friends, you should attach your mind with the Creator.
God is not attained through clever techniques and rituals.*

[Refrain]

*You should give up your pride and pretensions to impress
others;*

*And relinquish your obsession with lust, anger and your
ego. [2]*

*Instead you fan your ego by making a great show of your
piety;*

*And waste your time in the service of idols and tombstones.
[3]*

*Only through devoted remembrance is God attained, says
Kabir;*

*Only through the innocence of a child does one meet the
Almighty. [4]*

(Guru Granth Sahib, Raaga Gaudi, Bhagat Kabir, p. 324)

But how can we develop a thirst for something that is transcendental? After all, it's not easy to fall in love without the sense of sight, sound, smell, taste or touch. There is just one possibility: seek inspiration from those rare souls who have been lucky enough to have been blessed with the divine experience.

*O mother, I have obtained the treasure of God's Name.
My mind has ceased its hankerings and finally come to rest.
[Refrain]*

*The draw of illusion has left the body and divine knowledge
has emerged.*

*Greed and attachment can ensnare no longer, I'm absorbed
with the Lord. [1]*

*The uncertainty of lifetimes lifted when I obtained the gem of
God's Name.*

*All the desires vanished from my mind and perpetual bliss
settled within. [2]*

*The one on whom the Lord showers his Grace sings the
praises of the Almighty.*

*Nanak says, rare are the blessed souls who acquire this type
of wealth. [3]*

(Guru Granth Sahib, Raaga Baasant, Mahala 9, p. 1186)

Given the scarcity of enlightened individuals, finding such holy company is not an easy job. Sadly, the search is also fraught with danger. While there is no threat from the saint we seek, the problem is one of avoiding the many charlatans who are only too eager to exploit the unwary. Even though the warning signs are usually obvious, blind faith tends to take over and victims of spiritual fraud abound. A simple checklist should include the following questions. Is the person perpetually content, or does he or she succumb to lust, anger, greed, undue attachment and ego? Is a blissful state maintained under trying circumstances? Is the company of the honest, humble and poor preferred, or is much more interest shown towards the rich, famous and powerful?

Sikhs can eliminate the risk of falling prey to charlatans by seeking spiritual inspiration directly from the *Guru Granth Sahib*, because it was composed and compiled by the (enlightened) founders. **The Sikh Gurus also included the writings of some contemporary saints from various religious and social backgrounds, such as Kabir, Farid, Nam Dev, Ravi Das and Trilochan, to emphasize that the Truth with which they were concerned was universal as well as eternal.** Despite being in this unique and privileged position with regard to their scriptures, most still want a saint they can see and touch in person and, thereby, lay themselves open to the potential pitfalls which that entails. Since our goal is transcendental, the lack of human form is irrelevant. **If the physical presence of a sage guaranteed salvation, everyone with whom Guru Nanak came into contact would have become a saint.** It didn't work for his eldest son, Siri Chand, for example, who egotistically assumed that it was his rightful inheritance to succeed his father; when his expectations were dashed, because Guru Nanak chose the humble Bhai Lehna over him, he went off in a huff and set up his own ascetic sect (completely at odds with Guru Nanak's teachings). Likewise, Prithi Chand, the eldest son of the fourth Guru, Ram Das, was a source of much grief; and what about Ram Rai, Dhir Mul, and the people who tortured and killed the fifth and ninth Gurus, Arjan and Teg Bahadur? **What we're after is not a matter of having flesh and blood communion with a saint, but one of deriving inspiration**

from their utterances about that rarest of sublime experiences.

If I discover a curiosity, or gain some particular insight, or just buy a gadget that enralls me, I get excited and want to tell my friends about it. When people fall in love, or have their hearts broken, or go through other deep emotions, they are often driven to setting their feelings to poetry and song. The contents of the *Guru Granth Sahib* make most sense when viewed in this light: its saintly authors are trying to give expression to the most profound of experiences, but it's difficult to capture in words.

Oh what bliss. To whom can I describe this state?

*I have become ecstatic with delight on catching sight of the
Lord;*

*my mind is filled with joy and sings his praises. [Refrain]
I am awestruck on seeing the Wondrous One, the Blessor is
everywhere.*

*I drink the priceless nectar of God's Name but,
like a mute, I can only convey the taste with a contented
smile. [1]*

*Just as when some stop their breathing, the air flow can't be
perceived.*

*So a person within whom God becomes resplendent,
their inner state cannot be described with words. [2]*

*The various techniques discussed by people, can all be
learnt by study.*

*But my beloved Lord, the dispeller of worry,
appeared inside my heart from within;
it's hard to say how it could be. [3]*

*The undefinable, formless and eternal Lord; boundless
beyond measure.*

*Nanak says, only those enjoined with the ever-youthful Lord
can ever know about this state of pleasure. [4]*

(Guru Granth Sahib, Raaga Saarang, Mahala 5, p. 1205)

To add the appropriate emotional emphasis to the words, the poetic verses of the *Guru Granth Sahib* were set to *Raagas*, or modes of Indian classical music, designed to generate 'mood'. *Gurbani* was primarily intended to be sung as hymns in serene tones, rather than being read as a long recitation. Having created a suitably atmospheric backdrop, the hope is that the words will act like the arrows of Cupid and instill in the listener a thirst that can't be quenched without obtaining the Lord's Grace.

That would seem to have been the theory, but modern practice has veered a long way from it. The singing of *Gurbani*, or *Kirtan*, along classical lines is now rare and hurried, as congregations complain they can't understand it and want easy sing-along tunes. Complete non-stop recitations of the *Guru Granth Sahib*, called *Akhand Paaths*, carried out by a relay team of readers over about 48 hours, have sprung up and are very common; many are performed simultaneously and several can be strung end-to-end. I think

this invention shows great disrespect to *Gurbani*, as we use it to make a display of our devotion by engaging in the sort of meaningless acts against which it counsels! **Using a topical analogy, I'd say that the Sikh Gurus left us with a simple diet of wholesome food to provide fitness and good health; instead we've turned to junk fast food that is low in spiritual value and high in superstition and ritual.** The resultant obesity and ill-health is clear to see and growing.

Before concluding, I'd like to make some further comments regarding *Kirtan*. This practice is the closest that the Sikh Gurus came to advocating any particular technique. Its rationale was discussed above, but its status as the method of choice is also straightforward to understand: it is far easier to grab somebody's attention, especially our own mind's, with the help of music than it is by a straight recitation. You don't even have to know the language of the lyrics to become enchanted with a song; just the tune can be enough. Indeed, if we consider the style of singing used by Guru Nanak and Guru Arjan themselves, which can be ascertained thanks to the likes of Bhai Avtar Singh's family whose heritage in *Gurbani Sangeet* can be traced back in an unbroken line to that early period, it was so slow that the words were almost impossible to make out unless you already knew them. While I'm sure that this shortcoming was rectified by the Sikh Gurus also discussing the words and message of the composition with the audience, it was *Raagas* through which they gave it expression with the appropriate emotion. Some of the *Raagas* and their combinations assigned in the *Guru Granth Sahib* are not found in any earlier texts, which suggests that their origin lies with the Sikh Gurus. It's sad, therefore, that we don't make the effort to appreciate classical *Kirtan* but demand 'easy' tunes. A few dedicated souls such as Bhai Kultar Singh and Bhai Baldeep Singh, who are the son and great-nephew of Bhai Avtar Singh respectively, and Prof. Surinder Singh are bucking the trend towards dumbing down; my heart-felt gratitude to them.

I began this article with the question of *Naam*, and have to confess that I still have no idea of what it is. I have learnt that this knowledge can only be acquired with God's Grace, but that the lucky few to be so blessed don't have the words to describe it. In any case, it's a far cry from the conventional mantric viewpoint usually preached! I guess the misconception stems from people interpreting the vocabulary of the *Guru Granth Sahib* too literally, and not taking due account of the fact that Guru Nanak had to use concepts and phrases with which his audience was familiar in order to explain his message; meditational terms were used for the benefit of yogis, agricultural ones for farmers, nautical references for fisherman, and so on. The way to reduce the risk of misunderstandings, and the construction of superstitions, is to consider hymns in their entirety and to make sure that the interpretation fits in with *Gurbani* as a whole. **Meditation in Sikhism is not**

something that is done to become blessed, but it's what happens automatically if we are ever lucky enough to be the recipients of the Lord's Grace.

I become attached by what I see. How can I meet you eternal Lord?

Bless me and put me on the right path. Let holy company be my support. [1]

How can we traverse the turbulent illusion of the world? The enlightener of Truth is the boat to ferry us safely across.
[Refrain]

The illusion shakes us like a breeze. Only God's saints remain unmoved.

They stay aloof from joy and sorrow. The Lord himself looks after them. [2]

The illusion engulfs all like a snake. Burning with ego like a moth to a flame.

God defies every sanctification. Only with Grace is enlightenment found. [3]

I wandered sad seeking a gem. A priceless jewel not obtained by any means.

Within me was this gem. Its glory revealed when the Lord lifted the veil. [4]

Whoever partakes savours its taste. Like a mute who's mind fills with awe.

I can see the Bliss everywhere. Servant Nanak is now lost in God's praise. [5]

(Guru Granth Sahib, Raaga Bilaawal, Mahala 5, p. 801)

"PANTH IS IN DANGER" IS IT? FROM WHOM?

DR. JASWANT SINGH SACHDEV, MD*

* Phoenix, Arizona, USA. Email: jaswantsachdev@cox.net

At one time or another, we all have been exposed to this oft-repeated slogan by the leadership of the Sikhs "*Khalsa Ji! Panth Khatravich hai*", meaning that the "Order of the Khalsa" is in imminent danger" It is through such pronouncements that the Sikh leadership of the past had tried to get political mileage. This was so because these slogans often touched the raw nerves of the ordinary - but concerned - often naive - Sikh majority. They pried upon a genuine concern in the minds of ordinary Sikh people about an impending danger to their faith by making them believe that such a catastrophe was just lurking around the corner, and that too in an epidemic proportion. To some extent this belief system of the Sikh leaders in the past in relation to a prevalent and progressive deterioration in the religio-political landscape was not entirely misplaced and indeed carried some weight. But with the passage of time as we entered into the modern era, the extraneous forces, after having inflicted a significant amount of damage, started to lose their wind and gradually began dying down. Times moved on but the leadership kept on harping upon the same tunes, much akin to a broken record, hoping against hope that such renderings will ultimately play music to the ears of

their audience. In this ever-changing environment, it was conveniently forgotten however that the source of such danger also changed. Yet no one ever tried to go to the bottom of this issue to understand this drastic change that had taken place in the perceived villain and if they did, they certainly didn't share it with public at large. No one wished to elaborate as to where exactly this modern day danger is springing from.

Self-Analysis:

There happens to be an urgent need to undertake a root-cause analysis to determine the nature, extent and source of this danger. To separate fact from fiction, it is also necessary to figure out whether the danger is still a consequence of the extrinsic forces of the past, or it is a sole manifestation of a creeping weakness from within the Sikh society itself. This analysis will be of a great significance as not only will it clarify the issue but will help abate blaming others who could have been perceived falsely as the culprits for no fault of theirs. It could then re-focus the attention towards the genuine source of such phenomenon where it truly belongs. Here, it should also be kept in mind that the real motives of complex-minded politicians are usually self-centered and difficult to comprehend. Having said so, I must qualify quickly that all politicians are not worthless and could not always be painted with same brush or even clumped together in one bundle.

Basic Principles:

The Ten Gurus always stood for - and encouraged the Sikh community to stand ready against any kind of injustice not only against itself but for humanity at large. Our history is replete with instances where Sikhs, staying true to the real Spirit of the Khalsa, did not hesitate to sacrifice themselves to help others regardless of the personal consequences.

The martyrdom, in 1675, of Sri Guru Tegh Bahadur Ji, our Ninth Guru for the protection of Kashmiri Pundits stands as a shining example in this regard. With the passage of time, however, the Sikh leadership started not only to ignore the practice of the true principles of Sikh faith but also forgot its responsibility to emphasize and disseminate such principles to their progeny and the world at large. The basic principles entrusted to us in good faith by our Gurus were chipped away slowly, not necessarily by extraneous forces, but perhaps by our own actions and directions under the garb of 'modernity'. Having gotten the wind of what it takes to squeeze the political expediency out of the ordinary Sikh men and women, our leaders primed themselves to go with the flow and did nothing to put halt to such a trend. Thus, over a period of time, an easy life-style without any concern for the preservation of the basic fundamentals of Sikh faith began to take hold. Our religious preachers and leaders failed miserably in creating a model for Sikh youth that could have emphasized a true path of a pious life within the scope of

fundamental principles of Sikh faith while staying in sync with the modern world.

Take, for instance, the principle of **freedom and equality for women** prescribed by our first Guru, Guru Nanak Devji, and further reinforced by the succeeding Gurus. I need not recapitulate the well-known Shabad spoken by Guru Nanak Dev Ji "Bhund Jameeaiye Bhund Nimeeai.....So kio Manda Akheaeie, Jit Jamaiye Rajaan....." This is an ordained dictum for the Sikhs sung daily in *Asa Di Vaar* in every Gurdwara. Herein Guru Ji clearly states that it is from a woman that man has sprung up, who is nurtured by her..... How could then she be called inferior to man when she gives birth to Royalty and great men? We, the Sikhs feel greatly proud about such stipulations in our faith that confer equality upon our women folks and we take immense pleasure in explaining this to the others. **Yet our actions and attitudes often fail us in the so-called "litmus test" because we behave differently when it comes to real practice in daily life. For example our religio-political leadership and clergy thus far did not allow our women to perform the most sacred Seva of cleaning the center Sanctum at Hari Mandir in the early ambrosial hours. Sikh women cannot perform Kirtan Seva at Golden Temple and we have no Sikh female Granthis to speak of in our historical Gurdwaras. The equality for women we talk about only remains on our lips.** The widely practiced shameful custom of female infanticide, prevalent amongst the Sikh population of Punjab much more than anywhere else in the country, is all too obvious and speaks volumes about the dichotomy between our words and actions.

Caste Divisions:

Caste system is taboo in our faith, at least so we declare. Any one of us could stand up and impress others about this great principle of ours, but only if one turns a blind eye to the prevailing facts of our life styles. Where it matters the most, i.e. at the time of looking for a match for our children, no one (and I mean no one) among us dare go beyond the caste and try to cross the boundaries. Open any news paper in India, or elsewhere, and look at matrimonial section. One after the other, one comes across thousands of advertisements by Sikh parents for eligible boys and girls where the emphasis happens to be more on the caste.

There is yet another special category that has been gradually propping its ugly head in Sikh psyche and social behavior, thanks to the apathy of our leaders. In fact it has become a most respectful and highly sought-after phenomenon amongst our young Sikh men and women, and that too at the expense of the loss of Sikh Identity. I am referring to the great demand for the most popular type of category of eligible young Sikh candidates, the so called "clean-shaven" Sikh boys. Here, I am truly at a loss to fully comprehend such a qualification. We have never heard about a "clean-

shaven” Hindu, Muslim, a Christian or a Jew for that matter, rather this peculiarity seems limited only to the Sikhs. If by shaving hair and shunning Sikh identity one becomes ‘clean’ then it must imply indirectly that by keeping full beard and turban automatically will make one unclean? Unfortunately this phenomenon of clean-shaven Sikhs has not merely afflicted the ordinary Sikhs, rather this virulent and contagious disease has aggressively attacked and destroyed the families of our religious and political leadership. Being in the positions of the role models, such children of high status leaders are causing more harm to the Sikh cause and identity. It is here that one needs to take a strong stand and say no more to those amongst us who try to take upon the reigns of various Sikh religious leadership positions in India and abroad yet do not themselves have the motivation, strength and guts to stand true to the basic fundamental principle of Sikh identity.

Role Models:

Moreover, there is a need to be watchful towards high profile young Sikh players or coaches in state, national and international teams who were originally inducted, at least in part, on the basis of being Sikhs and yet for one or the other reason decide not to maintain Sikh identity with a Sikh turban and full beard, and instead try to promote wearing a cap or trimming hair. Obviously, freedom for personal choice is a fundamental human right and cannot and should not - be denied. It is imperative and appropriate however that such individuals be approached by effective Sikh leadership to educate them about the basic requirements of Sikh faith. They should be made fully aware about the harmful consequences of their actions in their capacity of role models for the Sikh youth. Additionally, our Sikh religio-social leadership should make extra efforts in honoring ‘Saabat Surat’ young Sikh players of repute who appear on national scenes with their identities intact, in accordance with the established guidelines of Sikh faith. They should be bestowed with generous packages of monetary prizes and retirement benefits so that they in turn could motivate others standing at the fence to join into the foray of true Sikh order.

Drug Addiction:

We talk of being the first religion that takes an official stand against the intoxicants and smoking, yet alcohol has become synonymous with the identity of a ‘Sardar Ji’. We try to emphasize time and again that such habits are disallowed in our faith as part of fundamental principle but when it comes to drinking we seem to turn a blind eye as if it were none of our concern. Some members of SGPC and Sikh leaders of Gurdwaras, especially in the western world, are often deep into drinking. Rules are bent under the garb of pseudo-science and modernity to suite our needs and desires. This laxity and loophole must be stopped vigorously. Sikhs were supposed to learn and teach the language of Punjabi in Gurmukhi script to their children so that they could read and

understand Gurbani and thus be closer to the Guru. Yet it is shameful to note that our leaders are the first in line to seek admissions for their children in school where Punjabi does not exist and, if it does, it is rather relegated to the lowest position and status. Charity was supposed to begin at home, but alas!

Identity:

The concept of ‘Saabat Surat’ in the form of a Khalsa as laid by Guru Gobind Singh Ji is being put to rest gradually and permanently by modern Sikhs and their leaders. Unfortunately, the protective fence itself now seems to be gradually dismantling and hurting the crop. It is here that I must remind ourselves about the clear and precise warning given to us by Guru Gobind Singh Ji and that too in no uncertain terms “*Jub lug Khalsa rahe niara, tub tuk tej deo Mai Saara*”. Our destiny, our aura as provided by God-Guru as well as our very survival as “Panth” or “the Order of Khalsa” is tied to our unique identity, so says this Dictum. “*Jub aie karai bipran kee reet, mai naa karoon inkee parteet*”. When the Order of Khalsa Panth starts imitating the wrong path of others, Guru’s blessings will wither away and the imminent danger to the Sikh Panth, so often talked about by our leaders, will certainly become a reality. Unless Sikh leaders wake up and once again start following the dictum of our Gurus in its true spirit and lead the Sikh youth to such a path, we the Sikhs, in the shape and form as we happen to exist today and become recognized, are bound to disappear from the face of this earth for ever.

The response to the question posed in the title of this essay unfortunately happens to be in the affirmative. Yes “Panth” is in danger no doubt, but it needs to be qualified further without any reservation or hesitation that such a danger is from within. Furthermore, the danger is truly from those who were supposed to protect and defend by living it the way our Gurus ordained us to live. It is therefore, imperative that we must try to put our house in order first. Once done, no one would ever be in a position to harm Guru’s Khalsa and the danger to it will evaporate and dissipate once and for all. There is no space, even a teeny-weeny bit, to doubt this truth. But whether we decide to believe and follow this truth or not, the choice now lies with us. [Courtesy, The Sikh Review]

NEW GURDWARAS AROUND THE WORLD

Hindustan Times, Thursday, January 10, 2008

IRAQ TO REBUILD GURDWARA IN BAGHDAD:

A Gurdwara in Baghdad, built to commemorate Guru Nanak's visit to the city and severely damaged after the fall of Saddam Hussein, is all set to be rebuilt, a top Iraqi leader said. Ahmed Chalabi, former deputy prime minister, visited the dilapidated Sikh shrine earlier this week under heavy

military protection, worldsikhnews.com reported. The leader said, "It (the gurdwara) has unfortunately been wiped out by fanatics because they thought it was against Islam."

It is believed that Guru Nanak visited Baghdad while on his way to Mecca and Medina and spent around four months in the city. During this period he is said to have held many discourses with Bahlol Dana, a sufi saint. "We will rebuild it. It's shameful they cannot respect someone who has millions of followers," Chalabi said at the gurdwara site along the river Tigris.

EASTERN EUROPE'S FIRST GURDWARA TO COME UP IN POLAND:

A gurdwara, said to be the first in Eastern Europe, will come up in this Polish capital as the authorities here have finally given their green signal. The proposed gurdwara has been registered as a religious institution. Respecting the religious identity of the Sikh community here, the authorities have also allowed them to wear turban and keep a kirpan. "This is a glorious day for the Indian community in Poland," Singh Sabha chief administrative officer JJ Singh said.

"Unlike France, where the Sikh community is facing many difficulties in maintaining its identity, the Polish authorities have given us what we had asked for here. The rights of a minority community are being respected which is most gratifying," Singh told IANS. "Now our job is to collect funds not only in Poland but from other European countries to construct a beautiful gurdwara. Incidentally, it will be the first gurdwara in Eastern Europe," he added.

For the past three years, the Singh Sabha community organisation has been using a rented house in the Warsaw suburb of Rashyn to perform religious ceremonies. It has been bringing religious teachers and singers from the Amritsar-headquartered Shiromani Gurdwara Prabandhak Committee (SGPC), a mini parliament of the community in India, for religious activities. In Poland, apart from a small number of Sikhs, there are 1,200 Sindhis who too have faith in the teachings of Guru Nanak, the founder of Sikhism, and the Guru Granth Sahib, the holy text.

Janusz Krzyzowski, president of the India-Polish Cultural Committee, said: "This was a long cherished demand which has been accepted very gracefully by a largely Catholic-dominated country. In the era of globalisation people everywhere should have the right to practise their religion." Indian Ambassador to Poland Chandra Mohan Bhandari also expressed satisfaction and said it was a positive step to strengthen Indo-Polish relations.

NEW GURDWARA FOR SIKHS IN BEDFORD:

Sikhs in Bedford can worship at a spanking new gurdwara - the first to be built in the traditional Sikh style in Britain. The 4-million-pound gurdwara was the only project to be

awarded any money by the Millennium Commission - an independent body established in 1993 to distribute lottery money for buildings, environmental projects and community schemes.

The granite and marble used for the gurdwara were brought from western India along with 20 stonemasons who worked for a year and a half to craft the building. The gurdwara is part of a 2.5-acre complex, complete with community centre and kitchens that can cater for up to 500 people for celebrations, the *Bedford Today* reported. "We are incredibly proud of this beautiful and unique gurdwara. We aim to give people in the West and young Sikhs an experience of Sikh cultural heritage and, hopefully, it will encourage people to visit India and see more," said gurdwara general secretary Amrik Singh Jamu.

Bedford has in recent times seen a significant rise in immigration from South Asia. In the coming months, priceless Sikh artifacts, including swords and 500-year-old furniture normally kept at London's Victoria and Albert Museum, will be on display at the gurdwara.

100 YEARS LATER - BELLINGHAM WA APOLOGIZES TO SIKHS

JANUARY 8, 2008...9:27 PM

[1907 Bellingham mob forced East Indian workers from town](#)

[SLIDE SHOW PRESENTATION](#) [Ctrl+click]

I am so ashamed of my hometown and also so proud that 100 years later, my village has had the grace and privilege of officially saying "We are so sorry!" to Sikhs everywhere! Events marking the 100th anniversary of the 1907 race riots:

- "A Day of Healing and Reconciliation," Whatcom County Courthouse Rotunda, Tuesday at noon.
- "The Curse of Bellingham," a documentary about how the events of 1907 echo in the treatment of immigrants today, is scheduled for 6 p.m. Tuesday at Community to Community Development, 203 W. Holly St., Suite 318.
- Open House at Guru Nanak Gursikh Temple, 176 E. Pole Road, 6 to 8 p.m. Sept. 13.
- Displays at the Bellingham Public Library and Western Washington University's Wilson Library.

RELATED WORKSHOP

"History of Immigration 101," developed by the National

Network for Immigrant and Refugee Rights, 6 to 8 p.m. Sept. 18

[From The Bellingham Herald](#)

Unfortunately, 100 years ago racism was not only tolerated but encouraged in the pages of this newspaper.

Tuesday marks the 100-year anniversary of Bellingham's "Hindu riots," when a mob rounded up the city's East Indian mill workers and ordered them out of town. The workers were intimidated and, in some cases, assaulted. Police did nothing.

At the time, The Bellingham Herald contained editorials with some of the most demeaning and hateful stereotyping you will ever read. And the other two newspapers in Bellingham, both of which are related to our history, were as bad or worse. The day after the riots, The Bellingham Herald contained this passage: "The Hindu is not a good citizen. It would require centuries to assimilate him, and this country need not take the trouble. Our racial burdens are already heavy enough to bear."

The piece went on to insult the intelligence and work skills of East Indians. Later pieces, and those in the other papers, used racial epithets and insults that today are not acceptable for publication in a community newspaper.

Some of the editorials spoke out against the riots, saying mob rule was not the way to run the city. But even those editorials agreed that no one wanted East Indians in town and that the citizens of Bellingham were better off after East Indians were driven from the city.

It's time to apologize for the venomous racism, for the demeaning talk, for the refusal to defend human beings against a mob because of their skin tone and ethnicity. We apologize to the East Indian people in our community today, and to any right-thinking person who is disgusted by the actions this newspaper took in one of the darkest times in our community's history. We are disgusted too.

- kamallarosekaur

[January 9, 2008 at 11:03 pm](#)

Wahe Guru Ji Ka Khalsa Wahe Guru Ji Ki Fateh
My only involvement in Bellingham's attempts to come clean to Sikhs (not Hindus) was very small. I tried to get a major Sikh organization involved to boost the Sikh side of these events a bit. The city would have loved a parade, in truth. But I failed in this. However, local Sikhs did a great job. Bellingham does not have a Gurdwara but there is one in the county, in a little town on the border.

I think this is a great story but it hasn't been picked up by Sikh media, forums or blogs, to my knowledge.

[Submitted by Kamalla Rose Kaur, Bellingham. ED.]

[The Sikh Bulletin of September-October 2007 carried an article: 'Bellingham Race Riots – Hindus Expelled from the City', by Inder Singh. Although any body from India at that time and even in 1960, when I came to N. America, was called Hindu, almost all the people expelled from

Bellingham were Sikhs. This editor graduated from Western Washington State College Bellingham- now called Western Washington State University – in 1962 with M. Ed. degree. When I asked the Head of my Department for a letter of recommendation to pursue PhD he refused because he wanted me to return directly to India. A fellow student who was native of Bellingham told me that the Department Head was a long standing member of Ku Klux Klan and even then a black man could not spend a night in that town. Other than that incident I have very fond and friendly memories of Bellingham. In fact since I was teaching just across the border in British Columbia, for almost three years after graduation I was a frequent visitor to the WWSU campus to visit with friends. We commend The Bellingham Herald for its honest expression of regret over its policy 100 years ago. The world would become heaven on earth if every one followed this example. How the times have changed for good. In 1914 a handful of Sikhs were not allowed to disembark from Komagata Maru in Vancouver Harbor. Today the Premier of that province wants to facilitate immigration from Panjab. ED.]

ANGLO SIKH WAR MONUMENTS IN PANJAB

Amarpal Sidhu, U.K.

Amarpal Sidhu's recent travelogue tells the story of these monuments and their current state:

By their own admission, the fiercest battles the British fought to gain their hold on the subcontinent were fought in the Punjab. Today, the memorials built to commemorate these battles lie in ruins. Hard fought contests at **Mudki, Ferozeshah, Budhowal, Aliwal and Sabraon** were followed by the virtual annexation of the Punjab although the Second Anglo-Sikh war would finally put an end to the Lahore state.

Around 20 years after the war, the British erected monuments at four of the sites. Budhowal, one of the smaller encounters which ended in a Sikh victory was not commemorated. Similar in style to each other although having their own character, each monument is comprised of a column encircled by a small square garden with a small square flat-roofed caretaker's hut in one corner. There is little else to remind one of the fierce encounters that took place there. However the scene which met the two armies 150 years ago may not be much different from now. The villages near where the encounters took place remain small as in 1846, the land is flat and the battlefields are prime

farming land with corn fields stretching to the horizon. However any entrenchments or fortifications that would have been built long been lost to the farmers plough. British maps interestingly show nullahs (water channels) and some of these still exist today along with new ones leaving natural trenches that would no doubt have been used.

Any traveller to these battlefield sites will have no problem finding the monuments when they reach these villages as the locals are well aware of where the monuments lie. The sheer size and well built nature of the monuments means they are still intact after 150 years despite little interest by the Indian Government although all now require some care and attention at various points.

Mudki

The first battle of the war took place just north of the village of Mudki in the district of Ferozepur. The outer facade of this structure is now crumbling away at the base. The monument has plaques written in English, Persian and Punjabi. The date of erection is clearly shown on a plaque as 1870, 25 years after the battle. The outer brickwork at the base is very much exposed now with many bricks missing and cracks developing at the base. The caretakers hut in the

rectangular plot seems to have been repaired. One can imagine a garden surrounding the structure during British times. A pathway leads from the entrance at the roadside to the monument with a small wall topped with barbed wire marking out the plot. Although neglected, it is fortunately not

getting any unwelcome attention either with any signs of graffiti or malicious damage. Visitors would be well advised to visit the local Gurdwara (Shaheed Ganj Mudki) a short way down the road towards the village which holds scenes of the battle and the treacherous part played by the Sikh commanders and chat with local elders about this battle.

Ferozeshah

The monument at Ferozeshah stands in the southwest of the village of Ferozeshah which is itself a little bit off the GT road. The memorial here has a slightly different style, the column and base being triangular in shape but of the same order of length as at Mudki. A space at the base must have held a plaque however it has been replaced with a poor clayed one with "Ferozeshah" written in large letters. The remains of the original plaque are nowhere to be seen. The base of the monument seems to be in slightly better shape with none of the missing bricks and cracks apparent in the mudki one.

At Ferozeshah, a Gurdwara now stands proudly next to the monument. The monument actually stands in the southwest corner of the village where the fighting was the fiercest. Close to the village now stands the AngloSikh War memorial museum. Anyone visiting Ferozeshah should visit the museum to see a fairly extensive array of hand weapons from the battles. Signs of neglect are apparent though with swords and muskets carrying an appreciable layer of rust. The museum is also doing little to maintain the cannons marking the entrance to the museum, one of which now lies on its side after the collapse of one of its gun carriage wheels. Despite the decay around them, guardians of the museum are quick to stop visitors from taking pictures

inside. The museum has an impressive array of large paintings by Sikh artists showing scenes from the battles. Maps showing battle formations and tactics of both sides are also of interest. There is also a small library where visitors can browse through the books. Visitors wishing to make a video record of the Museum would be advised to obtain permission before visiting the museum. This is available from The Director of Cultural Affairs, Archaeology and Museums Punjab, Plot No 3, Sector 38A, Chandigarh.

Locals mention of British visitors coming to visit this monument but they are few and far between. There are said to be British graves in Misreewala, a village close to Ferozeshah, where some of British forces retired after their failure to break through Sikh lines during the first day of the battle.

Budhowal

The major encounter at Ferozeshah was followed by a smaller encounter near the town of Budhowal with the Sikh General Ranjodh Singh Majithia gaining a triumph over the British army. A large part of the British baggage train was captured and prisoners were taken. No memorial has been setup at this place by the British. However the sarpanch (headman

of the village), whose ancestors fought in the battle has set up a monument, albeit much smaller than the ones at Ferozeshah and Mudki.

Next to the monument, a museum which will hold paintings of the battles is being built. Visitors to Budhowal in a year's time may see the project completed. Although the encounter has taken the name of Budhowal, the memorial and the battle itself took place at Pamal Village, a short distance from budhowal. Budhowal is a short way from Ludhiana from where the visitor can also travel to see the Aliwal battlefield.

Aliwal

A short distance from Budhowal and adjacent to the Sutlej lies Aliwal, a much larger encounter fought just after Budhowal. The British monument setup here is of a shorter more squat style than at Ferozeshah. Signs of decay here are much more apparent than the other two British structures. On one side a large number of bricks have disappeared from the base and a plaque lies broken on the ground. The monument

is square and in keeping with the style of other monuments should have had a plaque on each side however there are no remains of these on the site. The caretaker's hut is a mere shell now and the site is covered with weeds unlike the other sites. Sitting in an isolated position between the villages of Aliwal and Bhoondri, the structure occupies a space that would have been the centre of the Sikh lines and therefore very close to the centre of the battlefield.

Sabraon

The final battle of the campaign took place at Sabraon, again adjacent to the Sutlej and a short drive from the Harike Wetlands Park at the confluence of the Sutlej and Beas rivers. Erected in 1868, the monument is placed around the area the British lines would have been drawn just prior to the battle, south of

the village of Rhodewalla. The monument, also in the more squat style of the Aliwal structure but made as a column here is in reasonable shape however the plaques commemorating the battle at the bottom are again missing. Brickwork at the top of the column is now missing and the plasterwork from the top of the column has come off. However the column is in good shape. Again some of the brickwork at the base is missing.

Summary

Travelers winding their way through the battle field sites will find it a rewarding experience. Locals are curious about the few outsiders who come to see the monuments and will approach the visitor themselves and volunteer information. It's well worth engaging in conversation with the elders at the Gurdwaras especially at Mudkee and Sabraon and an interesting hour or two can be spent exchanging views on these historic altercations, the treachery and betrayal shown by the Sikh Generals and the numerous 'what if' questions that come to mind. They are well versed in the accounts of the battles and the betrayals that took place on the eve of the end of the Sikh Empire and are proud of the historic location of their villages. This more than makes up for the lack of attention that the Government is paying to these important locations. Rather than adding to the importance of these battlefields in some fashion, what little there is in terms of these monuments is being currently ignored.

All words and pictures by Amarpal Sidhu. Copyright of the author.

[The author is the son of S. Gurbachan Singh Sidhu of UK who has authored many books about Sikhism. After reading this article if you feel that we need to do something to restore and maintain these monuments, please write to him: Gurbachan Singh Sidhu gssidhu30@yahoo.co.uk. Consider adopting the upkeep of these monuments in your village. ED.]

TAT GURMAT TAKSAL

(742 Sector 8, Chandigarh-160009; Tel. 94178-71742;
akalsahagurtej Singh@yahoo.com)

[On the asking of the Khalsa Action Committee, the following document was prepared. It is self explanatory. The Taksal wonders whether these arguments have been advanced in the relevant *fora* by our people. They seemed to hold a promise of being developed into an effective statement by our learned advocates pursuing the turban case. The Tat Gurmat Taksal urges those friends who have the ears of our leaders pursuing the case, to bring the following document to their notice - for whatever it is worth.]

The French and the Sikh approach to non-sectarianism Gurtej Singh

Primary difficulty in understanding the Sikh faith has been the attempt of scholars to interpret it in the context of the prevalent notions about spiritualism and religion. Complete appreciation of the Sikh position is also marred by the use of terms current in religious terminology to describe religious experience and religious fundamentals. The Sikhs believe that theirs is the 'third way' distinct in all essentials from both the Semitic and the Indic pathways.

To emphasise the unity of thought and belief, the ten originators of the Sikh faith all call themselves Nanak after the first who bore that name. Nanak (1469-1539 CE) was not a 'prophet of the Semitic belief' nor was he an 'Indic incarnation;' he was a Guru (a teacher). In an act of supreme significance, the last Nanak (1666-1708) merged his body into the congregation of believers and his thought (soul?) into the Granth. This compilation of their views is now, along with the body of believers (the Khalsa), the 'eternally reigning Guru,' known and revered as Guru Granth Sahib. It teaches the faithful to believe as follows:

1. God is One. The very first 'word' of the Guru Granth is the absolute numeral '1' to emphasise the unity of Godhead without reservation. He is not 'our one God' opposed to 'their one God.' S/he is just one God common to all humankind. One important implication of this belief is that we do not view the world as the strife-torn planet where Jew-Gentile, Christian-Heathen, Muslim-Kafir or Hindu-Mallechha are in perpetual conflict.

2. All religions are valid though they need to be updated according to their own original preaching.

3. Luring or terrifying innocent people with temptation of heaven or fear of hell is wrong. Neither hell nor heaven exists. Purity of life is a reward in itself as impurity is a curse.

4. There is no "original sin," evil is a product of wrong appreciation of Reality and has no independent existence. God is immanent in His creation; no Satan can exist therein. No intermediary, be he a prophet, 'son of God,' Guru or a priest can take anyone's sins upon himself or can absolve another of them. No verbal formula (the *kalmia*, the *mantra*, for instance) or expression of faith in another can redeem anyone. There is no such thing as *mukti*, *moksha*, nirvana, salvation, deliverance or final release after death. These concepts are irrelevant to religious living – which is merely an expression of love.

5. Realising the Will of God as is depicted in the Word of the Guru is the only pursuit worthy of a spiritually inclined person. Imbibing the Will within the self as spontaneous programme of action is the only religious activity worth pursuing. Acquiring the mental and physical skills, habits and attitudes that equip one to accept and promote His Will as the basis of conscious living (*turia avastha*, the fourth state of existence), alone is holy. Actually striving incessantly to help in implementing the Will in human affairs alone is salvation. It is a state (*jiwan mukta*) that must be obtained while one is living. This is salvation, *mukti*, *moksha*, final release, nirvana or deliverance. It is the *summum bonum* of human existence.

5A. God loves all. S/He wills that all should lead tension free lives (in complete absence of coercion). Everyone is entitled to unlimited spiritual progress (likened to transforming the beast and ghost within, to angelic state) and has the right to make socially compatible material progress.

A seeker after God must let his facial and head hair grow long in full acceptance of His Will. Some, who among them are sufficiently motivated and have trained themselves adequately, take a formal vow (undergo *amrit sankar*) to make the implementation of His Will the sole concern, while still leading a normal house-holder's life. Such people adopt five symbols of faith to act as constant reminders that they are in the service of God and His creation.

Those who take such vows and adopt the symbols, have been known to history as the Order of the Khalsa or the society of the Khalsa or simply as *amritdhari* Sikhs. Their primary aim is to bring about a moral revolution for the benefit of humanity. This Order seeks ultimately to make everlasting bliss a normal condition by promoting harmony amongst all living beings.

That was also the aim of the European and English thinkers of the 18th and the 19th centuries. The teachings of the Guru sometimes appear paraphrased in their writings. The secular policies of the French government, as far as we know, are formed under the influence of these great thinkers and philosophers. There is no contradiction between the teachings of our Guru and the aims of the French polity.

Though our culture can be described as 'faith' of a different category, the term religion is wrongly applied to us by conventionalists who must use the prevalent vocabulary to describe the phenomena. It certainly is misapplied to the Order of the Khalsa. Arnold Toynbee understood its character much better. While rejecting the claim of Lenin that his Communist Party was the first political organisation wedded to an idea, he said words to the effect that 'the Khalsa of Guru Gobind Singh is a true precursor of Lenin's Communist Party.' The symbols of the Khalsa are a badge of a people committed to one of the noblest ideals evolved by humankind – they, including the turban and are not sectarian 'religious symbols.' Limitation of vocabulary, resulting in inadequate articulation, is severely hampering the understanding of our wholly original society. Our spiritual literature tells us that the Khalsa is to regard itself as outside the conventional world of religions, races, castes, and other interest groups.

The French government may consider tolerating the Sikh turban. It is no conventional religious symbol but is a badge of the Khalsa dedicated to the same ideals that are the bedrock of laudable secular policies pursued by France.

II

Having conceded that, it still appears difficult to define the turban as a 'symbol of the Sikh faith.' Bhai Nand Lal Goya, a contemporary Persian poet and disciple of Guru Gobind Singh has specified the five symbols of the Sikh faith or, rather, the Sikh's faith in God. He says these are five articles beginning with the Persian letter '*kaaf*.' (*Nishan-e-Sikhi ast een panj harf kaaf*) This is also the universal opinion of history. According to it '*kes*' or full length hair are a symbol. If a student cannot wear a turban in school, he will be removing that which is not a symbol and will be displaying what actually is a symbol – the unshorn hair. Would the government see that it is not achieving the object it set out to achieve and needs to allow the turban to keep the real symbol of faith neatly tucked away?

III

It may also be considered that the turban has been an item of a gentleman's attire much before Guru Nanak, originator of the Sikh view of life. It retains that position in various countries and cultures. No evidence is required to be cited as the turban is conspicuous by its presence in many states of India besides the Middle east, Afghanistan, Pakistan, Africa and so on. It finds acceptance amongst votaries of various religions and adherents of several cultures as has been already stated. The Sikhs proudly adopt it as an efficient and the most revered headgear in all history. They, thereby preserve an aspect of the heritage of humankind. What will France gain by seeking to eliminate this elegant headgear that has been adorned by the noblest people in the past including some of the greatest benefactors of humankind?

[This analysis may kindly be studied. Any required clarification will be supplied promptly. It may suggest a way out of the problem that the French government has with the global Sikh community. May be the exercise is worth undertaking if it helps in imparting a more humane image of the French government among the Sikh people, the world over.]

The above note, appended to Memorandum of the Khalsa Action Committee, was presented to His Excellency Mr. Jerome Bonnafont, the Ambassador of the Republic of France to India on January 22, 2008, with the hope that it will be processed and put up to His Excellency the President of the Republic for favourable consideration.

MEMORANDUM

To His Excellency Mr. Jérôme Bonnafont, Ambassador
Extraordinary and Plenipotentiary, Embassy of France in India
by

Khalsa Action Committee
22 January 2008

There is no denying that the French government, particularly the department of education and legal affairs, is acutely aware of the religious and social significance of the Turban to the Sikh people. Reams of material have been submitted over the years to various French fora by a multitude of Sikh organizations from all over the globe. Political leaders, religious personalities, university

scholars and legal luminaries have also submitted their viewpoints in great detail.

Our concern is that the French government and now its judiciary too have ignored all pleas of the Sikhs. While we are conscious of the secularist ideals of France, we earnestly believe that the French have significantly erred in this particular case. The school going Sikh student wearing the turban is no threat to any person. The French driving license of a Sikh person, with his photograph showing dishevelled hair, without the turban, is an extremely painful experience, not only to the person who possesses the license but to every other Sikh who knows about this.

It should be noteworthy that a Sikh is conspicuous even without his turban and therefore the rationale for the ban is irrelevant, improper and unlawful as per international law. In a day and age when governments in UK and Australia are allowing Sikh children to wear and carry the Kirpan –the symbolic small sword worn by baptized Sikhs to school, it is unfortunate that the French government has failed to allow them to wear the turban.

The unshorn hair on the head of a Sikh has to be covered with a turban. It is mandatory and obligatory for the Sikh to do so. Just as it is a bar on the Sikh to move about without the turban; it is insulting to a person to be conversing with a Sikh without the turban. The apparel of a Sikh is incomplete without the turban.

We strongly believe that all logic about France being unaware of the Sikh situation is fallacious and misleading. We are aware that during the last two decades of the last century, when Sikh nationalists were engaged in a struggle to uphold their identity and Human Rights in Punjab, France was one of the few countries which had allowed Sikh nationalists to engage in political activity on its soil. This knowledge makes the present stalemate unfathomable.

The Sikh turban is an inalienable right of the Sikh people and as such it should be restored in France without any further delay. Our concerns may kindly be forwarded to His Excellency the President of France, Hon'ble Mr. Nicolas Sarkozy on his forthcoming visit to India.

Kanwarpal Singh (Spokesperson) Gurtej Singh (Advisor)
Jagmohan Singh Tony, 22 January 2008

GETTING IT WRONG ON THE 'FRENCH TURBAN'

**Defend it as the right of an ethnic community, not as a
religious right**

by Jaidev Singh Rai, UK

THE French law that affected the Sikh turban bans ostentatious signs of religion. Three questions arise: Is the

turban essential to Sikhs? Yes. Can one community be exempted as 'special' from a common law, by any government? Almost never. That leaves only one option. Does the law really apply?

The law banning religious items in French State institutions was first established in 1905, separating the secular State from any association with religion. All visible signs of religion were stripped from the walls of State institutions including State schools. The clergy, including nuns in State Schools, were required to wear non-clerical clothes.

This law was a development of the legendry French Revolution and its subsequent preference for secularism and human rights. Rigid secularism mostly evolved as a reaction against the bloody and protracted conflicts between Catholic and Protestant in which millions died. Moreover, the Church often collaborated with monarchies. Robespierre's infamous reign of terror did not spare the Church, stripping it of power.

Even out of power, the Catholic and Protestant institutions continued to compete insidiously in State institutions, often accusing the government of being partial to the other. A weary State disassociated itself completely from any religion. Hence the 1905 law. A deep suspicion of institutional religion as a predatory, oppressive and reactionary force is embedded in the French psyche.

Muslim migrations in the twentieth century brought new challenges, as some Muslim girls wore Hijab as a religious requirement. The French State system allows Schools some local desertions. However the number of Hijab wearing girls increased exponentially, with increasingly politicised Islamic movements, after 2001, and were down French tolerance. Sarkozy, who is President now, was the interior Minister who precipitated reaction. Citing 1905 Laicite he stressed that standards had fallen. New provisions were proposed.

Not to be accused of targeting Muslims, the proposed law mentioned the Hijab, the Jewish Yumka and the large Christian Cross as ostentatious signs. Neither the Jews nor the Christians were practically affected as both had long established private institutions.

For some reason the turban was not mentioned. Nevertheless, some Sikh groups raised a public alarm despite being advised to hold discreet talks first with the French government. By going public they exposed the issue to media hacks who challenged the French Government. The government responded that it was an oversight and the law would affect turbans! The first damage was done. I was contacted by concerned Sikhs in France.

Through my contact with the French Human Rights Ambassador to the UN, I was able to organise a number of meetings with high profile officials in the French Prime Minister's office, the Ministry of Interior, the External Affairs Ministry and the Education Ministry. Finally there was a meeting with the French Education Minister. The dialogues opened up possibilities of resolving the issue.

With a crash course on the French constitution, its political history and philosophy, I felt the best line was to suggest that the law does not apply to the Sikhs. My argument was that working definition of the words 'ostentatious' and 'religion' as implied in the law are inconsistent with the Sikh practice of wearing turbans.

The French concept of religion was rooted in European Christian doctrinal history, as a proscriptive and exclusivist institution interfering with human freedoms, intolerant of non-believers and other beliefs and is forever seeking to 'save souls' through conversion.

The French position was that an ostentatious sign of religion is a form of propaganda to encourage others to engage in a dialogue and subtly covert! The French State saw it as its human rights obligation to protect the rights of its atheist pupils not be exposed to religious propaganda of any form. Clearly this was diametrically opposite to Sikh beliefs and history as well as the significance of the turban. It does not make legal or administrative sense to argue that the world religion be understood differentially for different religions. The best line was that the turban was incommensurate with the words ostentatious and religion as comprehended by the French State.

I strengthened the argument with facts. Over 90 per cent of Sikhs who wear turbans are not 'baptised' in the formal sense. If they are not even totally committed to their 'religion' as the French understand, why would they start converting others? On the other hand, a lady with a Hijab, a Jew with a Yumka or a Christian with large cross is consciously stating that he or she is fully committed to their religion.

Secondly, one never sees any of these people voluntarily present in places where the deeply religious do not venture. But you can see non-baptised turban-wearing Sikhs in all venues of social life, including pubs, dance halls etc. Furthermore these, there are famous people like the agnostic Kushwant Singh and the atheist Harkishan Singh Surjit who are Sikhs. If the French working definition of turban as an ostentatious religious sign was used we would have to ask these people to remove their turbans or change habits, in other words the large majority of Sikhs. The inconsistency between the French understanding of a religious item and the Sikh practice of wearing turban was evident.

The law also sought people to 'conceal' their signs of religion. If there is a religious requirement among the five K's it is unshorn hari, (Kesh). The turban conceals it. Surely we are getting into paradoxes now.

Lue Ferry, the then French Education Minister, a professor of philosophy, appreciated the inconsistencies. He said that an exception could not be made but the argument of inapplicability put forward could be considered to find a way forward. He suggested that a discrete form of urban, i.e. a Keski type, be worn for some time until matters settled. The ministry also agreed to send circulars explaining the inconsistencies.

Unfortunately, many Sikhs groups and individuals started their own campaigns, sending letters stating that the turban was an essential item of Sikh identity and religion and an 'exception' had to be made! While details were being sorted with officials, the letters and phone calls increased.

French Government officials were in a quandary and started to backtrack. They said to me that clearly there are two interpretations of the turban and it is not the responsibility of the French Government to either arbitrate or chose one. There is no provision for a separate cultural or ethnic identity entertained in France. The formal circular as an official position was dropped but they agreed to verbally explain to concerned schools. A battle won was slipping.

More was to come. At the height of France-US tension over Iraq, many Sikhs lobbied United States senators and Congressmen for support. The Congressmen wrote gloating letters reminding the French of their obligation to freedom of religion and human rights! Matters went downhill fast and French officials lost the will to help the Sikh community. It is testament of the first generation of Sikh migrants from villages to the west that they protected the turban through pragmatic solutions. The right to wear the turban in UK was not won as a religious right, but as the right of an ethnic community, in the famous House of Lords Mandla decision in 1984.

It is a sad indictment of the current young leaders among Sikhs that not only have they failed to improve on the diplomatic and political skills of their parents, but they have in fact become more fundamentalist and unrealistic. The issue can still be resolved if mature and diplomatic minds took charge of the issue. Whatever one may say about the French, they are a reasonable people who will concede when an argument is rational.

The writer is Director, Sikh Human Rights Group, Southall Middlesex, United Kingdom

DR. HARPAL SINGH PANNU IN THE DASAM GRANTH SEMINAR

Dear editor, my curiosity on the "[International Seminar on Dasam Granth](http://www.sridasamgranth.com)" (Bradshaw Gurdwara, Stockton, CA, Feb 2008) continued and I started listening carefully to one more video posted at the website www.sridasamgranth.com. The speaker was much publicized Ph.D. holder with the credentials of having advised 3 Ph. D.s on the topic of Dasam Granth and known as Dr. Harpal Singh Pannu. Just like one would expect from a Ph.D., my expectation from Dr. Harpal Singh Pannu's speech was to hear something pithy and thought provoking, does not matter if the same is said in simple language. However, I can only say that I am disappointed and I believe that he has not done justice to his Ph. D. degree in the speech.

In the seminar videos, Dr. Harpal Singh Pannu says - "*...is sacramento di dharti te asean sarey kathey hoye yaan aji eh sabit karan layi, ke Sri Dasam Granth Sahib atey Guru Gobind Singh ji de pavan charana ton wadh sari duniya wich sadey layi koi cheej nahi hai*". Right in the beginning Dr. Harpal Singh Pannu is reflecting what the focus of the talk will be and what he wants his listeners to believe. However, let me remind Dr. Pannu that it is AGGS (Aad Guru Granth Sahib) that the Sikhs behold as the highest *bani* and not anything else.

According to Dr. Pannu one should either say that all the *banis* are of Guru Gobind Singh or none of them are from Tenth Nanak. He says that those people who present the view that only some of the current content of Dasam Granth could be from the pen of Tenth Nanak are cowards. According to Dr. Pannu these people are saying so as they are afraid of being thrashed. They fear raising the voice against *Nitnem banis*. Does Dr. Pannu want people to change views because he thinks there can only be 2 types of views that can exist, or does Dr. Pannu want researchers to get instigated by his comment and pass illogical statement on which he can later cash on? Answers are known to Dr. Pannu only as he does not make them enough clear in his talk.

Dr. Pannu says that starting from Teja Singh Bhasod, Giani Bhag Singh and to the present 3-4 people like "Ragi Darshan Singh" (who are talking on the content of Dasam Granth), it has been a trend of first attacking Dasam Granth and then following up with an attack on Guru Granth. He says, "*...this has continued from 300 years*". One should listen carefully what he is saying - that the current Dasam Granth has been in the intact form from last 300 years. Just like other speakers in the seminar, Dr. Pannu very quickly resorts to emotional blackmail and building fear in the minds by saying that people will now attack Guru Granth.

His focus on Jarnail Singh Bhindranwala is also noteworthy, perhaps this is yet another method to evoke emotional outbursts and block logical thinking among the listeners.

After 05 mins of talking he states lets talk about the topic. He says same things like G.S. Lamba that AGGS is for internal strength, but Dasam Granth helps in outward war and prepares one externally.

The following comment from Dr. Harpal Singh Pannu would sound outrageous to any Sikh of Guru Nanak –

"*...kai bari rabb dharti te aake ither dakhai dinda hai....dwapar wich Krishan ji, pher Ram Chandar ji....*"

(*...sometimes Akaal takes birth on this earth and interferes with the things in progressin dwapar Krishan ji, then Ram Chandar ji are some of the examples*)

With this claim, Dr. Pannu is totally flouting the opening verse of AGGS. On one hand he tries to emotionally blackmail the audience by saying that if you will not stop people from raising questions on Dasam Granth they will attack AGGS as well, on the other hand he himself is talking against the principles and philosophies that are mentioned in AGGS. Now, if God takes birth and comes into the form, then Dr. Pannu must be disagreeing on the opening verse of AGGS, right?

In the previous claim, Dr. Pannu is not talking anything coherent with AGGS, but is just repeating the view in **Bhagwat Geeta's** Sanskrit *shlok* reproduced below:-

यदा यदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत ।
अभ्युत्थानमधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहम् ॥४-७॥

"*Oh Arjuna! When there is a decline in Dharma and rise in Adharma, I incarnate for the establishment of Dharma.*"
[Sanskrit Verse, Bhagwat Gita, Chapter IV -7]

परित्राणाय साधूनां विनाशाय च दुष्कृताम् ।
धर्मसंस्थापनार्थाय सम्भवामि युगे युगे ॥४-८॥

"*To deliver the pious and to annihilate the miscreants, as well as to reestablish the principles of religion, I Myself appear, millennium after millennium.*"
[Sanskrit Verse, Bhagwat Gita, Chapter IV -8]

Bharat is a known address for Arjun (a character in Mahabharat), and in the *shlok* above, it is believed, that Krishan is talking with Arjun.

On the other hand, AGGS opens with the following view which should be clear to every reasonable Sikh: -

ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ
ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

One is left wondering about Dr. Harpal Singh Pannu's choice of priorities in choosing examples and his source of philosophies.

According to Dr. Pannu, if AGGS is the soul Dasam Granth is its body or the skin. He says that if soul is not present the body is useless and similarly if body is not present soul cannot be found anywhere. He furthers this logic by stating that Dasam Granth is our fortress (intended for protection). It is left to the readers to decide how much obnoxious this comment from Dr. Pannu is.

Then he continues with the claim that Bachitter Natak is the autobiography of Guru Gobind Singh ji and in it Guru wrote about his previous births. He says that Buddhism and Vedantism have the tradition of telling the previous birth by creating mythological stories before writing the Granth.

He mentions that he is ready and open to ideas as we all Sikhs are learners till the end, however does not reflect the same in his talk. Now note his focus, what he wants to spray on the minds of the young listeners - "*Gairatmand Hindus became Sikhs*". He also says that Guru Gobind Singh ji told about his previous life in the lines "*Mahakaal Kalika Aradhi*" so that the purpose of writing Dasam Granth could become clear. (...one may wonder, is AKJ now agreeing on the definition of Mahakaal). There are other things to wonder on this claim from Dr. Harpal Singh Pannu, but these are left to the interested readers.

What follows up after is perhaps the most insulting statement anybody can make on AGGS right in the face of Sikhs. Dr. Pannu says that via *Bachitter Natak* Guru Gobind Singh ji is telling that the Truth was brought into this world via various granths like Mahabharat and the Vedas, he is saying that the Rigvedas contain truth. Dr. Pannu further says that Guru Gobind Singh ji is saying that the Rigvedas contain the Truth which as brought in this world by the *vedic rishis* but now the world has forgotten that Truth. (Great! now one can clearly see the ulterior motive of Dr. Harpal Singh Pannu). He is then saying that Guru Gobind Singh ji is saying that it was him who released the Rigved, it was him who brought the Naths, it was him who did the "*tapsyas*". And then Dr. Pannu throws the most intolerable blow in the face of Sikhs by saying, "*Guru Gobind Singh ji (in Bachchiter Natak) is saying that I will now present the same truth (from Rigvedas) in front of you, but in a different language*".

He claims - "*I have studied all the major religions of the world and none of the writers of those Granths say that they*

are going to tell you some new thing. They all said that I am going to give you the truth that was told by our ancestors and that you have now forgotten". Nothing can be more far from truth than this statement. In fact, many religions existing in this world claim that theirs is the only Truth. Not just that, they claim theirs is the only first and last Truth of life which can save you from "Hell" or give you some kind of "Moksha".

He further says that - Guru Gobind Singh ji found many instances of Hindu mythological characters in the Guru Granth sahib and realized that it will be the Hindus which will follow the Khalsa Panth and not the Muslims, and hence he wrote the stories in Dasam Granth. Dr. Pannu then asserts, "*The flow of Khalsa panth has come out of the Hindus*". He follows up with a lame logic comprised out of assumption that all the people are opposing or researching the content of Dasam Granth just because RSS is adopting it. He then asks, "*If RSS adopts Guru Granth sahib, will you then say the same about it?*"

He then alleges that Guru Gobind Singh is using slandering language for the Hindu characters like Krishan etc. One should note that Professor Sahib Singh in his teeka of AGGS did not even accept that a ridiculing language against other people could ever be cited in by the Gurus in AGGS, forget about themselves uttering such words. On the other hand, Dr. Pannu is saying that Guru Gobind Singh is using that language in derogatory sense because he does not have belief in such characters. While it seems fine that Guru Gobind Singh ji did not have belief in these characters, but would he use such kind of language?

First, Dr. Pannu says that nobody gave a new theory in their Granths but just repeated what was said before the period. Then he says Rigveda say the truth and Guru Gobind Singh ji just repeated that truth in Dasam Granth using different language. According to Hindu belief the vedas are a direct language of the GOD. So, here Dr. Pannu proves that Sikhism is nothing but just a branch (or may be the same) of Hinduism. He then continues with a self-conflicting view that people who give new meanings to the old mythological stories are very powerful and fertile minds.

He cites *Bhansavalinama* of Kesar Singh chibber, that people asked Guru what will be the status of Dasam Granth and then Guru replied, "*Consider it my play*", then Guru gave birth to the "*chota granth ji*" by his own hands and "*played with it with his own hands*".

He agrees that the older name of this granth was "Bachchiter Natak" and the "Khalsa Panth" kept the name "Dasam Granth" and that keeping this name is the prerogative of the Khalsa Panth. He then says that the world is not categorized in AGGS but Dasam Granth presents a well categorized

view of the world.

Dr. Harpal Singh Pannu's speech contains claims contradictory to AGGS (Aad Guru Granth Sahib) and is loaded with emotional appeals (one can call emotional blackmail). One can note that his speech is full of *pathos* and lacks the *logos* altogether. This cannot be a speech by someone with the credentials that Dr. Harpal Singh Pannu is perceived with, and hence he kills the *ethos* himself. What is left in the speech for the listeners to grasp?

Regards,
Akashdeep Singh Portland, OR

Appendix

For sake of readers who are unaware of the different threads in the forum on this seminar, the following information is reproduced: -The seminar videos can be seen at:

<http://www.sridasamgranth.com/#/sridasamgranthinternationa/4527492983http://www.sridasamgranth.com/#/sridasamgranthinternationa/4527525513>Dr. Harpal Singh Pannu speaks in the video #1 in the link #1 above. Sikhs should listen to videos to see what these "leaders" are saying and what they want you to believe.

SIKHS AND THEIR RELIGION

From the Pages of Early British Writings

By Inder Singh

Vaisakhi is celebrated with great enthusiasm and fanfare by Punjabis all over the globe. For the predominant farming community, it is the beginning of harvest time in Punjab for the winter (*rabi*) crops and the occasion calls for jubilation and celebration as a harvest festival with dances and feasting.

For Sikhs around the globe, Vaisakhi has tremendous religious significance as it was on this day in 1699, that the tenth and last Guru of the Sikhs, Gobind Singh baptized the first five disciples into the Khalsa order and laid the foundation of Khalsa Panth — the “Order of the Pure Ones.”

Joseph Cunningham in the *History of Sikhs (1848)* wrote that Guru Gobind Singh established “the Khalsa, the theocracy of Singhs” and instructed them, “God must be worshipped in truthfulness and sincerity, but no material resemblance must degrade the Omnipotent; the Lord could only be beheld by the eye of faith in the general body of the Khalsa. All, he said, must become as one; the lowest were equal with the highest; caste must be forgotten; they must accept the “Pahul” or initiation from him, and the four races must eat as one out of one vessel.” Thus, his creation of the Khalsa “effectually roused the dormant energies of a vanquished people, and filled them with a lofty although fitful longing for social freedom and national ascendancy, the proper adjuncts of that purity of worship which had been preached by Nanuk.”

C.H. Forbes-Lindsay in his two volume book on *India : Past and Present (1903)*, writes, “The comparatively modern sect of Sikhs was founded among the Hindus of the Punjab by Nanak Shah toward the close of the fifteenth century. The Sikh religion is a politico-military system. The most divine object recognized by its adherents is the Granth or holy book. The Sikh denounces idolatry, but is tolerant of other creeds, and takes no cognizance of caste. The mandates of the Guru were believed to be divine emanations, and never failed to awaken a high pitch of fanatical enthusiasm.”

“Nanak Shah laid sown the religious seed deep and well, but it remained for Govind Singh, the tenth and last in apostolic descent from the founder, to organize the Sikhs into a military commonwealth, in which all men were equal, all were of one religion, and all were soldiers.”

As per Joseph Cunningham, “A living spirit possesses the whole Sikh people, and the impress of Govind has not only elevated and altered the constitution of their minds, but has operated materially and given amplitude to their physical frames. The features and external form of a whole people have been modified, and a Sikh chief is not more distinguishable by his stately person and free and manly bearing, than a minister of his faith is by a lofty thoughtfulness of look, which marks the fervor of his soul, and his persuasion of the near presence of Divinity.”

As per C.H. Forbes-Lindsay, “In the decades following (*the creation of Khalsa*), the whole power of the Mughal Empire was exerted to crush the Sikhs, and they were well nigh exterminated. Banda, the last of the Gurus, who had preached a religious war against the Muhammadans, was captured, together with his son, and carried to Delhi. Tricked out in scarlet robes and cloth of gold, he was mockingly paraded through the city in an iron cage, to afford sport to the jeering populace. His son's heart was torn out of the living body before his eyes, and thrown into his face. Then, with red-hot pincers, his flesh was torn away in pieces, until he expired in agony.”

“History is noticeable for the fact that the Sikhs, who had given trouble during the reign of Aurangzeb, displayed growing power in the time of Bahadur Shah, and compelled him to carry on a series of wars against them, which however failed in the purpose of subduing the sect, which ultimately grew into a nation of importance. For years after the death of Bahadur Shah, the Sikhs continued to be a thorn in the sides of the Mughals, by whom they were remorselessly persecuted... The character of the Sikh resistance had also changed; aggression took the place of defence.”

The weak Mughal rule attracted the Persian invader Nadir Shah in 1738. He plundered Delhi, massacred the

population and on his way back carried enormous loot. The Sikhs kept plundering the invader's baggage all the way to the Indus. Then Afghan raider Ahmed Shah Abdali invaded India nine times from 1747 to 1769. Every time, the Sikh bands relieved him of part of his booty which infuriated him so much that he succeeded in killing thousands of Sikh in what is known as *Ghalugharas*. He also desecrated the Harmandir a few times. According to C.H. Forbes-Lindsay, "Amritsar became a storm centre, the scene of constant struggle. Time after time the Musalman succeeded in capturing the Sikh capital, and each time the fanatic fervor of the young nation enabled them to regain their lost possession."

"The last great disaster to Amritsar befell when Ahmad Shah utterly routed the Sikhs, and drove them across the Sutlej. He sacked the city and reduced it to ruins. He blew up the temple, filled in the sacred tank with refuse, and defiled the holy place by the slaughter of cows. But these barbarities, far from subduing the iron spirit of the Sikhs, only aroused in them a determination to be avenged, and stirred them to a fresh and final struggle, which resulted in their entire independence. Amritsar again became the capital, and was restored to more than its former prosperity and grandeur. There is nothing in the history of the world to equal the narrative of hardy endurance and indomitable energy displayed by these Hindu reformers in their evolution from a petty sect to a powerful nation."

The repeated invasions and looting of wealth of India made the Mughal rule weak and spineless and in the words of C.H. Forbes-Lindsay, "In the eighteenth century the Sikhs were composed of a number of clans under independent chiefs, but with close religious and political affiliations. Ranjit Singh, who secured possession of Lahore in 1799, gradually brought the whole confederacy and the entire country occupied by the Sikhs under his sway."

Inder Singh is President of Global Organization of People of Indian Origin (GOPIO) and chairman of Indian American Heritage Foundation. He can be reached at indersingh-usa@hotmail.com

ਜਪੁ ਸਾਰ - ਸਿਖ ਦਰਸ਼ਨ

ਕਰਤਾ: ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

ਮੈਂ ਜਪੁ ਜੀ ਤੇ ਇਕ ਲੇਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਵਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਛ ਜਪੁ ਜੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਅਫਸੋਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਚੋਸ਼ਟਾ ਕਰਦੇ ਮੈਂਨੂੰ ਅਜ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ੩-੪ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਦੀ ਸਮਝ ਆਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਿਖ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚਾਰਵਾਨ ਬੁੱਧੀ ਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ੫੦੦ ਸਾਲ ਤਕ ਇਸ ਦੀ ਸੁਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ; ਅਸਚਰਜ ਹੈ! ਮੈਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਜਾਂ ਕੁਛ ਅਧੂਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜਪੁ ਜੀ ਗਿਆਨ ਦਰਸ਼ਨ ਹੈ, ਪਰਾਰਥਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜਪ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਪੁ ਬਾਣੀ ਇਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਜਿਸ

ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ, ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ, ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਲੜੀ ਵਿਚ ਪਰੋਈ ਹੋਈ ਹੈ; ਇਹ ਅਸੰਗਤ ਪਉੜੀਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਨਹੀਂ ਜਿਵੇਂ ਆਮ ਲਿਖਾਰੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰ-ਧਾਰਾ ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਰਪੰਚ ਨੂੰ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵੇਖਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਦੋਕੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਜਹਾਨ ਲਈ ਸਰਵ-ਪੱਖ ਮੁਕਤਿ ਦੇ ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ ਦਾ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਜਾਂ ਘੋਸ਼ਨਾ ਪੱਤਰ ਹੈ। ਆਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਜਗਿਆਸੂ ਹਰ ਪਉੜੀ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਲੜੀ ਬੱਝ ਵੇਖਣ ਲਗ ਪਏਗਾ। ਜਪੁ ਜੀ ਦੀ ਬੰਤਰ ਸਮਝਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਪੁ ਜੀ ਦਾ ਮੁਖ ਭਾਗ ੧ ਤੋਂ ੩੩ ਪਉੜੀਆਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰੰਸ਼ ੩੪ ਤੋਂ ੩੭ ਪਉੜੀਆਂ ਹਨ। ਜਪੁ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖ ਭਾਗ, ੩੩ ਪਉੜੀਆਂ, ਦੀ ਵੰਡ ਚਾਰ ਖੰਡਾਂ ਵਿਚ ਇੰਜ ਹੈ:

੧. ਧਰਮਖੰਡ: ੧ ਤੋਂ ੭ ਅਤੇ ੮-੧੫ ਪਉੜੀਆਂ; ਸਵੈ ਧਰਮ ਦੀ ਪਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼।
੨. ਗਿਆਨਖੰਡ: ੧੬-੨੦, ੨੧-੨੪ ਅਤੇ ੨੫-੨੭ ਪਉੜੀਆਂ; ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਇਹ ਤਿਨ ਟੋਲੀਆਂ ਹਨ।
੩. ਸਰਮਖੰਡ: ੨੮-੩੧ ਪਉੜੀਆਂ; ਸਰਮ ਤੇ ਪਤੁ ਭਾਵ ਸਰਮਖੰਡ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਨਾ ਹੈ।
੪. ਕਰਮਖੰਡ: ੩੨-੩੩ ਪਉੜੀਆਂ; ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਥੱਲੇ ਖੰਡਾਂ ਦਾ ਪਉੜੀਵਾਰ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਜਪੁ ਜੀ ਦੀ ਨਵੀ ਸੂਝ ਬਨੇ। ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਖੰਡਵਾਰ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਿਫਤ ਗੁਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਹਰ ਪਉੜੀ ਦਾ ਬਾਕੀ ਦਾ ਭਾਗ ਜਪੁ ਜੀ ਦਾ ਚਲਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਤਾਤਪਰਜ ਸਮਝਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਪੁ ਜੀ ਦਾ ਮੂਲ ਮਜ਼ਮੂਨ ਸਮਝ ਪਏਗਾ।

ਧਰਮਖੰਡ: ੧ ਤੋਂ ੭ ਪਉੜੀਆਂ: ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ, ਪਉੜੀ ੧ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਮੱਸਿਆ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਹੱਲ ਹੁਕਮ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਪਉੜੀ ੧ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਭੁੱਖਾ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਢਿਡ ਉੱਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਰਨਾ, ਖਾ ਕੇ ਭੁਖ ਹਟਣੀ ਹੈ; ਅਰਥਾਤ ਕੁਛ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਅਵਸ਼ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਪਉੜੀ ੪ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚਾ ਸਾਹਿਬ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸਿਫਤ-ਉ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਪਰਾਰਥਨਾ-ਯਾਚਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਪਉੜੀ ੫ ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਉਹ ਤਾਂ ਨਿਰੰਜਨ ਹੈ। ਪਉੜੀ ੬ ਵਿਚ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ੧੦ (ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ) ਕਿਵੇਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਕਾਰ(੧) ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ: ਜੇ ਮੈਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਹੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੀਰਥ ਨੂੰ ਕੇ ਵੀ ਕੀ? ਪਉੜੀ ੭ ਹੁਕਮ ਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਖੇਲ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਆਦਮੀ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਦੀਰਘ ਉਮਰ ਆਦਿ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਧਰਮਖੰਡ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਗ ਵਿਚ ਪਰਾਣੀ ਦਾ ਪਰੀਚੈ ਕਾਦਰ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਰਮ ਕੀ ਹੈ ਉਸਦਾ ਅਰਥ ਅੰਗੋਹੋਵੇਗਾ। ਧਰਮਖੰਡ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੇ ਗਿਆਨਖੰਡ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਹੈ।

੮-੧੧ ਪਉੜੀਆਂ: 'ਸੁਣਿਐ' ਪਦ ਪਰਧਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਪਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੁਣਨ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤ ਹੈ; ਸੁਣਨ ਦੇ ਲਾਭ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਸੁਣਨਾ

ਵਿੱਦਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ; ਗਿਆਨ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਭਗਤ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਦੁਖ ਅਤੇ ਪਾਪ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਵਿੱਦਿਆ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਆ ਸੁਖ ਹੈ; ਇਹ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ੧੨-੧੫ **ਪਉੜੀਆਂ:** ਏਥੇ ਮੰਨੋ ਤੇ ਮੰਨੇ ਪਦ ਪਰਧਾਨ ਹਨ; ਸੁਣੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਨਿਰੰਜਨ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ; ਤਾਤਪਰਜ ਹੈ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਪਹਿਲੀਆਂ ੭ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਅਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਏਥੇ ਧਰਮ ਪਰਾਪਤੀ ਲਈ, ਸੁਣਿਕਾਰ ਢੰਗ ਤੇ ਉਪਕਰਣ ਹੈ। ਮੰਨਣਾ ਅਨੁਭੂਤੀ ਦੀ ਵਿੱਧੀ ਹੈ।

ਸਾਧਾਰਨ ਗਿਆਨ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬੰਦੇ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਚ, ਭਾਵ ਹੋਣਹਾਰ, ਹੀ ਅੱਗੇ ਗਿਆਨਖੰਡ ਵਿਚ ਜੁੜਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਕ ਹੋਣਹਾਰ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਨੌਨਿਹਾਲ ਪੰਚਾਂ ਦੀ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪਰਏਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਗਿਆਨਖੰਡ: ੧੬-੨੦ ਪਉੜੀਆਂ: ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਤੋਂ ੧੬-੧੯ ਪਉੜੀਆਂ ਇਕ ਟੋਲੀ ਹੈ ਤੇ ਪਉ. ੨੦ ਇਸ ਟੋਲੀ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਸਾਰ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਪਰਾਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਸਰਗੁਣ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੈ। **ਪਉ. ੧੬:** ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਾਰ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਭਾਗ ਦੇ ਨਿਪੁਨ ਪੰਚਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਉੱਨਤੀਸ਼ੀਲ ਹੋਣਹਾਰਾਂ ਨੇ ਧਰਮਖੰਡ ਪਰਾਪਤ ਕਰਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਕ. ੫ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਰੰਭ ਹੈ। ਧੌਲ ਧਰਮ, ਪੰਕ. ੭ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੱਖ ਦਰੀਆਉ ਤਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਹੈ; ਗਿਆਨ ਵਿੱਦਿਆ ਹੈ। **ਪਉ. ੧੭:** ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਛ ਵਿਸ਼ੇ ਦਰਸਾਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਪਰਾਪਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਏਥੇ ਸਿਰਫ ਜਗਤ ਨੂੰ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। **ਪਉ. ੧੮:** ਅਪਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਪਾਸਾ ਜੋ ਮੰਦਾ ਹੈ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ। **ਪਉ. ੧੯:** ਸਾਡੇ ਜਗਤ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਬਿਅੰਤ ਜਗਤ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿਨ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਕਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਪਉ. ੧੬-੧੮ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋਰ ਅਨਗਿਣਤ ਜਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਪੰਕ. ੪-੯, ਹਿਸਾਬ ਕਤਿਬਾ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਹ ਜੁੱਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ; ਸਿਰਫ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਲਿਖਿਆ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਵਿਸ਼ਵ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਆਕਾਰ ਨਾਉ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ। **ਪਉੜੀ ੨੦:** ਗਿਆਨ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਰਹਾਉ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਪਉ. ੧੮ ਵਲ ਹੈ। ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਯਥਾਰਥ ਹਨ। ਆਵਾਗਵਣ ਦਾ ਚੱਕਰ ਆਪਣੀ ਘਾਲ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਸਤਿਨਾਮੁ ਸਰਵ ਉਪਾਧੀ ਹੈ। ਨਾਮੁ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਣਾ ਵੀ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਇਸ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਨਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਦੁਖ ਪਾਪ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਚੰਗਾ ਮੰਦਾ ਗਿਆਨ ਦੁਨੀਆ ਸਮਝਣ ਲਈ ਵੀ ਹੈ। ਜਦ ਸਮਝ ਲਿਆ ਤਦ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਮਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

੨੧-੨੪ ਪਉੜੀਆਂ: ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦਾ ਵਕਤ ਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। **ਪਉ ੨੧:** ਪਉੜੀ ੧੬ ਵਾਂਗ ਟੋਲੀ ਦੀ ਮੋਹਰੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਟੋਲੀ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਟੋਲੀ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ; ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। **ਪਉ. ੫** ਪੰਕ. ੫ ਤੇ ਪਉ. ੬ ਪਕ. ੧-੨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਇਸ ਪਉੜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਨਾਲ ਕੁਛ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਰਮਕਾਂਡੀ ਵਿੱਧੀਆਂ ਵਰਜੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸੁਣਨ ਤੇ ਮੰਨਣ ਦੀ ਮਹਿਮਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਵੀਂ ਪੰਕਤਿ ਵਿਚ 'ਮੈਂ' ਅਰਥ ਮੇਰੇ ਦਾ ਪਰਯੋਗ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤੇ ਬਿਆਨ

ਕੀਤੇ ਗੁਣ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਪੰਕਤੀ ੭ - ੮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਉਸਤਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਸਭ ਕੁਛ ਹੈ ਤੇ ਇਹੀ ਮਨ ਦਾ ਚਾਉ ਹੈ। ਪੰਕ. ੧-੮ ਪਰਵੇਸ਼ਿਕਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਚਾਰ, ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਵੇਲਾ, ਪੰਕ. ੯ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਆਰੰਭਕ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਪਉੜੀ ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬੜੇ ਬੜੇ ਬਿਆਨ ਸਾਰੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੱਚਾਈ ਪਾਉਣ ਦਾ ਆਦਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਖੱਟਿਆ; ਭਾਵ ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। **ਪਉ. ੨੨:** ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਬਾਰੇ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸੋਮਾ ਇਕ ਅਸਲੀਅਤ ਹੈ। **ਪਉ. ੨੩:** ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਨਦੀਆਂ ਨਾਲੇ ਵਿਲੀਨ ਹੋਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁੱਧ ਬੁੱਧ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੈ। ਸਮੁੰਦ ਸ਼ਾਹ ਨਾਮ ਦੇ ਮਹਾ ਰਾਜੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੰਡਾਂ ਬੱਧਾ ਧਨ ਹੋਵੇ ਉਹ ਓਸ ਕੀੜੀ ਤੁਲ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੇ ਮਨੋਂ ੧੯ ਨਾ ਭੁੱਲੇ। **ਪਉ. ੨੪:** ਗਿਆਨ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਇਸ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਆਕਾਰਾਂ, ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਗੱਲ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ।

ਏਹ ਪਉੜੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ; ਇਹ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪਰਚੰਡਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ।

ਪਉ. ੨੫-੨੭: ਕਰਮ ਅਥਵਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ (ਭੰਡਾਰ ਆਦਿ), ਦਰਬਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੈ। **ਪਉ. ੨੫:** ਮਾਇਆਵੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਪਉੜੀ ਹੈ; ਤੁਲਣਾ ਪਉ. ੪। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਾਇਆ ਵਲ ਭਿਨ ਭਿਨ ਵਤੀਰਾ ਹੈ। **ਪਉ. ੨੬:** ਉਸ ਦੀ ਦਾਤ ਅਮੁਲ ਹੈ। ਕੋਈ ਪੂਰਾ ਮੁਲ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। **ਪਉ. ੨੭:** ਸੰਦਰਭ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਕੇ ਇਸ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਵਰਣਿਤ ਹੈ; ਇਹ ਜਗਤ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚਖੰਡ ਹੈ; ਤੁਲਨਾ ਪਉ. ੩੭, ਪੰਕ. ੧੧-ਅੰਤ। ਇਹ ਭਾਗ ਵੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਹੀ ਪੱਖ ਹੈ।

ਗਿਆਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਤਿਨ ਟੋਲੀਆਂ, ਪਉ. ੧੬-੨੭ ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਇਹ ਬੜਾ ਪਰਸੰਗ ਖ਼ਤਮ ਹੈ।

ਸਰਮਖੰਡ: ਪਉ. ੨੮-੩੧: ਸਰਮ ਤੇ ਪਤੁ ਦੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਰਮਖੰਡ ਹੈ। **ਪਉ. ੨੮:** ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਸੇ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਨ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਯੋਗੀ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਮਿਸਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਉਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਹਿਜ ਨੂੰ ਅਪਨਾਓ ਅਰਥਾਤ ਸੰਤੋਖੁ, ਸ਼ਰਮ-ਪਤੁ, ਧਿਆਨ, ਕੁਆਰੀ-ਕਾਇਆ, ਜੁਗਤੀ ਦਾ ਡੰਡਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਓ। ਸਾਰੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਆਈ ਪੰਥ ਸਮਝੋ। ਮਨ ਇਸਤਰਾਂ ਜਿਤੋ; ਇਹ ਜਗਤ ਜਿਤਣਾ ਹੈ। ਤਾਤਪਰਜ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਸਮਾਂ ਭਾਗ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਆਉ। **ਪਉ. ੨੯:** ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਬਨਾਉ ਤੇ ਉਹ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਰਾਖਾ (ਭੰਡਾਰੀ) ਕਬੂਲ ਕਰੋ। ਉਹ ਆਪ ਨਾਥ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਉਸਦੀ ਮਾਲਕੀ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਭੋਗ ਲਾਉ। **ਪਉ. ੩੦:** ਅਵਤਾਰਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਪਰਸੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਭਰਮ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ

ਕਾਰ ਉਹ ਖੁਦ (ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸਾਜੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ) ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਤਿਮੂਰਤਿ। **ਪਉ. ੩੧:** ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਜਗਤ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਨ ਸਮੱਗਰੀ ਇੱਕੋ ਬਾਰ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਚਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਜਦ ਇਹ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਰਮਖੰਡ ਦਾ ਸਮਾਂ ਭਾਗ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ, ਸਰਮ ਪਦ ਦਾ ਕੋਈ ਪਰਯੋਗ ਸੁਮ ਪਦ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਥੱਲੇ ਦੇਖੋ।

ਕਰਮਖੰਡ: ਪਉੜੀ ੩੨-੩੩: ਮਨ ਦੀ ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰ ਕਰਣ ਲਈ ਹਨ। ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰ ਸੱਚਖੰਡ ਹਜ਼ੂਰ! **ਪਉ. ੩੨:** ਬੁਝਾਰਤ ਵਾਂਗ ਹੈ ਪਰ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿਨ ਸਤਰਾਂ ਸਵਾਲ ਜਾਂ ਅਸਚਰਚ ਹਨ। ਚੌਥੀ ਸਤਰ ਉੱਤਰ ਹੈ; ਇਹ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕੀੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰ ਲਗ ਗਏ ਹਨ! ੧੬-੧੮ ਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ; ਤੁਲਨਾ: ਪਉ. ੪ ਪੰਕ. ੫, ੬। **ਪਉ. ੩੩:** ਏਥੇ ਜੋਰ ਦਾ ਭਾਵ ਬਲ ਨਹੀਂ; ਕਿਉਂ? ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਕਾਦਰ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਣ ਲਈ ਉਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਹੈ। ਮਿਲਾਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਸਿਫ਼ਤ-ਉ-ਸਾਲਾਹ ਹੈ।

ਚਾਰ ਖੰਡ: ਚਾਰ ਖੰਡਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਰਵ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਮਝ ਤੇ ਸੁਖਾਲ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੇ ਚਾਰ ਉੱਪਰ-ਥਲੀ ਹਿੱਸੇ ਕਰਕੇ ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ (ਗਿਆਨ) ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਰ ਵੀ ਉੱਘੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ੩੩ ਪਉੜੀਆਂ ਚਾਰ ਖੰਡਾਂ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤ ਦੀ ਸਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਚਾਰ ਖੰਡ ਜਪੁ ਜੀ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਉੱਤੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਲਿਖਣਾ ਜਨਤਾ ਲਈ ਹੈ, ਬੜਾ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਆਸਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਗਲ ਫੇਰ ਪਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਿਵੇਂ ਉਲੱਥਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਲੋਂ ਗੱਲਾਂ ਲਾ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਪੁ ਜੀ ਇਕ ਮਜ਼ਮੂਨ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਲੀ ਕੱਲੀ ਪਉੜੀ ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਗਿਆਨ ਕਢਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਜਪੁ ਜੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਧਾਰਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਦਸਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ; ਦੇਖੋ ਕਿ ਇਕ ਦਾ ਦੂਜੀ ਪਉੜੀ ਨਾਲ ਕੀ ਜੋੜ, ਕਿਵੇਂ ਹੈ।

ਧਰਮ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜਪੁ ਜੀ ਵਿਚ ਸਮੂਹ ਦਾ ਧਰਮ ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂ, ਬੋਧ ਜਾਂ ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕੱਲੇ ਪਰਾਣੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਅਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਧਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਪੁ ਜੀ ਉਸ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਣਾ ਮੰਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਰਾਣੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀਆਂ ੧੫ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਹਦਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਚ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਗਿਆਨ ਲਈ ਤੱਤਪਰ ਹਨ। ਧਰਮਖੰਡ ਇਕ ਸਕੂਲ ਦੀ ਜਮਾਤ ਜਾਂ ਸ਼ਰੇਣੀ ਵਾਂਗ ਹੈ ਪਰ ਪੰਚ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਿਖਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਇਕ ਜਗਾਹ ਇਕੱਤਰ ਨਹੀਂ। ਗਿਆਨ ਵਿੱਦਿਆ ਅੰਤਰੀ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਹੈ। ਅੰਤਰੀ ਗਿਆਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਪੁ ਜੀ ਇਸ ਗਿਆਨ ਦੀ ਗਲ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਹਦਾਇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ; ਇਹ ਸਭ ਕੁਛ ੧੬ ਤੋਂ ੨੭ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਪਰਚੰਡ ਹੈ।

ਸਰਮ ਅਤੇ ਕਰਮ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਪਦ ਹਨ। ਸਰਮ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਸੰਕੋਚ, ਹਿਆ, ਲੱਜਾ; ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਬ ਭਰਿਆ ਭੈ ਵੀ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ; ਇਹ ਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਭਉ ਜਾਂ ਭੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਿਆ ਬਹੁਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। **ਸਰਮਖੰਡ** ਦੀਆਂ ੨੮ ਤੋਂ ੩੧ ਪਉੜੀਆਂ ਜੀਵਣ ਬਦਲਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀਆਂ

ਹਨ; ਗਿਆਨ ਪਰਾਣੀ ਵਿਚ ਲੱਜਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਸਮਾਂ ਗਿਆਨਖੰਡ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਗੇਗਾ। ਕਈ ਗਿਆਨੀ ਵਿਗਿਆਨੀ (scientists) ਇਸ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੁਹੰਚਦੇ। ਇਹ ਗਿਆਨ ਪਚਾਉਣ ਜਾਂ ਹਜ਼ਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। **ਕਰਮ** ਪਦ ਦੇ ਦੋ ਸੰਪਰਕਿਤ ਅਰਥ ਹਨ। ਇਕ ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨਿਹਮਤਾਂ ਜਾਂ ਭਰੇ ਹੋਏ ਭੰਡਾਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਉਸ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ (beatification) ਹੈ। ਇਸ ਖੰਡ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਲਮਾਂ ਅਤੇ ਔਖਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਪਚਾ ਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਨਿਪੁਨ ਪਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। **ਸਰਮਖੰਡ** ਅਤੇ **ਕਰਮਖੰਡ** ਜਪੁ ਜੀ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਛੋਟੇ ਗਏ ਹਨ।

ਸਚਖੰਡ ਸ਼ਰੇਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕਰਮਖੰਡ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇ ਜੀਵਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜਦ ਤੁਸੀਂ 'ਮਰਜੀਵੜਾ' ਹੋਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋ; ਸੰਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ 'ਸਚਖੰਡ' ਸਿਹਾਰੀ (f) ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਅਧਿਕਰਨ ਕਾਰਕ ਹੈ; ਇਹ ਥਾਂ ਦਸਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸ਼ਰੇਣੀ।

ਮੈਂ ਅਪਣੀ ਕਿਤਾਬ "ਜਪੁ ਜੀ - ਸਿਖ ਦਰਸ਼ਨ" ਵਿਚ ੪੮ ਹਵਾਲੇ ਸੰਧਰਭ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਹਨ; ਕੁਛ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ:

੧. ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ੧੯੯੩, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
੨. ਸਿੰਘ, ਗਿ: ਹਰਿਬੰਸ, ਜਪੁ ਨਿਰਣੈ ਸਟੀਕ, ੧੯੯੧, ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੇਵਾ ਮਿਸ਼ਨ, ਪਟਿਆਲਾ, ਭਾਰਤ।
੩. ਸਿੰਘ, ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ (ਟੀਕਾਕਾਰ), ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਰਪਣ (ਪੰਜਾਬੀ), ੧੦ ਜਿਲਦ,
- ੧੯੭੨, ਰਾਜ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼ (ਰਜਿ), ਅੱਡਾ ਟਾਂਡਾ, ਜਲੰਧਰ, ਭਾਰਤ।
੪. ਸਿੰਘ, ਨਰੈਣ, ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਛਪਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਪ੍ਰਾਪਤ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ: ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀ: ੧. ਜਪੁ ਜੀ ਦੀ ਸੋਧ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰਯੋਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ੨. ਗਿਆਨੀ ਹਰਿਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਪੁ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੇ ਕੁਛ ਅਰਥ ਸੋਧੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਉਹ ਜਪੁ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਨੂੰ ਜੁਦੀਆਂ ਜੁਦੀਆਂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ; ਜਪੁ ਜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਂਝਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ੩. ਡ: ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਪੁ ਜੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਚਾਉ ਜਨਕ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਚੁੱਕਾਂ ਗਿ: ਹਰਿਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਟੀਕੇ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈਆਂ ਹਨ; ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ ਮੇਰੀ ਪੁਸਤਕ ਨਾਲ। ੪. ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਨ ਦੀ ਅਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਜਪੁ ਜੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਪੇਸ਼ ਨਜੀਂ ਕਰ ਸਕੇ।

ਪੁਸਤਕ: ਜਪੁ ਸਾਰ - ਗਿਆਨ ਦਰਸ਼ਨ; ਮੂਲ ਪ੍ਰੀਤ ਕਾਪੀ: \$੧੦.੦੦, ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਪੀ: \$੫.੦੦; ਸੇਵਾ: Kewal S Sooch: tel: 914-207-0440;
E-mail soochk@msn.com or P. O. Box 8634,
Philadelphia, PA 19101-8634, USA;
or call M.S. Bains Tel: 503-629-0558.

ਵਿਲੱਖਣ ਵੈਸਾਖੀ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਤੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਹੁਲ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨਰੀ, USA 510-432-5827

ਵੈਸਾਖੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਲਫਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਵਿਸ਼ਾਖਾ ਨਸ਼ੱਤ ਵਾਲੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ, ਸੂਰਜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਵੈਸਾਖ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ। ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ 27 ਨਸ਼ੱਤ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਵੈਸਾਖ ਨਸ਼ੱਤ ਪਵਿਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤਿਉਹਾਰ ਮੰਨੇ ਹਨ-1.ਵੈਸਾਖੀ 2. ਦੁਹਸ਼ਹਿਰਾ 3. ਦੀਵਾਲੀ ਅਤੇ 4. ਹੋਲੀ। ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਵੈਸਾਖੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ, ਦੁਹਸ਼ਹਿਰਾ ਖੱਤਰੀਆਂ ਦਾ, ਦਿਵਾਲੀ

ਵੈਸ਼ਾਂ ਦਾ, ਅਤੇ ਹੋਲੀ ਸੂਦਰਾਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੰਨੂੰ ਸਿਮਰਤੀ ਆਦਿਕ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਉਚ-ਨੀਚ, ਜਾਤਿ-ਪਾਤਿ, ਛੂਆ-ਛਾਤਿ, ਵਹਿਮ-ਭਰਮ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਤੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਹੀ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਵਰਣਵੰਡ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਭਾਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਹਿਮਾਂ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਇਆ-ਨਾਨਕ ਵੈਸਾਖੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਵੈ ਸਬਦਿ ਸੁਰਤਿ ਮਨੁ ਮਾਨਾ॥(ਤੁਖਾਰੀ ਬਾਰਹ ਮਾਂਹ) ਵੈਸਾਖ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਭ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਂ ਸਾਧੂ-ਸੰਤ ਨੂੰ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਕਿਸੇ ਮਹੀਨੇ ਜਾਂ ਬਿੱਤਵਾਰ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ, ਉਹ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸਗੋਂ ਜੇ ਬਿੱਤਾ ਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ-ਮੰਦਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਮਹਾਂ ਮੂਰਖ ਹੈ-ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਾਝੁ ਅੰਧ ਅੰਧਾਰ॥ਬਿਤੀ ਵਾਰ ਸੇਵਹਿ ਮੁਗਯ ਗਵਾਰ॥(ਪੰਨਾ ੪42-੪43) ਰੱਬ ਦੇ ਬਣਾਏ ਦਿਨ-ਰਾਤ, ਬਿੱਤ-ਵਾਰ, ਮਹੀਨੇ-ਸਾਲ ਸਾਰੇ ਹੀ ਭਲੇ ਹਨ-ਮਹਾ ਦਿਵਸ ਮੂਰੁਤੁ ਭਲੇ ਜਿਸ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇ॥(ਬਾਰਹ ਮਾਂਹ) ਵੈਸਾਖੀ ਇੱਕ ਮੌਸਮੀ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਮੇਲੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਲਗਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਫਸਲ ਪੱਕਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਜੱਟ-ਜਿਮੀਦਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੰਗੜੇ ਪਉਂਦੇ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਮਾਂ ਬਦਲਿਆ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਦਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਵੈਸਾਖੀ ਮੇਲੇ ਤੇ ਗੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਤੂੰਬੀਆਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਅੱਜ ਤਾਂ ਵੈਸਾਖੀ ਨਾਈਟਾਂ ਵੀ ਮਨਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਵੱਡੇ-2 ਕਲਾਕਾਰ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਜੋਹਰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਓ ਜਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਕਿ ਫਿਰ ਵੈਸਾਖੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ?

ਵੈਸਾਖੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸਬੰਧ-

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਹੀਨਾ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨ ਦਿਵਸ।ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਰਹਿਬਰ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਬਾਨੀ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਇੰਨਸਾਨੀ ਜਨਮ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੈਸਾਖ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦਸਵੇਂ ਜਾਮੇ ਵਿੱਚ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੌਰ ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਦੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਨੀਂਹ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਨ 1699 ਦੀ ਵੈਸਾਖੀ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵੈਸਾਖੀ ਬਿਤੀ ਵਾਰ ਵਾਲੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਵੈਸਾਖੀ ਨਾਲੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਮਹਾਂਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਮਹਾਂਨਤਾ ਵਾਲੀ ਵੈਸਾਖੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸਿੰਘ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੈਸਾਖੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਡੱਲਾ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਪਾਰੋ ਪਰਮਹੰਸ ਨੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵੈਸਾਖੀ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਦਸਵੇਂ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਿਨ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਦੇ ਕੇ ਸਦਾ ਵਸਤੇ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਹੁਣ ਜਾਤਾਂ-ਪਾਤਾਂ, ਛੂਆ-ਛਾਤਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਤੋਂ ਖਾਲਸ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਆਪਸੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿਟਾਂਦਰੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਮਤੇ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਭਿਲਾਖੀਆਂ ਨੂੰ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਇੱਕ ਸੀ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਮਰਯਾਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹੰਤਾ ਨੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਕਾਰੀ, ਹੰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਮਹੰਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ ਮਾਇਆਧਾਰੀ, ਗਿਆਨ ਵਿਗੂਣੇ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਭੇਖੀ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰਮਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਠਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੇ ਕਈ-2 ਇਕੱਠੇ ਪਾਠ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾਉਣ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਿੱਖਣ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿਉਂ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਪੁਰਬਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪਾਠਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਪੈਸਾ ਇੱਕਠਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਪੇਅਡ ਪਾਠੀਆਂ ਤੇ ਹੀ ਡੀਪੈਂਡ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਅੱਜ ਸੈਕਿਊਲਰ ਚੈਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਲਾਗੂ ਹੈ ਬਾਕੀ ਸਭ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹੰਤੀ ਡੋਰਾਧਾਰੀ ਅਤੇ ਸੰਪਰਦਾਈ ਮਰਯਾਦਾ ਹੀ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਅਗਿਆਨਤਾ ਤੇ ਕਮਜੋਰੀ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਧਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਮਨੋ ਕਲਪਿਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਦੇ ਚਿੱਕੜ ਵਿੱਚ ਰੋਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਆਰੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ! ਵੈਸਾਖੀ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਮਹਾਂਨਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਵੜੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਅਤੇ ਸੰਪਰਦਾਈ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਈਏ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰੀਏ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਮਹਾਂਨਤਾ-

ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਲਫਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਨਿਰੋਲ, ਸੁੱਧ ਅਤੇ ਖਰਾ, ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਮਿਲਾਵਟ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਮੁਲਕ ਜਿਸ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਜਗੀਰਦਾਰ ਜਾਂ ਜਿਮੀਦਾਰ ਦੇ ਅੰਡਰ ਨਹੀਂ।(ਮਹਾਂਨ ਕੇਸ਼ ਭਾ ਕਾਨੁ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ) ਸੌ ਗੁਰੂਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਲਫਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਫੁਰਮਾਏ ਹਨ-ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜਨ ਭਏ ਖ਼ਾਲਸੇ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਜਿਹ ਜਾਨੀ॥(655) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮਾਂ ਭਗਤੀ ਭਾਵ ਖਲਕਤ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਰੱਬੀ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਖ਼ਾਲਸੇ ਹਨ ਪਰ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤੇ ਭਾਈ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਕਕਾਰੀ ਬਾਣਾਧਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਤਿਅੰਤ ਰਸੀਏ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ-ਸਰਬ ਧਰਮ ਮਹਿ ਸ੍ਰੇਸਟਿ ਧਰਮ॥ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮਿ ਜਪਿ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ॥(ਸੁਖਮਨੀ) ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਹੀ ਸਭ ਦਾ ਸਰਬ ਸਾਂਝਾ ਤੇ ਸਰਬ ਸ੍ਰੇਸਟ ਧਰਮ ਹੈ। ਐਸੇ ਸਰਬ ਸਾਂਝੇ ਧਰਮ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ? ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ? ਗੁਰਬਾਣੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਦਵੈਸ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਖ਼ਾਲਸ, ਮਿਲਾਵਟ ਰਹਿਤ ਜਿਸ ਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾ ਸਬੰਧ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਧਾਂ ਤੇ ਸੰਪਰਦਾਈਆਂ ਨਾਲ ਗੂੜਾ ਸਬੰਧ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਭਰੇ ਪੀਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕ ਕੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਜਾਤਿ-ਪਾਤਿ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਹਾਂ, ਰਾਮਗੜੀਏ ਸਿੱਖ ਹਾਂ ਫਲਾਨੇ ਤਾਂ ਮਜ਼ਬੀ ਤੇ ਰਵਿਦਾਸੀਏ ਸਿੱਖ ਹਨ। ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਦੇ ਖ਼ਾਲਸੇ-ਸਿੱਖ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਗੁਰੂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕੋ ਸੰਗਤ ਪੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾਇਆ, ਖਵਾਇਆ ਅਤੇ ਇਕੋ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਲਾਇਆ ਤੇ ਕਿਹਾ-ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤਿ ਸਭੈ ਏਕੈ ਪਹਿਚਾਨਬੋ॥ ਕੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤਿ ਨੂੰ ਇੱਕ

ਪਹਿਚਾਨਿਆਂ ਹੈ? ਕੀ ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਦੂਸਰੀ ਜਾਤਿ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ? ਕੀ ਜੱਟ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਚਮਾਰ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਜਦਿ ਕਿ ਜੱਟ ਚਮਾਰ ਵਾਲਾ ਜਾਤ ਪਾਤੀ ਵਿਤਕਰਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਉਪਜ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਬਣਾਏ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਇੱਕ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ-

ਆਤਮ ਰਸੁ ਜਿਹੁ ਜਾਣਹੀਂ ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸ ਦੇਵ॥

ਮੇ ਮਹਿ ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ ਤਾਸੁ ਮਹਿ ਰੰਚਕ ਨਾਹੀਂ ਭੇਵ॥

ਜਾਗਤ ਜੋਤਿ ਜਪੈ ਨਿਸ ਬਾਸਰ, ਏਕ ਬਿਨਾ ਮਨ ਨੈਕ ਨ ਆਨੈ॥

ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਸਜੈ, ਬ੍ਰਤ ਗੋਰ ਮਤੀ ਮੱਟ ਭੂਲ ਨ ਮਾਨੈ॥

ਤੀਰਥ ਦਾਨ ਦਯਾ ਤਪ ਸੰਜਮ, ਏਕ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਏਕ ਪਛਾਨੈ॥

ਪੂਰਨ ਜੋਤਿ ਜਗੈ ਘਟਿ ਮੈ, ਤਬ ਖਾਲਸ ਤਾਹਿ ਨਖਾਲਸ ਜਾਨੈ॥(33 ਸਵੱਈਏ)

ਭਾਵ ਰਾਤ ਦਿਨ ਜਗਦੀ ਜੋਤ ਨੂੰ ਜਪੈ ਜੋ ਸਭ ਵਿੱਚ ਜਗ ਰਹੀ ਹੈ-**ਸਭਿ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ॥ਤਿਸੁ ਦੈ ਚਾਨਣ ਸਭਿ ਮਹਿ ਚਾਨਣ ਹੋਇ॥(ਪੰਨਾ 663)** ਪਰ ਅੱਜ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਅੱਗ, ਤੇਲ ਜਾਂ ਘਿਓ ਦੀ ਜੋਤਿ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਹੱਥੀਂ ਬਾਲੀ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਮਤੀਆਂ ਤੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਹਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕੁਥਾਏਂ ਦਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀਤੀਆਂ, ਜੂਆਂ, ਸੱਪਾਂ ਆਦਿਕ ਤੇ ਤਾਂ ਥਾਂ-2 ਦਇਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਧਰਮ ਭਾਈਆਂ ਦਾ ਹੱਕ ਮਾਰ ਕੇ ਖੂਨ ਪੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਵ ਕਾਮਿਆਂ ਦਾ ਹੱਕ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਚੱਲਣ, ਚਾਲੀਸੇ ਕੱਟਣ ਤੇ ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਦੇ ਪਾਠ ਤੇ ਸੰਪਤ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਜਪ ਤਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਹੋਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ-**ਭਰਮ ਭੇਖ ਤੇ ਰਹਿਤ ਨਿਆਰਾ ॥ਸੋ ਖਾਲਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਮਾਰਾ॥ਖਾਲਸਾ ਖਾਸ ਕਰਾਵੈ ਸੋਈ ॥ਜਾਂ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਭਰਮ ਨ ਹੋਈ॥(ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ)** ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਭਰਮ, ਜਿਵੇਂ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਦਿਨ ਹੀ ਪਵਿਤਰ ਹੈ, ਬਿੱਲੀ ਰਸਤਾ ਕੱਟ ਗਈ ਦਾ ਭਰਮ, ਦਿਸ਼ਾ ਦਾ ਭਰਮ ਕਿ ਇਧਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪਾਠ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਇਧਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਰੋਟੀ ਕੇਵਲ ਤੱਪਤ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਣਾ ਹੀ ਧਰਮ ਹੈ ਕੁਰਸੀ ਮੇਜ ਤੇ ਖਾਣ ਨਾਲ ਧਰਮ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਅੱਗੇ ਬੁੰਦ ਬੁੰਦ ਪਾਈ ਛਿਟਕਣਾ ਕਿ ਧਰਤੀ ਪਵਿਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦਿ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰਸਤੇ ਕੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਓਦੋਂ ਧੂੜ ਬੈਠਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਪੱਕੇ ਘਰਾਂ, ਪੱਕੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਪਾਈ ਛਿੜਕਣਾ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ? ਭਰਮ ਭੇਖ ਤੇ ਰਹੇ ਨਿਆਰਾ ਭਾਵ ਭੇਖ ਨੂੰ ਹੀ ਧਰਮ ਨਾਂ ਸਮਝ ਲਵੇ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਲਹਿ ਗਈ, ਕੰਘਾ ਡਿੱਗ ਪਿਆ, ਕਛਹਿਰਾ ਦੋਹਾਂ ਪੈਰਾਂ ਚੋਂ ਲਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਦਾ ਭਰਮ, ਮਾਸ ਖਾਣ ਜਾਂ ਨਾ ਖਾਣ ਦਾ ਭਰਮ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਨਾ ਲਗਣਾ ਦਾ ਭਰਮ ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਪੰਜ ਕਕਾਰ ਫੌਜੀ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ ਹੈ-**ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ॥ਪ੍ਰਟਿਓ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੋਜ॥** ਪਰ ਫੌਜੀ ਵੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਟਾਈਮ ਹੀ ਵਰਦੀ ਪਹਿਨਦਾ ਹੈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਕੂਲ ਟਾਈਮ ਵਰਦੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਇਵੇਂ ਹੀ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਲਾਹੁਣੀ ਵੀ ਪਵੇ ਤਾਂ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਹਿਨ ਕੇ ਅਸੀਂ ਘੋਲ ਕਬੱਡੀ ਆਦਿਕ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੱਗਣ ਦਾ ਵੀ ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਹਾਉਣ ਵੇਲੇ ਕਦੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸਿਰ ਤੇ ਕਦੇ ਲੋਕ ਨਾਲ ਬੰਨਣਾ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ? ਕੀ ਕੋਈ ਫੌਜੀ ਜਾਂ ਸਕੂਲ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਰਦੀ ਸਮੇਤ ਨਹਾਉਂਦਾ ਹੈ?

ਖਾਲਸਾ ਸ਼ਬਦ ਔਰਤ ਤੇ ਮਰਦ ਦੋਹਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਹੈ ਔਰਤ ਲਈ ਕਿਤੇ ਖਾਲਸੀ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਫਿਰ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਖਾਲਸਾ ਔਰਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਖਾਲਸਾ ਔਰਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ? ਮਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹ ਨੀਵੀਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਈ? ਜੇ ਮਾਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਬੱਚਾ ਕਿੱਥੋਂ ਆਉਂਦਾ? ਸੰਪਰਦਾਈ ਤੇ ਡੇਰੇਦਾਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਗਲੀਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਮਾਂਗਵਾਰੀ ਅਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਰਾ ਸੋਚੋ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤਾਂ ਬੁਰੇ ਵਿਚਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਫਿਰ ਆਦਮੀ ਕਿਵੇਂ ਪਵਿਤਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਔਰਤ ਮਲੀਨ ਹੋ ਗਈ? ਸੋ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅਜਿਹੇ ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਪੰਜ ਕਕਾਰ

ਧਾਰਣ ਕਰਕੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਾਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਫੌਜੀ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਦਾ ਫੌਜੀ ਖਾਲਸਾ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਤੋਂ ਵਿਗੁਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸਜੇਗ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੀਨ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਹੀ ਭਰਮ ਪਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ- ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਰਥ ਹਨ ਪਰ ਮੇਨ ਅਰਥ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ- ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਮੇਸਰੁ ਤੇਰਾ ਜੋ ਸਿਮਰੈ ਸੋ ਜੀਵੈ॥(ਪੰਨਾ 616) - ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਅਮਿਉ ਰਸੁ, ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਉ॥ਮਨਿ ਤਨਿ ਹਿਰਦੈ ਸਿਮਰਿ ਹਰਿ, ਆਠ ਪਹਰ ਗੁਣ ਗਾਉ॥(ਪੰਨਾ 963) ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੜੀਏ, ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਇ ਰਾਮ॥(ਪੰਨਾ 538) ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹੈ ਮਿਲਿ ਪੀਵਹੁ ਭਾਈ॥(ਪੰਨਾ 318) ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਬਦੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਬਾਣੀ॥ ਸਤਿਗੁਰਿ ਸੇਵਿਐ ਰਿਦੈ ਸਮਾਣੀ॥ ਨਾਨਕੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਸੁਖ ਦਾਤਾ, ਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਭ ਭੁਖ ਲਹਿ ਜਾਵਣਿਆ॥(ਪੰਨਾ 118) ..ਸਚਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਭੋਜਨੁ ਆਇਆ..॥(ਪੰਨਾ 150) ਹੋਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ- ਮੱਖਣ-ਰਸਨਾ ਨਾਮਿ ਜਪਹੁ ਤਬ ਮਥੀਐ ਇਨਿ ਬਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਵਹੁ॥ (ਪੰਨਾ 728) ਦੁੱਧ-ਸੋਇਨ ਕਟੋਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਭਰੀ॥ (ਪੰਨਾ 1163) ਮਿਠਾਸ-ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਾਣੀ ਬੋਲਹਿ॥(ਪੰਨਾ 69) ਸੁਵਾਦਿਸੁਟ ਭੋਜਨ-ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਛਤਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਖਾਹਿ॥(ਪੰਨਾ 269) ਅਮਰ-ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਜਣ ਮੇਰਾ॥ (ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ 5) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਮਰ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਜਪਦੇ ਤੇ ਧਾਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਪਦਵੀ ਗੱਲੀਂ ਬਾਤੀਂ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿਵੇਂ-ਖਾਂਡ ਖਾਂਡ ਕਰੈ ਜਿਹਬਾ ਨਾ ਸਵਾਦ ਮੀਠੈ ਆਵੈ, ਅਗਨਿ ਅਗਨਿ ਕਰੈ ਸੀਤ ਨਾ ਬਿਨਾਸ ਹੈ।...ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਕਰੈ ਪਾਈਐ ਨਾ ਅਮਰ ਪਦ, ਜਉ ਲਉ ਜਿਹਵਾ ਕੈ ਸੁਰਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾ ਚਾਖੀਐ (ਭਾ.ਗੁ.) ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਕਿਥੇ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ? ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ-ਸਬਦੁ ਗੁਰ ਪੀਰਾ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰਾ॥ਬਿਨਿ ਸਬਦੈ ਜਗੁ ਬਉਰਾਨੈ॥(ਪੰਨਾ 635) ਭੇਖ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਸੁਭ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

- 1) ਜਿਸੁ ਜਲ ਨਿਧਿ ਕਾਰਣਿ ਤੁਮ ਜਗਿ ਆਏ ਸੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰ ਪਾਹੀਂ ਜੀਉ॥ਛੋਡਹੁ ਵੇਸੁ ਭੇਖੁ ਚਤੁਰਾਈ, ਦੁਬਿਧਾ ਇਹੁ ਫਲੁ ਨਾਹੀਂ ਜੀਉ॥1॥ ਮਨ ਰੋ! ਬਿਰ ਰਹੁ, ਮਤੁ ਕਤ ਜਾਹੀ ਜੀਉ॥ ਬਾਹਰਿ ਢੂਢਤ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਪਾਵਹਿ, ਘਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਘਟ ਮਾਹੀ ਜੀਉ॥ (ਪੰਨਾ 598)
- 2) ਅੰਤਰਿ ਖੁਹਟਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਰਿਆ,ਸ਼ਬਦੇ ਕਾਢਿ ਪੀਐ ਪਨਿਹਾਰੀ॥(ਪੰਨਾ 570)
- 3) ਜੇਤੇ ਘਟਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਭ ਹੀ ਮਹਿ, ਭਾਵਹਿ ਤਿਸਹਿ ਪੀਆਈ॥(ਪੰਨਾ 1123)
- 4) ਨਾਨਕੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਮਨੈ ਮਾਹਿ, ਪਾਈਐ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ॥(ਪੰਨਾ 1238)
- 5) ਅੰਦਰੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਰਪੂਰੁ ਹੈ ਚਾਖਿਆਂ ਸਾਦ ਜਾਪੈ॥(ਪੰਨਾ 1092)

ਸੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ, ਚੰਗੇ ਗੁਣ, ਚੰਗਾ ਭੋਜਨ, ਸਫਲ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਸਿਫਤੋਂ ਸਲਾਹ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਮਨ ਮਰਜੀ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਚਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪੈਰ ਦੋਣ ਵਾਲੇ ਚੁਬੱਚੇ ਚੋਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਧੋਣ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਘੱਤੇ ਜਾਂ ਸੀਸੀ ਬੋਤਲ ਵਿੱਚ ਪਾ ਰੱਖੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਰੋਵਰਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮਝ ਪੀ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਖੰਡੇ ਬਾਣੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿੱਥੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਛੱਕਿਆ ਹੈ, ਨਿਹੰਗਾਂ ਤੋਂ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ, ਰਾਝੇਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ, ਪਹੇਵੇ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ, ਹਰਖੇਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ, ਫਲਾਨੇ ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਆਦਿ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਛੱਕਿਆ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿਉਂ? ਫਿਰ ਸਭ ਮਰਯਾਦਾ ਵੀ ਵੱਖਰੀ-ਵੱਖਰੀ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਐਸਾ ਕਿਉਂ? ਕੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਵੱਖਰੀ-ਵੱਖਰੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ? ਜਰਾ ਸੋਚੋ! ਜਦੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਇੱਕ ਹੈ ਫਿਰ ਖਾਲਸੇ ਪੰਥ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਣ ਹੈ-ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਰਤਮ ਦੀ ਥਾਂ ਅਕਾਲ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰੇਗਾ, ਨਾਮ ਜਪੇਗਾ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੰਡ ਛੱਕੇਗਾ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਜੀਵੇਗਾ। ਜਾਤਿ-ਪਾਤਿ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਤ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹੀ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏਗਾ। ਬੁਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰੇਗਾ। ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਪਰਾਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਾਂ ਪਰਾਏ ਮਰਦ ਦਾ ਸੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਗਤ ਜੂਠ ਤਮਾਕੂ ਨਹੀਂ ਪੀਵੇਗਾ, ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹਲਾਲ ਕੀਤਾ ਕੁੱਠਾ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਖਾਏਗਾ। ਸਰੀਰਕ ਸਫਾਈ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਨਿੱਤ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇਗਾ ਪਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਾਲੀ ਸੂੱਚ ਭਿੱਟ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗਾ। ਪੰਜ ਕਕਾਰੀ ਵਰਦੀ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਕਰੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰੇਗਾ। ਸਸਤ੍ਰ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇਗਾ। ਏਕ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਦੇ ਮਹਾਂ ਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਸਮਝੇਗਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੂਫਾਂ ਧੂਫਾਂ ਅਤੇ ਜੋਤਾਂ ਬਾਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਪੂਜੇਗਾ ਸਗੋਂ ਗੁਰੂਆਂ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰੇਗਾ।

ਸੋ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਐਸਾ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਿਆ ਸੀ ਨਾਂ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਜਾਂ ਡੇਰੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜਰਾ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਡੂੰਘੀ ਝਾਤ ਮਾਰ ਕੇ ਸੋਚੋ! ਫਿਰ ਇਹ ਡੇਰੇ ਤੇ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਪੈ ਗਈਆਂ? ਸਿੱਖ ਧਰਮ (ਖ਼ਾਲਸਾ ਧਰਮ) ਵਿਗਿਆਨਕ, ਅਧੁਨਿਕ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਨੁੱਖ ਧਾਰਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਪੁਰਬ ਤੇ ਐਸੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ? ਦੇਖੋ ਈਸਾਈਆਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹਰੇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਈਬਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕੈਸੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਵਰਲਡ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਜਰਾ ਧਿਆਨ ਦਿਉ! ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਹਿਬ ਵਿੱਚ ਐਸੀ ਭਾਵਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਸੋਧ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਾਧ-ਸੰਤ, ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਦਾ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਗਏ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਵੈਸਾਖੀ ਦਾ ਅਸਲੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਹੈ।

GURU GRANTH PARCHAR MISSION OF USA
P.O. BOX 65, HAWARD, CA 94543

ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ

ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨਿਸ਼ਤਰ

Nanak Nishter [nanaknishter@hotmail.com]

ਭੂਮਿਕਾ

ਇਕ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੀ ਯੁਵਾ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੋਂ ਉਸ ਕੌਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਸਹੀ-ਸਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਯੁਵਾ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਈਏ, ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣੀਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਪੰਥ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਪੁਰਾਣੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਿਸ ਰਾਹ ਪਾਉਣਾ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਵੀ ਇਕ ਨਮੂਨੇ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਹ ਪਾਵਣ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੇ ਰਹੋ। ਆਣ ਵਾਲੀ ਪਨ੍ਹੀਰੀ ਨੂੰ ਤੈਆਰ ਕਰਣ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣ ਦੇ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਟਕਣ ਅਤੇ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਆਰੋਪ ਲਗਾ ਕਰ ਅਸੀਂ ਕੌਮ ਦੀ ਖਿਦਮਤ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਬਦਖਿਦਮਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਆਪਣੀ ਯੁਵਾ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮਤ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵ-ਪਸਾਰੇ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਜੋ ਖੁਦ ਆਏ ਦਿਨ ਨਿਵਾਨ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੌਮ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਹੰਢਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਯੁਵਾ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਉਪਰਾਮ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਰਾਗੀ, ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਰਸਾਏ ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਵੇਸਲਾਪਨ, ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਥੋਪਦੇ ਹਾਂ। ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਯਹੂਦੀਆਂ, ਈਸਾਈਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਕੀ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸੰਗਠਨਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਅਈਆਂ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਲਈ ਕੁੱਝ ਨ ਕੁੱਝ ਕਰ ਗੁਜ਼ਰਨੇ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਜ਼ਸਬਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਮਾਨਣ ਵਾਲੇ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਕਿਸੀ ਨ ਕਿਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਛ ਕਮ ਆਸਕੇ। ਉਸ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਗੱਲਾਂ, ਧਰਮ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਅਤੇ ਸਹੀ ਰਿਵਾਇਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੇ। ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਬਹੁਮੁੱਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਅਨੁਅਈਆਂ ਵੱਲ ਦਾਨ-ਪੁੰਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸਦਾ ਪਰਸਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਥਾਹ ਲੋੜਵੰਦ ਨੂੰ ਤਿਨਕੇ-ਮਾਤਰ ਵੀ ਸਹਾਰਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੁਅਈਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਉਸ ਧਰਮ ਦੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨੈਤਿਕ ਸੰਬੰਧ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲ ਸ਼ਰਧਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਵਜੋਂ ਸਿਰ ਝੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੁਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਦਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ ਮਾਨਣ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਾਪਸ ਕਰਨਾ ਹੀ ਉਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਚੰਗਿਆਈ ਦਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਂਦਾ ਹੈ।

ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਤੇ ਅਸੀਂ

ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ “ ਨਾਨਕ ਪਰਸਤ ” (ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਪੁਜਣ ਵਾਲੇ) ਅਤੇ “ ਨਾਨਕ ਪੰਥੀ ” (ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਮਨਣ ਵਾਲੇ), ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਜਾਤਿ ਯਾ ਕਿਸੀ ਦੂਜੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਭੁਲੇਖਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਨਾਮ “ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ” (ਇਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਬੰਦੇ) ਦੇ ਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ “ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ” ਦਾ ਪਰਤੀਕ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ :-

ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤਿ ਸਬੈ ਏਕੈ ਪਹਨਚਾਨਬੈ ॥

(ਸ਼੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ - ਪੰਨਾ ੧੯)

ਭਾਵ ਸਾਰੀ ਮਾਨਵ ਜਾਤਿ ਦਾ ਧਰਮ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੇ ੨੩੯ ਸਾਲਾਂ ੧੪੬੯ ਤੋਂ ੧੭੦੮ ਤਕ ਜਿਸ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਕੀਤਾ, ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਤਿ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸੀਮਿਤ ਕਰ

ਦਿੱਤਾ। ਜਦ ਕਿ ਇਸੇ ਸਦਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਰਣ-ਵੰਡ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਟੱਪ ਕੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹੋਏ। ਪਰ ਧਰਮ ਤੇ ਵਰਣ-ਵੰਡ ਦਾ ਪਰਦੂਸ਼ਣ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਵੜ ਬੈਠਾ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੂੰਹ ਨਾ ਮੋੜ ਸਕੇ।

ਆਪਣੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਸੀਂ ਵੱਡੇ ਦਿਲ, ਭੋਲੇਪਨ ਅਤੇ ਨਾਸਮਝੀ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਰਸਮ-ਓ-ਰਿਵਾਜ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡ, ਵਿਚਾਰ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਸਾਕਸ਼ਾਤ ਬ੍ਰਿਜਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸਖ਼ਤ ਨਿਖੇਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਵੱਕਾਰ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਰਾਹ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਬੜਾਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਦੇ ਮਾਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਦੁਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੁਲ ਦਾ ਕਮ ਕਰਣ ਅਤੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਆਪ ਹਿੰਦੂ ਅਖਵਾ ਕਰ ਸਾਡੇ ਵਜੂਦ ਦੇ ਮਖ਼ਸਦ ਨੂੰ ਹੀ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਢਕੇਲ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਇਕ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ, ਇੰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਆਪ ਇਸ ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਹੇ ਹਾਂ?

ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਰੋਟੀ-ਬੋਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੋਂਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਆਸ਼ੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਿੱਖ ਮਤ ਦੇ ਆਚਰਣ-ਸਹਿਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਖ ਆਰਾਮ ਲਈ ਤੋੜਿਆ-ਮਰੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖ਼ੁਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਧਰਮ ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਆਪਣੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਅਪਣੀ ਅਲੱਗ ਪਹਿਚਾਣ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ। ਇਥੇ ਆਕੇ ਅਸੀਂ ਇਕ ਵੱਡੀ ਉਕਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਤਿਤ ਪੁਣਾ ਵੱਧਣ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਕੀਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਮਤ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਹੀ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਦਸਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ੨੩੯ ਸਾਲ ਦੀ ਕਰੜੀ ਮਿਹਨਤ, ਸੂਝ-ਬੂਝ, ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਤੇ ਕਰੁਣਾਨਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।

**ਇਸ ਬਾਗ਼ ਕੇ ਵੀਰਾਂ ਕਰਨੇ ਕੋ, ਬਸ ਏਕ ਹੀ ਉੱਲੂ ਕਾਫ਼ੀ ਥਾ ।
ਹਰ ਸ਼ਾਖ਼ ਪੇ ਉੱਲੂ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਅੰਜਾਮੇ ਗੁਲਿਸਤਾਂ ਕਿਆ ਹੋਗਾ ।**

ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹਿਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਚੁਣਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਨੇ ਨਿਡਰ, ਨਿਰਝਿਜਕ ਤੇ ਦਲੇਰ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਸਦਉਪਯੋਗ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸ਼ਖ਼ਸਿਯਤ ਦਾ ਵੱਖਰਾਪਨ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਅਣਕ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਪਰਮਾਣ ਕਰ ਕਰਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ ਕਿ ਅਨ-ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਰਹੇ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਆਮ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ

ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਨਿਵਾਜਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਛੱਤ ਦੇ ਥੱਲੇ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਮਨਣ ਵਾਲੇ ਇਕੋ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੰਸੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕਾਟਰਤਾ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਸਿੱਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੀ ਵੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਸਮਝੋਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਬੋਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਾਲਣਾ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਰਖਸਕਦੇ ? ਇਹ ਬਹੁਗਿਨਤੀ ਵਾਲੇ ਧਰਮ ਦੂਜੇ ਲਘੁਗਿਨਤੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਮਿਟਾਣ ਦੇ ਸ਼ਣਯੰਤਰ ਕਿਉਂ ਰਚਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ? ਇਹ ਕੁਟਨੀਤਿ ਸਾਡੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਮਿਟਾਨ ਲਈ ਧਰਮ ਦਾ ਹਿਸਾ ਨਹੀਂ ਹੋਸਕਦੀ ਬਲਕਿ ਰਾਜਨੀਤਿ ਹੋਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਪਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੋ ਧਰਮ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਾ, ਉਸੀ ਧਰਮ ਦਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੰਸੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਤਿਆਨਾਸ ਮਾਰ ਰਿਹੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡਾ ਧਰਮ

ਕਿੰਨੀ ਵਿਚਿੱਤਰ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਚਾਹਿਦਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਯਤਨ ਕਰਕੇ ਝੱਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਧਰਮ ਲਈ ਕੁਝ ਚਾਹੀਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਬਜਾ ਤੌਰ ਦੇ ਮਾਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨਿਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਦੀ ਹੱਦ ਤਕ ਬਹੁਤਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਮਹਸੂਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਦੁਨਿਆ ਭਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਾ ਚੀਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ, ਕੀ ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੈਸੇ ਕਮਾਣ ਦੀ ਖ਼ਾਤਿਰ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਵਾਇਆਂ ਲਈ ਹੈ ਯਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜਾਤੀ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਹੈ ? ਅੰਗ ੩੦੪ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਬਡਾ ਅਨਮੋਲ ਵਚਨ ਹੈ :-

ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਤਿਸਰੂਪ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਬਣੀਐ ॥

ਦਸਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ੨੩੯ ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲੈਣ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਫਿਲਾਸਫੀ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾਗਦੀ ਜੋਤ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਨਿਜੀ ਜੀਵਨ ਬਿਤੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਗੁਰੂ ਥਾਪੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿਚ ੬ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ੩੦ ਦੂਜੇ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ੫੦੦ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ, ਤਜਰਬਾ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੀਣ ਦੀ ਕਲਾ ਨਿਰੰਤਰ ਸਿਖਲਾਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਨੇ ਬਦਖ਼ਿਸਮਤ ਬੰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ? ਜਦ ਤਕ ਅਸੀਂ ਆਪ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ, ਕਾਹੇ ਦੇ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਣ ਦੇ ਹਕਦਾਰ ਹਾਂ ? **ਭੇਕ ਧਾਰਨ ਕਰਨ, ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਅਤੇ ਨਕਾਂ ਰਗਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਿੱਖੀ ਕਮਾਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।** ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਢਾਲਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਦ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ, ਉਸਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜੋ ਆਮ ਜਨਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਬੜੇ ਹੀ ਸਾਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਮਨ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਾਂਗੇ? ਗੁਰਬਾਣੀ ਤਾਂ ਪੁਕਾਰ-ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ :-

ਜਿਨ ਚਾਖਿਆ ਤਿਸ ਆਇਆ ਸਾਦੁ ॥

ਜਿਓ ਗੁੰਗਾ ਮਨ ਮਹਿ ਬਿਸਮਾਦੁ ॥ (ਅੰਗ ੮੦੨)

ਸਾਡੇ ਕੇਸ਼ - ਇਕ ਸਮਸਿਆ ਯਾ ਵਰਦਾਨ

ਸਾਡੇ ਕੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰੇ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਸਰਵਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਿਰਤ ਹਾਂ। ਓਹ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਗੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਵਾਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਪੂਰੇ ਕੇਸ਼ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਅਤੇ ਸਜਾ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੇਸ਼ ਕਾਟੇ ਜਾਣ ਲਗੇ। ਜਦ ਸਜਾਯਾਫਤਾ ਪ੍ਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਭੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵੇਖਾ-ਵੇਖੀ ਹੱਸੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਕੇਸ਼ ਕਟਵਾਣ ਲਗ ਪਏ। ਅਜ ਵੀ ਬਹੁਤੇਰੇ ਹਿੰਦੂ ਕੇਸ਼ ਰਖਣ ਦੇ ਪਰਤੀਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਦੇ ਕਟੇ ਹੋਏ ਕੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਨ ਆਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਛੋਟੀ ਸੀ ਬੋਦੀ (ਚੋਟੀ) ਰਖਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਕੇਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਕਿਨਾਂ ਕੁ ਲਾਭਵੰਦ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਨਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਿੰਗਾਰੇ ਹੋਏ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਖੁਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਬਰਕਤਾਂ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਬਕਿ ਨਾਈ ਦੀ ਸਜਾਈ ਸੂਰਤ ਲੇ ਕਰ ਵਿਚਰਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੇਸ਼ ਮੁੰਡਵਾਣ ਵਾਲੇ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਕੇਸ਼ ਰਖਣ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਵਿਪ੍ਰੀਤ ਪ੍ਰਤੀਦਿਨ ਵਧਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹਾਰ ਕਰ ਥੱਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਕੇਸ਼ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮਰਦਾਨਗੀ ਦਾ ਤੁਹਫਾ, ਸਿੰਗਾਰ, ਉਸਦੇ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਮਾਰਦੇ ਨੂਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ, ਆਪਣੇ ਸਾਂਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹੋਣ ਦੀ ਅਨਕਹੀ ਘੋਸ਼ਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਵੱਖਰੇਪਨ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਧਾਣ ਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਲਾਮਿਸਾਲ ਨਮੂਨਾ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੇ ਅਸੀਂ ਜਿਨਾ ਵੀ ਫ਼ਖਰ ਕਰੇਂ ਕਮ ਹੈ।

ਕੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਇਹ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਬੱਚੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਾਡੀ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਗਲ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਪਰਸਤੀ ਕੋਈ ਮਾਡੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸੀ ਵੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ “ ਬਿਯੂਟੀ ਪਾਰਲਰਾਂ ਦੇ ਬੂਟੇ ਫ਼ੈਸ਼ਨ ” ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਨਾ ਯਾ ਪਤਿਤ ਪੁਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨਾ, ਆਪਣੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ, ਜੰਮੇ ਪਲੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕਲੰਕਿਤ ਕਰਨ ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਔਰਤ ਕੇਵਲ ਮਰਦ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮਾਨਵ ਜਾਤੀ ਕੀ ਉਤਪਤੀ ਅਤੇ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਅਤੇ ਵਰਦਾਨ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਉਸਦੀ ਪੂਰਣ ਘਾਢਤ ਘਡੀ ਹੈ, “ ਬਿਯੂਟੀ ਪਾਰਲਰਾਂ ਦੇ ਬੂਟੇ ਫ਼ੈਸ਼ਨ ” ਚਲਾਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੂਝਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਭਲੇ ਦਾ ਜੋ ਖ਼ਿਆਲ ਹੋਸਕਦਾ ਹੈ, ਓਹ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਾਤਿਰ ਤੁਹਾਡਾ ਸ਼ੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਹੋ ਗੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਗਲ ਚੰਗੀ ਤਰਹ ਚੇਤੀ ਰਖਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਪਲੋਂ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਕੁਦਰਤੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਹਿਮਾਖ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਨ ਸਕਦੇ। ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਪਤਿਤਪੁਣੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਵੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਪਨੀਰੀ ਦਾ ਭਵਿਸ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਆ ਗੁਜ਼ਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਫ਼ਿਰ ਓਹ ਦੀਨ ਜੋਗੇ ਰਹਣਗੇ ਨਾ ਦੁਨਿਆ ਜੋਗੇ।

ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਯੂ. ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਬੂਠਾਂ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਆਦਰ।

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀ-ਵਿਧੀਆਂ ਤਾਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਤਰ ਹੀ ਹਨ ਪਰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਣ ਕੀ ਹੈ? ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੂਠੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬੂਠ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ

ਤੇ ਜੇ ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਨੇ ਸੱਚ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਸਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਕ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਸਲਾਂ ਤਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁਲ ਵੀ ਪਾਏ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਫਿਰ ਵੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਆਖਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਹਤ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੈਂਤੜਾ ਬਦਲ ਕੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਮਹਿਲੀਂ ਜਾ ਡੇਰਾ ਲਾਇਆ। ਰਾਜੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਮੰਦਰ ਬਣਾ ਲੈਣਾ ਤੇ ਧਿਆਨ ਚੰਦ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਡੋਗਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਿਰ ਪ੍ਰੋਹਤ ਜੀ ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਇਹੋ ਕੁੱਝ ਹੋਇਆ। ਆਖਰ ਨੂੰ ਇਹੋ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਕੋਲ ਵਿਕ ਗਏ, ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਗਏ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਰਾਜਭਾਗ ਲੈ ਕੇ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲੈਣ ਲੱਗੇ।

ਹੁਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕੇ ਮੁਗਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਹਿਲਾਇਆ? ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਮਿਲਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ, ਜੋ ਏਸ਼ੀਆਈ ਸਭਿਅਤਾ ਨਾਲੋਂ ਕੁੱਝ ਸਭਿਅਕ ਹਨ, ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਖਲਾਕੀ ਤੌਰ ਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਣ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਮਾਧੇ ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੀ ਚਾਰੋਂ ਸਾਖੀਆਂ, ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ ਅਤੇ ਦਸਵੀਂ, ਬੂਟੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਸਿੱਖ ਇਤਹਾਸ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਗੁਮ-ਨਾਮ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਲਿਖ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਇਖਲਾਕੀ ਤੌਰ ਤੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਅੱਜ ਵੇਦਾਂਤੀ, ਐਸ. ਐਸ ਪੀ. ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਪੀ ਕੇ ਗਿੱਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਬੱਚੇ ਹਨ। ਅਹਿ ਜੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਜਾਂ ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੋ ਅਖਾਉਤੀ ਸਿੱਖ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੱਠੀ ਦੇ ਦਾਣੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਦਾਣਿਆਂ ਦੇ ਸਵਾਦ ਨੂੰ ਉਗਲ ਉਗਲ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਓ ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬੂਠਾਂ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰੀਏ।

1. ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਅਧਿਆਇ ਛੇਵਾਂ। ਜਿਉ ਜਿਉ ਪ੍ਰਭ ਹਮ ਕੋ ਸਮਝਾਯੋ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਕੈ ਇਹ ਲੋਕ ਪਠਾਯੋ॥5॥ ਅਤੇ, ਤਪ ਸਾਧਤ ਹਰਿ ਮੋਹਿ ਬੁਲਾਯੋ॥ ਇਮ ਕਹਿਕੈ ਇਹ ਲੋਕ ਪਠਾਯੋ॥28॥ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ 55 ਅਤੇ 56॥ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਭਾਈ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਅਖਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿਥੇ ਹੋਮਕੁੰਟ ਪ੍ਰਬਤ ਹੈ ਉਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਤਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਕਦੀ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੇ ਵੀ ਤਪ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਇਸ ਲੋਕ (ਮਾਤ ਲੋਕ) ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਹੋਮਕੁੰਟ ਪ੍ਰਬਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵਿਚ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਉਤਰ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਮੈਂ ਹੀ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਹੋਮਕੁੰਟ ਪ੍ਰਬਤ ਤਾਂ ਇਸੇ ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਯੂ.ਪੀ. ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਰੱਬ ਬੂਠ ਕਿਉਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਸੇ ਹੀ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਬੰਦ 25 ਅਤੇ 26 ਵਿਚ ਰਾਮਾਨੰਦ ਤੇ ਮਹਾਦੀਨ ਦੇ

ਇਸ ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੈ ਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਰੱਬ ਜੀ ਫਿਰ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰਾਮਾਨੰਦ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਮਹਾਦੀਨ ਨੂੰ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਲਿਖਾਰੀ ਕੋਈ ਝੂਠਾ ਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਰਗਾ ਸੱਚਾ ਸੁਚਾ ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ, ਜਿਸਦੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਹੀਦ, ਮਾਤਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਹੀਦ ਔਰਤ, ਜਿਸਦੇ ਚਾਰੇ ਬੱਚੇ ਸ਼ਹੀਦ, ਦਾਦਾਸ਼ਹੀਦ ਤੇ ਪੜਦਾਦਾ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ, ਲਿਖਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

2. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਕਿਥੇ ਸੀ ਆਇਆ। ਗੁਰੂਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮਹਲਾ 1 ॥ ਕਤ ਕੀ ਮਾਈ ਬਾਪੁ ਕਤ ਕੇਰਾ ਕਿਦੂ ਥਾਵਹੁ ਹਮ ਆਏ ॥ ਅਗਨਿ ਬਿੰਬ ਜਲ ਭੀਤਰਿ ਨਿਪਜੇ ਕਾਹੇ ਕੰਮਿ ਉਪਾਏ ॥1॥ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬਾ ਕਉਣੁ ਜਾਣੈ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ॥ ਕਹੇ ਨ ਜਾਨੀ ਅਉਗਣ ਮੇਰੇ ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ ਪੰਨਾ 156॥ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਕੌਣ ਸੀ ਪਿਤਾ ਕੌਣ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਕਿਹੜੀ ਕਿਹੜੀ ਜੂਨ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹਾਂ ਤੇ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੀਰਜ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਲਈ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸੱਚ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਕਰਮਾ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਧਰਮਾ ॥ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਪੰਚ ਤਤੁ ਤੇ ਜਨਮਾ ॥ ਪੰਨਾ 415॥ ਜੇ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਪੰਚ ਤੱਤ ਤੇ ਪੈਦਾ (ਜਨਮਾ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਤੱਤ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਖਤਮ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮਨ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਨਮ ਵੇਲੇ ਇਹ ਮਨ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਾ ਤਾਂ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਹੋਮ ਕੁੰਟ ਪ੍ਰਬਤ ਤੇ ਤਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਜਦੋਂ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਦੇ ਕੁਖੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਤੇ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਏ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਯਾਦ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ?

3. ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਬਦਲੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੇ ਘੜੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ ਉਹ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਅਫਗਾਨਾ ਨੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੰਜਰ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਕਿ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਬਣੀ?

4. ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਸੰਤ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਤੇ ਆਪਣੀ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਹੀ ਨਾ ਲੀਨ ਰਹਿ ਜਾਏ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਤੋਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁੱਝ ਸਵਾਲ:

ੳ. ਇਹ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸਰਕਾਰੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਅਧੂਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ, ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਤੁਲ (ਬਰਾਬਰ) ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਪੂਰਣ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਰੋਹ ਹੈ।

ਅ. ਅਹਿ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ 1760 ਤੋਂ 1780 ਤਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਲਿਖਵਾਇਆ। ਉਦੋਂ ਤੇ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਂਹੀ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਗੁਰੂ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਮੰਜੀ ਜਿਉਂਦੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੀਲੇ ਵਸੀਲੇ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਨ ਲਈ? ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਨ ਲਈ? ਇਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ, ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ, ਚਾਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ, ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ, ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਨ ਲਈ। ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੰਘ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਜੋ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਹਿਤ ਆਪਣੀ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਗਏ, ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਟੋਟੇ ਕਰਵਾਏ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਪੁਆ ਗਏ ਪਰ ਸੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਧਰਮ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹੜੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ੲ. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸਮਾਧੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪੁੱਟਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰਨੇ ਹੀ ਭਗਤੀ ਹੈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ:
ਚੁਪੈ ਚੁਪ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਲਾਇ ਰਹਾ ਲਿਵ ਤਾਰ ॥ ਪੰਨਾ 1 ॥
ਸਭਿ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਮੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥
ਵਿਣੁ ਗੁਣ ਕੀਤੇ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ ॥ ਪੰਨਾ 4 ॥
ਮਨਮੁਖ ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਈ ਰਾਮ ॥ {ਪੰਨਾ 768}

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਜਾਗ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਤੀਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕੇਸ ਕਿਲੀ ਨਾਲ ਬੰਨ ਕੇ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾ ਪਾਓਗੇ। ਓਹ ਵੇਲਾ ਬੀਤ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਚਿਤ ਵਿਚ ਭੁਲੇਖਾ ਹੀ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨੀ ਜੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਦੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਵੀ ਹੈ? ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਵੇਗੀ।

5. ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਜੋ ਸੂਚਨਾ ਤੁਸੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਪੁਰਾਣੇ ਠੀਕ ਮੰਨੇ ਜਾ ਰਹੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ? ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਗ੍ਰੰਥਾਂ, ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਿਕ ਤੇ ਚਰਿਤ੍ਰਪਖਿਯਾਨ, ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਕ ਗ੍ਰੰਥ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਨਾ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਨਾ ਉਹ ਸੱਚ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਕਿਥੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ?

6. ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਨਾ ਵਾਕਫ ਬਣ ਰਹੇ ਹੋ। ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਵਾਹਦ ਇਕੋ ਇਕ ਗ੍ਰੰਥ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਹੈ ਜੋ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਬਚਨ ਹਨ: ਬੰਦਾ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨਾ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਜਰੂਰਤ ਹੈ। ਆਓ ਹੁਣ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ:

ਸਸ ਕੀ ਗੁਦਾ ਗੋਖਰੂ (ਭੱਖੜੇ ਦਾ ਕੰਡਾ) ਦਿਯਾ ॥

ਤਾਤੇ ਅਧਿਕ ਦੁਖਤਿ ਤਹਿ ਕੀਯਾ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ 378, ਅੰਕ 5 ॥

ਕੀ ਇਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ?

ਸਕਲ ਜਗਤ ਮੈ ਜੋ ਪੁਰਖੁ ਤ੍ਰਿਯਾ ਕੋ ਕਰਤ ਬਿਸਵਾਸ ॥
ਸਾਤਿ ਦਿਵਸ ਭੀਤਰ ਤੁਰਤੁ ਹੋਤ ਤਵਨ ਕੇ ਨਾਸ ॥ 11 ॥
ਜੋ ਨਰ ਕਾਹੂ ਤ੍ਰਿਯਾ ਕੋ ਦੇਤ ਆਪਨੋ ਚਿੰਤ ॥
ਤਾ ਨਰ ਕੋ ਇਹ ਜਗਤ ਮੈ ਹੋਤ ਖੁਆਰੀ ਨਿੰਤ ॥ 12 ॥
ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ 829 ॥

ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਇਸਤਰੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੇਗਾ ਉਸ ਦਾ ਸੱਤਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦੱਸੇਗਾ ਉਸਦੀ ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ ਖੁਆਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੱਸੋ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਰੀਏ?

ਐਸੀ ਫਬਤ ਦੁਹੰਨ ਕੀ ਜੋਰੀ ॥ ਜਨੁਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭ੍ਰਿਖਭਾਨ ਕਿਸ਼ੋਰੀ ॥ 11 ॥
ਦੁਹੰਨ ਗਥ ਤਿਹ ਕੁਚਨ ਮਰੋਚੈ ॥ ਜਨ ਖੋਯੋ ਨਿਧਨੀ ਧਨੁ ਟੋਰੈ ॥ 12 ॥
ਬਾਰ ਬਾਰ ਤਿਹ ਗਰੇ ਲਗਾਵੈ ॥ ਜਨੁ ਕੰਦੁਪ ਕੋ ਦੁੱਪੁ ਮਿਟਾਵੈ ॥
ਭੋਗਤ ਤਾਂਹਿ ਜੰਘ ਲੈ ਕਾਧੇ ॥ ਜਨੁ ਦਵੈ ਮੈਨ ਤਰਕਸਨ ਬਾਧੇ ॥
॥ 13 ॥ ਦ: ਗ੍ਰੰ: ਪੰਨਾ 967 ॥ ਚਿਤਰ 111 ॥

ਦੋਹਾਂ (ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ) ਦੀ ਜੋੜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੱਬ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਰਾਧਾ ਦੀ ਜੋੜੀ ਹੋਵੇ। ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮੁੰਮੇ ਇਉਂ ਮਰੋਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਗਰੀਬ ਆਪਣਾ ਗਵਾਚਿਆ ਹੋਇਆ ਧਨ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਬਾਰ ਬਾਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਲੱਤਾਂ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੀੜਾ (ਸੈਕਸ) ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਦੋਨੋ ਜਾਣੇ ਇੰਝ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਭੱਬੇ ਵਿਚ ਬੱਧੇ ਹੋਏ ਤੀਰ।

ਮਦਰਾ ਕਰ ਮੱਤ ਮਹਾ ਭਭਕੰ ॥

ਬਨ ਮੈ ਮਨੋ ਬਾਘ ਬਚਾ ਬਬਕੰ ॥ 53 ॥ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ 42 ॥
ਹੁਣ ਦੇਖੋ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮਦਰਾ ਪੀਕੇ ਆਪ ਕਿਵੇਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਬੜਕਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ॥
“ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਯਤ ਹੈ ॥ ਕਿਰਪਾਲ ਨ ਭੀਜਤ ਲਾਂਡ ਕਟਾਏ ॥ ”

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਭੈੜੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਗੋਪੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂੜੀ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਵੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇੰਝ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਭੋਗ ਕੀਯੋ ਨਰ ਨਾਰ ਹੁਲਾਸ ਜੀਯੈ ਮੈ ਬਵੈਕੈ ॥
ਆਸਨ ਕੋਕ ਕੇ ਬੀਚ ਜਿਤੇ ਕਬਿ ਭਾਖਤ ਹੈ ਸੁ ਸਭੈ ਇਨ ਕੈਕੈ ॥
ਬਾਤ ਕਹੀ ਅਨਰੁੱਧ ਕਛੂ ਮਹਸਕਾਇ ਤ੍ਰੀਆ ਸੰਗ ਨੈਨ ਨਚੈਕੈ ॥
ਜਿਉ ਹਮਰੀ ਤੁਮ ਹੋਇ ਰਹੀ ਸੁੰਦਰਿ ਤਿਉ ਹਮਰੂ ਤੁਮਰੇ ਰਹੇ ਹਵੈਕੈ ॥
2205 ॥ ਦ: ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ 533 ॥

ਇਸਤਰੀ ਨਾਲ ਨੈਨ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕੋਕ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਆਸਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਆਸਨ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਭੋਗ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਤੇਰਾ ਹੀ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰਾ ਵਿਚ ਵੀ ਕਵੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਕਾਮ ਵਾਸ਼ਨਾ ਵੱਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਹੋਰ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ।

ਕੈ ਜੜ ਪ੍ਰਾਨਨ ਕੀ ਆਸਾ ਤਜੁ ॥ ਕੈ ਰੁਚਿ ਮਾਨਿ ਆਉ ਮੁਹਿ ਕੋ ਭਜੁ ॥
ਕੈ ਤੁਹਿ ਕਾਟਿ ਕਰੈ ਸਤ ਖੰਡਾ ॥ ਕੈ ਦੈ ਮੋਰਿ ਭਗ ਬਿਖੈ ਲੰਡਾ ॥ 11 ॥
ਦ: ਗ: ਪੰਨਾ 1267

ਸੁਭਰ ਸੇਜ ਉਪਰ ਬੈਠਾਯੋ ॥ ਭਾਂਗ, ਅਫੀਮ, ਸ਼ਰਾਬ, ਮੰਗਾਯੋ ॥
ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਹਾ ਨ੍ਰਿਪ ਸੋ ਇਨ ਪੀਜੈ ॥ ਬਹੁਰਿ ਮੁਝੈ ਮਦਨਾਕੁਸ਼ ਦੀਜੈ ॥ 8 ॥
ਚਰਿਤ੍ਰ 402, ਦ: ਗ: ਪੰਨਾ 1356 ॥

ਦੁਹੰ ਖਾਟ ਪਰ ਬੈਠ ਚੜ੍ਹਾਈ ॥ ਚਾਰਿ ਪਹਰ ਤਾ ਸੋਂ ਕਰਿ ਭੋਗਾ ॥
ਭੇਦ ਨ ਲਖਾ ਦੂਸਰੇ ਲੋਗਾ ॥ 1 ॥
ਇਹ ਬਿਧਿ ਤਾ ਕੇ ਰੋਜ਼ ਬੁਲਾਵੈ ॥
ਕਾਮ ਭੋਗ ਕਰਿ, ਤਾਹਿ ਪਠਾਵੈ ॥ 12 ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ 357, 1313 ॥

ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਮੰਜੇ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਮਦਰਾ ਪੀਤੀ, 12 ਘੰਟੇ ਭੋਗ ਕੀਤਾ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਪੋਸਤ ਭਾਂਗ ਅਫੀਮ ਮੰਗਾਵਹਿ ॥
ਏਕ ਸੇਜਿ, ਦੋਉ ਬੈਠਿ ਚੜ੍ਹਾਵਹਿ ॥ 7 ॥

ਕੈਫਹਿ ਹੋਤ ਰਸਮਸੇ ਜਬਹੀ ॥
ਕ੍ਰੀੜਾ ਕਰਤ ਦੋਉ ਮਿਲਿ ਤਬ ਹੀ ॥

ਭਾਤਿ ਭਾਤਿ ਤਨ ਆਸਨ ਲੈ ਕੈ ॥

ਦੁੰਭਨ ਹੋਰ ਅਲਿੰਗਨ ਕੈ ਕੇ ॥ 8 ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ 3665, 1319 ॥

ਪੋਸਤ ਭੰਗ ਤੇ ਅਫੀਮ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਕੋ ਸੇਜ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪੀਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੇ ਚੋਲ ਮੋਹਲ ਕਰਕੇ ਭੋਗ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।
ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਤੇ ਨੰਗੀ ਫਾਹਸ਼ ਬੋਲੀ।

ਕੈਂ ਤੁਹਿ ਕਾਟਿ ਕਰੈ ਸਤ ਖੰਡਾ ॥

ਕੈ ਦੈ ਮੋਰਿ ਭਗ ਬਿਖੈ ਲੰਡਾ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ 312, 1267 ॥

ਲੀਨਾ ਸਖੀ ਪਠਾਇ ਤਿਸੈ ਘਰਿ ॥

ਕਾਂ ਭੋਗ ਕਿਯੋ ਲਪਟਿ ਲਪਟਿ ਕਰਿ ॥

ਏਕ ਤੁਰਨਿ ਅਰੁ ਭਾਂਗ ਚੜ੍ਹਾਈ ॥

ਚਾਰਿ ਪਹਰ ਨਿਸਿ ਨਾਰਿ ਬਜਾਈ ॥ 9 ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ 350 1307 ॥

ਕਿਸੇ ਯਾਰ ਨੇ ਸਖੀ ਨੂੰ ਘਰ ਬੁਲਾਕੇ ਭੰਗ ਆਦਿ ਨਸ਼ਾ ਕਰਕੇ ਲਪਟ ਲਪਟ ਕੇ ਚਾਰ ਪਹਿਰ ਜਾਣੀ 12 ਘੰਟੇ ਔਰਤ ਨਾਲ ਭੋਗ ਕੀਤਾ ॥

ਆਚਰਨ-ਗੀਣਤਾ ਦਾ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਪ੍ਰਚਾਰ।

ਵਾ ਸੁੰਦਰਿ ਕੋ, ਕਛੂ ਨ ਬਸਾਯੋ।

ਮੁਲਾਂ ਕੇ ਸੰਗਿ, ਭੋਗ ਕਮਾਯੋ।

ਬੀੜੀ ਰੈਨਿ, ਭੋਰੈ ਜਬ ਭਣੋ।

ਤਿਹ ਪਹੁਚਾਇ, ਤਹੀ ਤਿਨ ਦਯੋ ॥ 9 ॥

ਐਸੀ ਬਿਧਿ ਤਿਹ ਰੋਜ਼ ਬੁਲਾਵੈ ॥

ਹੋਤ ਉਦੇਤ ਫਿਰੰਗ ਪਠਾਵੈ ॥

ਮਨ ਮਾਨਤ ਕੇ ਕੇਲਨ ਕਰੈ ॥

ਭਾਤਿ ਭਾਤਿ ਕੇ ਭੋਗਨ ਕਰੈ ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ 135, 1011

ਉਸਦੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ ਤੇ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮੁਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਭੋਗ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤੇ ਵਾਪਸ ਭੋਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਰਾਜਾ ਪਿਯਤ ਅਮਲ ਸਭ ਭਾਰੀ ॥ ਭਾਤਿ ਭਾਤਿ ਸੋਂ, ਭੋਗਤ ਨਾਰੀ ॥

ਪੋਸਤ ਭਾਂਗ ਅਫੀਮ ਚੜ੍ਹਾਵੈ ॥ ਪਣਾਲੇ ਪੀ ਪਚਾਸ ਕੁ ਜਾਵੈ ॥ 3 ॥

ਚਾਰਿ ਪਹਰ ਰਤਿ ਕਰੈ ਅਧਿਕ ਸੁਖ ਪਾਇ ਕੈ ॥

ਹੋ, ਜੋ ਰਾਨੀ ਤਿਹ ਰਮੈ, ਰਹੈ ਉਰਝਾਇ ਕੈ ॥ 4 ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ 245, 1159 ॥
ਰਾਜਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਨਸ਼ਾ ਕਰਕੇ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਭੋਗ ਕਰਦਾ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਰਾਣੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸੁਖ ਪਾਉਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜੇ ਦੇ 50 ਕੁ ਪਿਆਲੇ ਪੀਤੇ ਹੁੰਦੇ।

ਕਾਮ ਕ੍ਰਿਯਾਵਾਂ ਦੀ ਸਾਕਤੀ ਟਰੇਨਿੰਗ।

ਜਬ ਮਦਿ ਕਰਿ ਮਤਵਾਰਾ ਕੀਯੋ॥
 ਭੁਜ ਤੇ ਪਕਰਿ ਸੇਜ ਪਰ ਦੀਯੋ॥
 ਅਧਿਕ ਮਾਨਿ ਰੁਚਿ ਗਰੇ ਲਗਾਏ॥
 ਉਛਰਿ ਉਛਰਿ ਕਰਿ, ਭੋਗ ਕਮਾਏ॥
 ਭੋਗ ਕਰਤ ਤਰੁਨੀ ਬਸਿ ਭਈ॥
 ਪਰ ਕੀ ਤੋਂ ਵਾਕੀ ਹਵੈ ਗਈ॥
 ਪੋਸਤ ਭਾਂਗ ਅਫੀਮ ਮੰਗਾਵੈ॥
 ਏਕ ਖਾਟ ਪਰ ਬੈਠਿ ਚੜ੍ਹਾਵੈ॥
 ਹਸਿ ਹਸਿ ਕਰਿ ਦੇਉ ਜਾਘਨ ਲੇਹੀ॥
 ਰਾਜ ਤਰੁਨਿ ਕੋ ਬਹੁ ਸੁਖ ਦੇਹੀ॥14॥ ਚਰਿਤ੍ਰ 290, 1235 ॥

ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਲਿਜਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਪਾਲਕੀ ‘ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਖੋਹ ਖਾਣੀ।

ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰ ਪਾਲਕੀ ਗਈ॥
 ਪਰਦਨ ਪਾਂਤਿ ਛੋਰ ਕੈ ਦਈ॥
 ਤੇ ਕਾਹੂੰ ਕੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨ ਆਵੈ॥
 ਕੇਲ ਕਮਾਵਤ ਚਲੇ ਦੇਉ ਜਾਵੈ॥16॥
 ਅਸਟ ਕਹਾਰਨ ਕੇ ਕੰਧ ਉਪਰ॥
 ਜਾਘੈ ਲਈ ਮੀਤ ਭੁਜ ਦੂਪਰ॥17॥
 ਜਯੋਂ ਜਯੋਂ ਚਲੀ ਪਾਲਕੀ ਜਾਵੈ॥
 ਤਣੋਂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਚਟਕੇ ਚਟਕਾਵੈ॥
 ਲਹੈਂ ਕਹਾਰ ਪਾਲਕੀ ਚਰਕੈ॥
 ਤਯੋਂ ਤਯੋਂ ਗਹੈ ਕੰਧ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਿ ਕੇ॥18॥
 ਲਿਖਿ ਪਤਿਯਾ ਡੋਰੀ ਮਹਿ ਧਰੀ॥
 ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਤਨ ਇਹੈ ਉਚਰੀ॥
 ਨਰ ਸੁੰਦਰ ਮੋਕਹ ਯਹ ਭਾਯੋ॥

ਤਾ ਤੇ ਮੈਂ ਯਹ ਚਰਿਤ ਬਨਾਯੋ॥20॥ ਚਰਿਤ੍ਰ 119, 984 ॥

ਇਕ ਔਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਯਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ, ਪਾਲਕੀ ਦੇ ਪਰਦੇ ਕਰਕੇ, ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਚੱਲੇ। ਪਾਲਕੀ ਅੱਠ ਕੁਹਾਰਾਂ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਉਠਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਯਾਰ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਘੱਸੇ ਤੇ ਘੱਸਾ ਲਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਔਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਪੁਰਸ਼ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਭਾਇਆ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਹ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਬਦ-ਇਖਲਾਕੀ ਦੀ ਇੰਤਹਾ- ਬਨਾਵਟੀ ਲਿੰਗ ਦੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਵਰਤੋਂ।

ਕੰਜਰ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਭਰੀ ਇਸ ਗੁਰਮਤਿ-ਘਾਤੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕਾਮ-ਮਾਰੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਿਕੇ ਜੋੜਕੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਬਨਾਵਟੀ (Artificial) ਮਰਦ ਗੁਪਤ ਅੰਗ ਚਪਟੀ ਤੇ ਮਾਰੂ ਜ਼ਹਿਰ ਲਗਾ ਕੇ ਪੁਨੀਂ ਦੀ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਖੋਹ ਖਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਰਾਹੀਂ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਦਿਆਂ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਟਕਿਯਨ ਕੀ ਚਪਟੀ ਉਰਬਸੀ॥
 ਮੋਮ ਮਾਰਿ ਆਸਨ ਸੋ ਕਸੀ॥52॥
 ਬਿਖ ਕੇ ਲੇਪ ਤਵਨ ਮੋ ਕੀਯੋ॥
 ਸਿਵਹਿ ਰਿਝਾਇ ਮਾਗ ਕਰ ਲੀਯੋ॥53॥

ਤਾਕੇ ਭੇਦ ਕਛੂ ਨਹਿ ਜਨਾਯੋ॥
 ਉਰਬਸਿ ਕੋ ਕਰਿ ਪੁਰਖ ਪਛਾਨਯੋ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ 109, 964 ॥

ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ‘ਬੋਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ’ ਆਖੇ ਜੀ “ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ”। ਹੁਣ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨੀ ਜੀ ਕਿ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਝਲਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਹੈ?

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ ਭੱਦੇ ਲਫਜ਼ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੇ ਸਗੋਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਨੂੰ ਭੱਦੇ ਲਫਜ਼ ਸਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੁੜੀ ਕੋਲ ਇਸ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਕਦੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਇਸ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬਹੁ-ਬੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਓ। ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵੇਖਣ ਦੀ ਫਿਰ ਜਰੂਰਤ ਹੀ ਮੁਕ ਜਵੇਗੀ ਨਾਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਤੇ ਟੁੱਟ ਜਾਣਗੇ, ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਫਤਿਹ ਬੁਲਾਈ ਪ੍ਰੀਵਾਨ ਹੋਵੇ ਜੀ।
 ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ,

ਅਸੀਂ ਹਾਂ-ਸ੍ਰ.ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ, ਸ੍ਰ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਸ੍ਰ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ (ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ), ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਜਿਉਣਵਾਲਾ ਕਨੇਡਾ), ਗਿਆਨੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ (ਕੈਨੇਡਾ), ਗਿ. ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੈਲਮਾਂ (USA) ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ ਸੈਨਹੋਜੇ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ੍ਰ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਪੜ, ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ (USA). ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ) ਬਰੈਂਪਟਨ, ਕੈਨੇਡਾ।

ਸੱਚ ਛੁਪਾਇਆ ਨਾ ਛੁਪੇ

ਸਰਵਜੀਤ ਸਿੰਘ, USA

‘ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ’ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਗੁਰਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਂਬਾ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਪਾ: 10 “ਕਬਿਯੋਬਾਚ ਬੇਨਤੀ ਚੌਪਈ” ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: “ਇਸੇ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਚੌਪਈ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਉਹ ਅਗੰਮੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਨਿਤਨੇਮ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।” ਅੱਗੇ ਆਪ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: “ਬਿਲਕੁਲ ਇਹੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚੌਪਈ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਨੂੰ, ‘ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਹਮ ਪਰ ਜਗ ਮਾਤਾ॥’ ਕਹਿ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਸੱਤਾਈ ਪਦੇ ਹਨ। ਪੱਚੀ ਪਦ ਤਾਂ ਨਿਰੋਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਜੋਦਤੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾ ਹਨ ਪਰ ਅਖੀਰਲੇ ਦੋ ਪਦੇ ਪੂਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅਤੇ ਸੁਕਰਾਨੇ ਦੇ ਪਦ ਹਨ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਹਮ ਪਰ ਜਗਮਾਤਾ॥ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਾ ਪੁਰਨ ਸੁਭ ਰਾਤਾ॥
 ਕਿਲਬਿਖ ਸਕਲ ਦੇਹ ਕੇ ਹਰਤਾ॥ ਦੁਸ਼ਟ ਦੋਖਿਯਨ ਕੇ ਛੈ ਕਰਤਾ॥402॥
 ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਪੁਜ ਜਬ ਭਏ ਦਯਾਲਾ॥ ਪੁਰਨ ਕਰਾ ਗ੍ਰੰਥ ਤਤਕਾਲਾ॥
 ਮਨ ਬਾਂਛਤ ਫਲ ਪਾਵੈ ਸੋਈ॥ ਦੁਖ ਨ ਤਿਸੈ ਬਿਆਪਤ ਕੋਈ॥404॥”
 (ਅਸਲ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਸ ਪਦੇ ਦਾ ਨੂੰ 403 ਹੈ)

ਲਾਂਬਾ ਜੀ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਆਈ “ਜਗ ਮਾਤਾ” ਦੇ ਅਰਥ “ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ” ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?

ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਜਗਮਾਤ ਭਵਾਨੀ। ਇਹ ਬਿਧ ਬਤਿਯਾ ਤਾਹਿ ਬਖਾਨੀ॥ (32)
 ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਭਵਾਨੀ ਨੇ (ਉਸ ਉਤੇ) ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ। 32। (ਟੀਕਾਕਾਰ ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ)

ਆਪ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਤਾਂ ਹੋ: “ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਸੱਤਾਈ ਪਦੇ ਹਨ। ਪੱਚੀ ਪਦ ਤਾਂ ਨਿਰੋਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਜੋਦਤੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹਨ ਪਰ ਅਖੀਰਲੇ ਦੋ ਪਦੇ ਪੂਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅਤੇ ਸੁਕਰਾਨੇ ਦੇ ਪਦ ਹਨ।” ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤਾਂ ਆਖਰੀ ਦੋ ਪਦਿਆਂ ਦਾ ਨੰ: ਜੋ 26 ਅਤੇ 27 ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੰ: 402 ਅਤੇ 404 ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਗਿਣਤ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਅੱਗੇ ਆਪ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹੋ: “ਸੋ ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਥਾਈਂ ਪੂਰੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸੱਤਾਈ ਪਦੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ’ਤੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕਈ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਸੱਤਾਈ ਚੌਪਈਆਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਪੰਜੀ ਪਦੇ ਹੀ ਨਿਤਨੇਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ। ਇਸ ਲਈ ਸੋ ਸੰਗਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਹਿਤ

ਮਰਿਯਾਦਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਵੀ ਹੈ। ਸਾਂਝੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਿੱਜੀ ਸੋਚ ਨਾਲੋਂ ਉੱਤਮ ਸਮਝਣਾ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖਤਾਈ ਹੈ।”

ਲਾਂਬਾ ਜੀ, ਆਪ ਜੀ ਦੀ 27 ਪਦਿਆਂ ਵਾਲੀ ਧਾਰਨਾ ਵੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਇਹ 27 ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ 29 ਪਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਅੱਜ ਵੀ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪੁਨਿ ਰਾਛਸ ਕਾ ਕਾਟਾ ਸੀਸਾ । ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਕੇਤ ਜਗਤ ਕੇ ਈਸਾ॥
ਪੁਹਪਨ ਬ੍ਰਿਸਟਿ ਗਗਨ ਤੋਂ ਭਈ। ਸਭਹਿਨ ਆਨਿ ਬਧਾਈ ਦਈ॥(375)
ਪੰਨੜ ਪੰਨੜਲੋਹਨ ਕੇ ਰਾਜਾ। ਦੁਸਰਨ ਦਾਹ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ।
ਅਲਖ ਭਵਨ ਕੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰੇ। ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਮੁਹਿ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੇ। (376)

ਲਾਂਬਾ ਜੀ, ਜਦੋਂ ਆਪ ਮੰਨਦੇ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ “ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ” ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਚੋਪਈ ਅਧੂਰੀ ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਪਾਠਕਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਇਹ ਲਿਖਣਾ ਲਾਹੇਬੰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕੇ “ਪੁਨਿ ਰਾਛਸ ਕਾ ਕਾਟਾ ਸੀਸਾ” (375) ਨੂੰ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕੇ ਜੇ ਅਸੀਂ “ਪੁਨਿ ਰਾਛਸ ਕਾ ਕਾਟਾ ਸੀਸਾ” ਪੜ੍ਹਾਓ (ਫੇਰ ਰਾਖਸ਼ ਦਾ ਸਿਰ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ) ਤਾਂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਾਖਸ਼ ਦਾ ਸਿਰ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੇ ਕੱਟਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂਗੇ! ਪਰ ਝੂਠ ਝੂਠ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਲੱਖ ਯਤਨ ਕਰਕੇ ਵੀ ਛੁਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਲਾਂਬਾ ਜੀ ਕੁਲ 27 ਪਦਿਆਂ ਦੇ ਨੰ: 1 ਤੋਂ 27 ਲਿਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ 402 ਅਤੇ 404 ਲਿਖ ਗਏ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਪਦੇ ਦਾ ਨੰ: 405 ਲਿਖ ਗਏ ਹਨ।

“ਇਸ ਮਹਾਨ ਬਾਣੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਭਾਦਰੋਂ ਸੁਦੀ ਅਸ਼ਟਮੀ ਬਿ. ਸੰਮਤ 1753 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਯਾਨਿ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਢਾਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਲੁਜ (ਸਤ੍ਰੰਦਵ) ਦੇ ਕੰਢੇ ’ਤੇ ਹੋਈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ,

ਸੰਬਤ ਸੱਤ੍ਰ ਸਹਸ ਭਣਿੰਜੈ॥ ਅਰਧ ਸਹਸ ਫਨਿ ਤੀਨਿ ਕਹਿੰਜੈ॥
ਭਾਦ੍ਵ ਸੁਦੀ ਅਸ਼ਟਮੀ ਰਵਿ ਵਾਰਾ॥ ਤੀਰ ਸਤ੍ਰੰਦਵ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁਧਾਰਾ॥405॥”

ਲਾਂਬਾ ਜੀ, ਜੇ ਬਾਣੀ ਨਿਤਨੇਮੇ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਓਹ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ “ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਢਾਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ”। ਤਾਂ ਓਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ? ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ: “ਇਸ ਲਈ ਕੇਵਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਆਈ। ਤਿਨਿ ਸਗਲੀ ਚਿਤ ਮਿਟਾਈ॥ (628) ਸਮਝ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਸ਼ਟ, ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਬਦ ਮੂਰਤਿ ਮੰਨ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਬਾਣੀ ਨੇ ਹਲਤ ਪਲਤ ਸਵਾਰਨਾ, ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸਹਾਈ ਹੋਣਾ ਹੈ।”

ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਆਪਾਂ ਇਸ ਪੂਰੇ ਚਰਿਤ੍ਰ (404) ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਸੁਬਿਧ ਬਾਚ ਚੋਪਈ:

ਭਾਵ ਸੁਬਿਧ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸਤਿ ਸੰਧ ਨਾ ਦਾ ਇਕ ਰਾਜਾ ਜੋ ਸਤਿਯੁਗ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਚੌਦ੍ਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਇੰਦਰ ਨੇ ਆਪ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਦਿਤਾ ਸੀ॥(1) ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦੀਰਘ ਦਾੜ੍ਹ (ਵੱਡੀਆਂ ਦਾੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲਾ) ਦੈਂਤ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਅਤੇ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਅਛੋਹਣੀ ਦਲ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜੇ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ॥(3) ਅੱਗੋਂ ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਸੂਰਜ (ਜਿਸ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ 5500 C) ਅਤੇ ਚੰਦ੍ਰਾਂ ਸਮੇਤ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਅਛੋਹਣੀ ਦਲ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ॥(4-5) ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਿਰ-ਗੱਚਵੀ ਲੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲਹੂ ਦੀ ਨਦੀ ਵਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬੈਤਰੁਨੀ ਨਦੀ (ਗੰਦਰੀ ਦੀ ਨਦੀ ਜੋ 10 ਮੀਲ ਚੌੜੀ ਹੈ) ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਸਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ॥(12) 30 ਹਜ਼ਾਰ ਅਛੋਹਣੀ ਦਲ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਪਿਛੋ (656100000 ਹਾਥੀ, 656100000 ਰੱਥ, 196830000 ਘੋੜੇ ਅਤੇ 328050000 ਪਿਆਦੇ) ਦੇਵੇ (ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਦੈਂਤ) ਆਮਹਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ 20 ਸਾਲ ਦਿਨ ਰਾਤ ਲੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ॥(27) ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਯੁਧ ਵਿਚੋਂ ਅਗਨੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਬਾਲਾ (ਇਸਤਰੀ) ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ॥(28) ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਕੋਈ ਮਰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਗਤ ਦੇ ਸੁਆਮੀ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਆਹ

ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂਗੀ। ਭਵਾਨੀ (ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਹਿਮਵਤ ਦੀ ਧੀ) ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤੇ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਸੁਆਮੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਈ, ਹੋ ਸੁੰਦਰੀ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਸ ਬੀਰਜ ਦੈਂਤ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਉਦੋਂ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਵਰੋਂਗੀ। (35) ਭਾਵ ਰੱਬ ਜੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ!

ਬਾਲਾ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਦੈਂਤ ਤੇ ਚੜਾਈ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅੱਗੋਂ ਦੈਂਤ ਵੀ ਜੋ ਇੰਦਰ, ਸ਼ਿਵ, ਸੂਰਜ, ਚੰਦ ਸਮੇਤ ਰਾਵਣ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ। (39) ਉਥੇ ਬਿਆਨੋ ਬਾਹਰੀ ਲੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਦੈਂਤਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਅਤੇ ਮਿਝ ਡਿਗਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਹੋਰ ਦੈਂਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਸਾ ਦੀ ਹਵਾ ਤੇ ਵੀ ਦੈਂਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ॥(42) (ਪ੍ਰਭੋਤਕ ਕਹਾਣੀ)। ਦੈਂਤਾਂ ਦੇ ਮੁਹ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਲਾਲ੍ਹਾਂ ਡਿਗਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਹੋਰ ਦੈਂਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ॥(50) ਬਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੈਂਤ ਲਗਾਤਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਲਾ ਦੀ ਦੈਂਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਬਾਲਾ (ਕਾਲਿਕਾ) ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। (52) ਬਾਲਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਦੈਂਤਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਦੈਂਤਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਛਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਹਾਥੀ, ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਾ ਦੀ ਹਵਾ ਤੋਂ ਦੈਂਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ॥(61)(ਗੈਰ ਕੁਦਰਤੀ ਵਤੀਰਾ) ਫੋਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਅਤੇ ਨਗਾਰੇ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਈ ਕੋਹਾਂ (ਇਕ ਕੋਰ=ਸਵਾ ਮੀਲ) ਲੰਮੇ ਦੰਦਾਂ ਵਾਲੇ ਦੈਂਤ ਮਹਾਕਾਲ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਹੋਕੇ ਜੁਝ ਰਹੇ ਹਨ॥(74) 20 ਪਦਮ ‘ਬਸਿ ਪਦਮ ਦਾਨਵ ਤਵ ਭਯੋ’ (ਇਕ ਪਦਮ=1000000000000000) ਦੈਂਤ ਸੈਨਾ ਇਕੱਠੀ ਹੋਕੇ ਮਹਾਕਾਲ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ॥(77) ਦੈਂਤਾਂ ਦੀ 1000 ਅਛੋਹਣੀ ਸੈਨਾ ‘ਫੂਹਨਿ ਸਹਸ ਅਸੁਰ ਕੀ ਸੈਨਾ’ (21870000 ਹਾਥੀ, 21870000 ਰੱਥ, 65610000 ਘੋੜੇ ਅਤੇ 109350000 ਪਿਆਦੇ) ਅੱਖਾਂ ਲਾਲ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ॥(78) (ਯਾਦ ਰਹੇ ਬੰਦ ਨੰ:77 ਵਿਚ 20 ਪਦਮ ਸੈਨਾ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੈ)। ਧਰਤੀ ਦੇ 6 ਪਟ ਯੂਤ ਬਣਕੇ ਉਡ ਗਏ ਤੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਪਟ ਧਰਤੀ ਹੀ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਰਹੀ। ਮਹਾਦੇਵ ਡੱਲ ਗਿਆ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਭੈਭੀਤ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਲਾਜ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾ ਛੁਪਿਆ। ਸ਼ਿਵਜੀ ਵੀ ਜੋਗੀ ਬਣ ਕੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜਾ ਲੁਕਿਆ। (82) ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਯੁਧ ਹੋਇਆ, ਪਹਾੜ ਘੋੜਿਆ ਦੇ ਖੁਰਾਂ ਨਾਲ ਪਿਸ ਗਏ ਤੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸੇ। ਬਾਣਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਨੇਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ। (84) ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ ਭੈ ਭੀਤ ਹੋਏ ਮਹਾਕਾਲ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਾਲ ਨੇ ਦਿਆਲੂ ਹੋ ਕੇ ਰਖਿਆ-ਰਖਿਆ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਰੱਥ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਰਣ ਵਿਚ ਆ ਗੱਜਿਆ। (101) ਯਾਦ ਰਹੇ ਮਹਾ ਕਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬਾਲਾ ਦੀ ਮੱਦਤ ਤੇ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਯੁਧ ਹੋਇਆ, ਧਰਤੀ ਦੇ 6 ਪਟ ਯੂਤ ਬਣਕੇ ਉਡ ਗਏ ਕੇਵਲ ਇਕ ਪਤਾਲ ਹੀ ਬਚਿਆ ਸੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਧਰਤੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਯੂਤ ਬਣ ਕੇ ਉਡ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਹੁਣ 6 ਪੱਟ ਕਿਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਡੇ ?। ਕਾਲ ਨੂੰ ਪਸੀਨਾ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪਸੀਨੇ ਨੂੰ ਪੁੰਝ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੁਟ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਭਟਾਚਾਰਜ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ (110), ਜਦ ਮਹਾਦੇਵ ਦਾ ਹੋਰ ਪਸੀਨਾ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿੱਗਾ ਤਾਂ ਭੁਮਸੈਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ॥(112)

ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਯੁਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੈਂਤਾਂ ਦੇ ਮਾਸ ਤੇ ਮਿਝ ਤੋਂ ਹਾਥੀਆਂ ਘੋੜਿਆਂ ਸਮੇਤ ਅਜੇਹੇ ਦੈਂਤ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੈਰ ਇਕ ਅੱਖ ਅਤੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਭੁਜਾਵਾਂ ਹਨ॥(121)(ਨਾਂ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਗੱਲ) ਉਹ ਦੈਂਤ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਅਤੇ ਭੰਗ ਦੇ 10-10 ਹਜ਼ਾਰ ਘੋੜੇ ਪੀ ਕੇ ਸੈਦਾਨ ਵਿਚ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਉਂਦੇ ਹਨ॥(123) ਉਥੇ ਖੂਨ ਦੀ ਨਦੀ ਵੱਗ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਘੋੜੇ ਰੁੜ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ॥(133) (ਝੂਠ ਦੀ ਹੱਦ) ਸੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਾਜ ਸੁਰ-ਤਾਲ ਵਿਚ ਵੱਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਦੈਂਤ ਅੱਗੇ ਆਏ ਕਾਲ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿਤੇ, ਜਿੰਨੇ ਖੂਨ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪਏ ਉਨ੍ਹੇ ਹੀ ਦੈਂਤ ਹੋਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੇ ਦੈਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ॥(143) ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦੰਦਾਂ ਵਾਲੇ ਦੈਂਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਛ ਅਤੇ ਪਰਬਤ, ਭਾਲੇ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਛੂਲ ਆਦਿ ਪਕੜੇ ਹੋਏ ਹਨ॥(186) ਦੈਂਤਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੋ ਕੇ ਮੂਹ ਚੋਂ ਅਗਨੀ ਕੱਢੀ ਤਾਂ ਧਨੁਸ਼ਧਾਰੀ ਪਠਾਣ ਅਤੇ ਮੁਗਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਸੁਆਸਾਂ ਤੋਂ ਸੱਫ਼ਦ ਅਤੇ ਸ਼ੋਖ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ। (198-199) ਅਤੇ ਬੜਾ ਭਿਆਨਕ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਮਹਾਕਾਲ ਦੈਂਤਾਂ ਨੂੰ

ਮਾਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਦੈਤ ਹੋਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਦੀ ਇਤਹਾਸਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਖੋ, ਮੁਗਲ ਅਤੇ ਪਠਾਣ ਨੂੰ ਸੱਤਯੁਗ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਛੇਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਾਹਰ ਖ਼ਾਨ, ਨਿਹੰਗ ਖ਼ਾਨ, ਭੜੰਗ ਖ਼ਾਨ, ਝੜੰਗ ਖ਼ਾਨ, ਬਰੈਮ ਖ਼ਾਨ, ਬਹਾਦੁਰ ਖ਼ਾਨ, ਬਲਵੰਡ ਖ਼ਾਨ ਆਦਿ ਬੜੇ ਰੋਹ ਨਾਲ ਦੰਦ ਪੀਹਦੇ ਹੋਏ ਅੱਗੇ ਹੋਕੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ।(204) ਪਰ ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਦੇ ਅੱਗੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਦੈਤਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹੇ ਵੀ ਮਲੇਸ਼ (ਮੁਗਲ) ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ ਛਿਣ ਵਿਚ ਹੀ ਖਪਾ ਦਿੱਤੇ।(227) ਹੁਣ ਦੈਤਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਦੈਤ ਸੈਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਭੇਜੀ।(228) ਇਸ ਦੈਤ ਸੈਨਾ ਨੇ ਪਾਸਾ ਹੀ ਪਲਟ ਦਿਤਾ, ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਯੁਧ ਹੋਇਆ।(233) ਹੁਣ ਅਸਿਧੁਜ ਨੇ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਾਂ ਜਾਂਦੀ ਦੇਖ ਕੇ, 'ਹੰਘ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਆਧਿ-ਵਿਆਧ ਰੋਗ (ਤਾਪ, ਸੀਤਲਾ, ਸਿਰ ਪੀੜ, ਗੋਡਿਆਂ ਦੇ ਦਰਦ, ਖਈ, ਪੀਲੀਆ, ਬਣਾਸੀਰ, ਪਥਰੀ, ਦਾੜ੍ਹ ਦੀ ਪੀੜ, ਦਫੂੜਾ, ਅਧਨੇੜਾ, ਕੋਹੜ ਆਦਿ ਅਣ ਗਿਣਤ ਰੋਗ) ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ।(238) ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮਹਾਕਾਲ ਨੂੰ ਇਹ ਫਿਕਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰੇ ਦੈਤ ਇਹਨਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮਰ ਗਏ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤਮਾਸ਼ੇ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ।(248) ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਉਥੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਅਸੁਖੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੈਤ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। (249) ਭਿਆਨਕ ਯੁਧ ਫੇਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੈਤਾਂ ਨੇ ਅਗਨੀ ਅਸੂਤ ਛਡਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ ਵਰੁਣ ਅਸੂਤ , ਦੈਤਾਂ ਨੇ ਪਵਨ ਅਸੂਤ ਛਡਿਆ ਤਾਂ ਅਸੁਧਜ ਨੇ ਭੂਧਰ (ਪਰਬਤ) ਅਸੂਤ ।(254) ਜਦੋਂ ਦੈਤਾਂ ਨੇ ਉਰਗ ਅਸੂਤ ਚਲਾਇਆ ਤਾਂ ਬੇਸੁਮਾਰ ਸੱਪ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਤਦ ਕਾਲ ਨੇ ਖਗਪਤਿ (ਗਰੁਤ) ਅਸੂਤ ਛਡਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ ਤਰੁਤ ਖਾ ਲਿਆ (259) ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਅਸੁਤਰ-ਸੁਸਤਰ ਛੱਡੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ । ਜਦ ਅਸਿਕੇਤ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਿਸ਼ਕਦੀ ਹੋਈ ਤਲਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਗੱਜਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਅਤੇ ਦੈਤ ਸਾਰੇ ਹੀ ਡਰ ਗਏ।(271)ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ ਦੈਤਾਂ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ- ਹਜ਼ਾਰ ਟੁਕੜੇ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰ-ਹਜ਼ਾਰ ਦੈਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਲਾਂਬਾਂ ਜੀ ,ਕੀ ਇਹ ਬੁਠ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ?

ਹੁਣ ਇੰਦਰ ਵੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਦਾ ਹੈ , ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਇਕ ਦੈਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੋਧਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਦੋ ਖੂਹ ਪੀ ਕੇ ਇੰਦਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਇਆ। (287) ਇੰਦਰ ਨੇ ਅਜੇਹਾ ਤੀਰ ਛੱਡਿਆ ਜੋ ਦੈਤ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚੀਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਲੱਘ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਦੈਤ ਨੇ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰ ਕੇ ਐਸਾ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਕੇ ਦੇਵ-ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਜਤਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਭੱਜਦੇ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਆਪ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਇਕ-ਇਕ ਤੀਰ ਨਾਲ ਸੌ ਸੌ ਨੂੰ ਚੀਰਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਦੈਤਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੌ ਸੌ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਤੀਰੀਆਂ ਚਲੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੌ ਸੌ ਹੋਰ ਦੈਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਗਏ।(296) ਹੁਣ ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਦੈਤ ਮਾਰੇ। ਪਰ ਹੁਣ ਦੈਤ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵੱਧਣ ਲਗੇ। ਭਾਵ, ਦੈਤ ਮਹਾਕਾਲ ਦੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ ਅਜੇਹੇ ਬਾਣ ਚਲਾਏ ਕੇ ਇਕ-ਇਕ ਬਾਣ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰ-ਹਜ਼ਾਰ ਦੈਤ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਅਣਗਿਣਤ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਕੱਚੇ ਹੀ ਚੱਬ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਵੀ ਚੂਸ ਲਿਆ।(299) ਉਧਰ ਦੈਤਾਂ ਵੀ ਕਿਹੜੇ ਘਟ ਹਨ, ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਹਵਾ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਰ ਦੈਤ ਪੈਦਾ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। (300) ਬੜਾ ਭਿਆਨਕ ਯੁਧ ਹੋਇਆ ਕੇ ਇੰਦਰ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰ ਲੋਕ ਕੰਬ ਗਏ।(318) ਕਿਤੇ ਲੰਬੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਅਤੇ ਹਾਥੀਆਂ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਨਾਲ ਖਿਚੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। (324) (ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਹ ਯੁਧ ਸਤਿਯੁਗ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ 1728000 ਸਾਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੇ ਗੰਨ ਪਾਉਡਰ ਦੀ ਉਮਰ 1100 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ।)

ਜਦੋਂ ਇੰਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਯੁਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਦੂਹਲ ਦੇਈ ਨਾ ਦੀ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਸਵਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਦੈਤ ਭਜਣੇ ਸਰੂ ਹੋ ਗਏ।(331) (ਯਾਦ ਰਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬਾਲਾ ਨਾ ਦੀ ਇਕ ਦੇਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ?।) ਇਸ ਨੇ ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕੀਤਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੈਤਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਿੰਗ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁੰਜਾਂ ਲਮਢੀਗਾਂ ਵਾਂਗ ਵੱਡੀਆਂ ਸਨ, ਨੂੰ ਦੂਹਲ ਦੇਈ ਨੇ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਬਰਛੀ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ।(339) ਜਿਹੜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਕੇ

ਮਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰੀਆਂ ਵਰ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਉਹ ਬਿਬਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਸਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ। ਤੇ ਜੋ ਭੱਜਦੇ ਹੋਏ ਮਾਰੇ ਗਏ ਉਹ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।(346) ਮਹਾਕਾਲ ਅਤੇ ਦੂਹਲ ਦੇਈ ਨੇ, ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੈ, ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਸਰਵਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਲ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਖਿਚ ਲਿਆ ਤੇ ਕਾਲਿ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਗਈ।(364) ਤਾਂ ਇਕ ਦੈਤ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮਹਾ-ਕਾਲ ਨੂੰ ਵਗਾਰਿਆ, ਹੇ ਮਹਾਕਾਲ ਐਵੇਂ ਫੁਲਿਆ ਨਾ ਫਿਰ, ਆ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਯੁਧ ਕਰ, ਅੱਜ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਅਸਿਧੁਜ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਦੈਤ ਨਹੀਂ।

**ਚੇ ਰੇ ਕਾਲ ਫੁਲਿ ਜਿਨਿ ਜਾਹੂ। ਬਹੁਰਿ ਆਨਿ ਸੰਗੁਮ ਮਚਾਹੂ।
ਏਕ ਨਿਦਾਨ ਕਰੇ ਰਨ ਮਾਰੀ। ਕੈ ਅਸਿਧੁਜਿ ਕੈ ਦਾਨਵ ਨਾਰੀ।(369)**

ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਭਿਆਨਕ ਯੁਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦੈਤ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਹੱਟਦਾ ਭਾਂਵੇਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਗਿਰਝਾਂ ਖਾ ਗਈਆਂ। ਮਹਾਂ ਕਾਲ ਨੇ ਕਰੋਧ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਦੈਤ ਤੇ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਬਾਣ ਛੱਡੇ।(371) ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ ਇਕ ਬਾਣ ਨਾਲ ਦੈਤ ਦਾ ਝੰਡਾ, ਦੋ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਰੱਥ ਦੇ ਦੋਵੇ ਪਹੀਏ, ਚਾਰ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਚੋਹਾਂ ਹੀ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਹੋਰ ਬਾਣ ਨਾਲ ਜਗਤ ਦੇ ਸੁਆਮੀ ਨੇ ਦੈਤ ਦਾ ਮੱਥਾ ਚੀਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਬਾਣਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰੀ ਦੇ ਦੋਵੇ ਹੱਥ ਕੱਟ ਸੁਟੇ। (374)

ਹੁਣ ਤੱਕ ਪਾਠਕ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਖਯਾਨ ਦੇ 404 ਵੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਕੁਲ 405 ਬੰਦ ਹਨ, ਵਿਚੋਂ 1 ਤੋਂ 374 ਬੰਦਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਆਉ, ਹੁਣ ਬੰਦ 375 ਤੋਂ 405 ਤੱਕ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰ ਲਈਏ।

ਪੁਨਿ ਰਾਛਸ ਕਾ ਕਾਟਾ ਸੀਸਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਕੇਤ ਜਗਤ ਕੇ ਈਸਾ॥

ਪੁਹਪਨ ਬ੍ਰਿਸਟਿ ਗਗਨ ਤੋਂ ਭਈ। ਸਭਹਿਨ ਆਨਿ ਬਧਾਈ ਦਈ॥(375)

ਫਿਰ ਜਗਤ ਦੇ ਸੁਆਮੀ ਅਸਿਕੇਤ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ ਦਾ ਸੀਸ ਕਟ ਦਿੱਤਾ। ਅਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਹੋਈ ਤੇ ਸਭ ਨੇ ਆ ਕੇ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।(375)

ਧੰਨਜ ਧੰਨਜ ਲੋਗਨ ਕੇ ਰਾਜਾ। ਦੁਸਟਨ ਦਾਹ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ॥

ਅਖਲ ਭਵਨ ਕੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰੇ। ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਮੁਹਿ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੇ॥(376)

ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਤੁਸੀਂ ਧੰਨ ਹੋ ,ਤੁਸੀਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਹੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ! ਦਾਸ ਜਾਣ ਕੇ ਮੇਰੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ (376)

ਕਬਜ਼ੇ ਬਾਚ ਬੇਨਤੀ॥ ਚੌਪਈ॥ (ਕਵੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ)

(ਨਿਤਨੇਮ ਦੇ ਗੁਟਕਿਆਂ ਵਿਚ, “ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥ ਪਾਤਿਸਾਰੀ 10॥ ਚੌਪਈ ॥” ਪੜਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕਿਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੇ ਅਸਲ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।)

ਹਮਰੀ ਕਰੇ ਹਾਥ ਦੈ ਰੱਛਾ ॥ ਪੂਰਨ ਹੋਇ ਚਿਤ ਕੀ ਇੱਛਾ ॥

ਤਵ ਚਰਨ ਮਨ ਰਹੈ ਹਮਾਰਾ ॥ ਅਪਨਾ ਜਾਨ ਕਰੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਾ ॥1॥(377)

(ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਸ ਬੰਦ ਦਾ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਨ: 377 ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਲਿਖਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬੰਦ ਦਾ ਨ: ਬਦਲ ਦਈਏ)

ਹਮਰੇ ਦੁਸਟ ਸਭੈ ਤੁਮ ਘਾਵਹੁ ॥ ਆਪੁ ਹਾਥ ਦੈ ਮੋਹਿ ਬਚਾਵਹੁ ॥

ਸੁਖੀ ਬਸੈ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾ ॥ ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਸਭੈ ਕਰਤਾਰਾ ॥2॥(378)...

ਖੜਗ ਕੇਤ ਮੇ ਸਰਣਿ ਤਿਹਾਰੀ ॥ ਆਪੁ ਹਾਥ ਦੈ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੀ ॥

ਸਰਬ ਠੌਰ ਮੇ ਹੋਹੁ ਸਹਾਈ ॥ ਦੁਸਟ ਦੋਖ ਤੇ ਲੇਹੁ ਬਚਾਈ ॥25॥(401)

ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਇਹ 25 ਬੰਦ ਹੀ ਦਰਜ ਹਨ, ਭਾਵ “ਹਮਰੀ ਕਰੇ ਹਾਥ ਦੇ ਰੱਛਾ” (377) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ “ਦੁਸਟ ਦੋਖ ਤੇ ਲੇਹੁ ਬਚਾਈ” (401) ਤੱਕ। ਪਰ ਜੋ ਡੇਰੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਮਾਣਤ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ 375 ਅਤੇ 376 ਨੰ: ਬੰਦਾਂ ਸਮੇਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੰਦ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਹਮ ਪਰ ਜਗ ਮਾਤਾ॥ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਾ ਪੂਰਨ ਸੁਭ ਰਾਤਾ॥

ਕਿਲਬਿਖ ਸਕਲ ਦੇਹ ਕੋ ਹਰਤਾ॥ ਦੁਸਟ ਦੋਖਿਯਨ ਕੋ ਛੈ ਕਰਤਾ॥26॥(402)
ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਜਗਮਾਤਾ (ਦੁਰਗਾ,ਪਾਰਵਤੀ) ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ (ਅਤੇ ਮੈਂ) ਸੁਭ

ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ (ਸੁਭ ਰਾਤ) ਗ੍ਰੰਥ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। (ਉਹੀ) ਮੇਰੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਅਤੇ ਦੋਖੀਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।(402)

**ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਧੁਜ ਜਬ ਭਏ ਦਇਆਲਾ॥ ਪੂਰਨ ਕਰਾ ਗ੍ਰੰਥ ਤਤਕਾਰਾ॥
ਮਨ ਬਾਂਫੁਤ ਫਲ ਪਾਵੈ ਸੋਈ॥ ਦੂਖ ਨ ਤਿਸੈ ਬਿਆਪਤ ਕੋਈ॥271 (403)**

ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਧੁਜ (ਮਹਾਕਾਲ : ਵੱਡਾ ਕਾਲ । ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵਜੀ ਦਾ ਇਕ ਨਾਂ । ਵੇਖੋ ਸ਼ਿਵ। 'ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸ ਕੋਸ਼' ਪੰਨਾ 398) ਦਿਆਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਜੋ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰੇਗਾ ਉਹ ਮਨ-ਇੱਛਤ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ । ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁਖ ਵਿਆਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।(403) ਪਾਠਕਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕੇ ਇਸ ਉਹੀ ਅਸਿਧੁਜ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੈਤ ਨੇ ਚੈਲਜ ਕੀਤਾ ਸੀ (369) ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਦੈਤ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਟਿਆ ਸੀ। (375)

ਚੌਪਈ ਦੀਆਂ ਇਹ ਪੰਗਤੀਆਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਬਾਰ ਪਾਠ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਹੋ ਜੋ ਯਾਕੀ ਏਕ ਬਾਰ ਚੌਪਈ ਕੋ ਕਹੈ) ਕੀ ਆਪ ਜੀ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ?

ਅਤਿੱਲ।

**ਸੁਨੈ ਗੁੰਗ ਜੋ ਯਾਹਿ ਸੁ ਰਸਨਾ ਪਾਵਈ॥
ਸੁਨੈ ਮੁਤ ਚਿਤ ਲਾਇ ਚਤੁਰਤਾ ਆਵਈ॥
ਦੂਖ ਦਰਦ ਭੈ ਨਿਕਟ ਨ ਤਿਨ ਨਰ ਕੇ ਰਹੈ॥
ਹੋ ਜੋ ਯਾਕੀ ਏਕ ਬਾਰ ਚੌਪਈ ਕੋ ਕਹੈ॥28(404)**

ਇਹ ਪੰਗਤੀਆਂ ਸੁਖਮਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪੰਗਤੀ ਨਾਲ ਸਿਧਾਤਕ ਤੌਰ ਤੇ ਟਕਰਾਉਦੀਆਂ ਹਨ।

**ਕਹਾ ਬੁਝਾਰਤਿ ਬੁਝੈ ਡੋਰਾ ॥ ਨਿਸਿ ਕਹੀਐ ਤਉ ਸਮਝੈ ਡੋਰਾ ॥
ਕਹਾ ਬਿਸਨ ਪਦ ਗਾਵੈ ਗੁੰਗ ॥ ਜਤਨ ਕਰੈ ਤਉ ਭੀ ਸੁਰ ਭੰਗ ॥
ਕਹ ਪਿੰਗੁਲ ਪਰਬਤ ਪਰਭਵਨ ॥ ਨਹੀ ਹੋਤ ਉਹਾ ਉਸੁ ਗਵਨ ॥ (ਪੰਨਾ ੨੬੭)**

ਲਾਂਬਾ ਜੀ, ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਬੰਦ ਨ: 404 ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪਵਾਨ ਪੰਗਤੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ?

**ਚੌਪਈ॥ ਸੰਬਤ ਸੱਤ੍ਰਹ ਸਹਸ ਭਣਿੰਜੈ॥ ਅਰਧ ਸਹਜ ਫੁਨਿ ਤੀਨਿ ਕਹਿੰਜੈ॥ ਭਾਦ੍ਰਵ
ਸੁਦੀ ਅਸਟਮੀ ਰਵਿਵਾਰਾ॥ ਤੀਰ ਸਤ੍ਰਦ੍ਰਵ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁਧਾਰਾ॥29 (405)**

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਚਰਿਤ੍ਰੋ ਪਖਯਾਨੇ ਤ੍ਰਿਯਚਰਿਤ੍ਰੋ ਮੰਤ੍ਰੀ ਭੂਪ ਸੰਬਾਦੇ ਚਾਰ ਸੌ ਚਾਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸਮਾਤ ਮਸਤੁ ਸੁਭ ਮਸਤੁ॥

ਭਾਵ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ, ਐਤਵਾਰ 8 ਭਾਂਦੇ ਸੰਮਤ 1753 (ਅਗੱਸਤ 24-1696) ਨੂੰ ਸੱਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਹ ਯੁੱਧ ਸਤਿਯੁਗ ਵਿਚ ਸਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ 1728000 ਸਾਲ ਸੀ। (1728000 + ਦੁਆਪਰ 1296000 ਸਾਲ + ਤ੍ਰੇਤਾ 864000 + ਕਲਯੁਗ 5109 ਸਾਲ) ਇਸ ਯੁਧ ਦੇ ਸਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ 38,89,509 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਯੁਧ ਦੇ 'ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੇ ਹਾਲ' ਲਿਖੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 311 ਸਾਲ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਹ ਹੈ ਉਸ ਪੂਰੇ ਚਰਿਤ੍ਰ 404 ਦੀ ਸਖੇਪ ਵਾਰਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਕੁਲ 405 ਬੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ 377 ਤੋਂ 401 ਤੱਕ ਭਾਵ 25 ਬੰਦਾਂ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਵਿਚ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। (ਡੋਰੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ 375 ਤੋਂ 405 ਤੱਕ, 31 ਬੰਦ)।

ਆਪ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹੋ: "ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿੰਤੂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭੇਖ ਵਿੱਚ

ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰੇ, ਦਰਅਸਲ ਪੰਡ ਵਲੋਂ ਚਿਹਰ ਦਾ ਵਪਾਰੀ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਲਾਂਬਾ ਜੀ, ਆਪ ਜੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕਿੰਤੂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਰੋਕਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਹਲਤ-ਪਲਤ ਸਵਾਰਨ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 1973 ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਤਾਂ ਜਾਣੀਜਾਣ ਹੀ ਹੋ ਪਰ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਚਰਿਤ੍ਰੋ ਪਖਯਾਨ ਦਸਮੇਸ਼ ਬਾਣੀ ਨਹੀ

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਫ਼ਤਵਾ: ਚੂੰਕਿ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ "ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ" ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਨ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ, ਦੋ ਵੀਚਾਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਐਸੇ ਸੰਕੇ ਸ੍ਰੋ: ਗੁ: ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਅਥਵਾ ਉਸ ਵਲੋਂ ਨਿਯਤ ਧਾਰਮਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸ ਸਾਮਯਾਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਮਿਤੀ 6.7.73 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ "ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ" ਅਤੇ "ਚਰਿਤ੍ਰੋ ਪਖਯਾਨ" ਵਾਰੇ ਪੁੱਛ ਪੁੱਜੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਪੁੱਛਾਂ ਦਾ ਜੋ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਦੀ ਨਕਲ ਹੇਠਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ:-

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹ॥ ਦਫ਼ਤਰ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੰ: 36672 3/4-8-73, ਸ੍ਰ: ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕਾਟੋਜ, ਲੋਅਰ ਮਾਲ, ਕਸਾਉਲੀ (ਹਿ:ਪੂ) ਪ੍ਰਯੋਜਨ: ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਛ ਸਬੰਧੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ, ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾ ਮਿਤੀ 6-7-73 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੀ ਰਾਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:- 1. "ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ" ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਹਰੇ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪੰਥਕ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੇ ਸ਼ੰਕਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। 2. "ਚਰਿਤ੍ਰੋ ਪਖਯਾਨ" ਜੋ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਇਹ "ਦਸਮੇਸ਼ ਬਾਣੀ" ਨਹੀਂ। ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਸਾਖੀਆਂ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਹੈ। ਸੁਭ ਚਿੰਤਕ, ਸਹੀ-ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ (ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ) ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਲ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਖਯਾਨ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮੇਰਾ {ਸ੍ਰ: ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ} ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਾਸਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਚਿੱਠੀ ਨੰਬਰ 36672 ਮਿਤੀ 3-8-73 ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਜੁਆਬ ਆਇਆ ਸੀ...

ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਕਾ ਮਿਤੀ 6-7-73 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੀ ਰਾਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਚਰਿਤ੍ਰੋ ਪਾਖਯਾਨ ਜੋ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਅੰਕਿਤ ਹਨ, ਇਹ ਦਸਮੇਸ਼ ਬਾਣੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਸਾਖੀਆਂ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਹੈ।

ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸੋਂ ਬੇਨਤੀ ਚੌਪਈ, 'ਹਮਰੀ ਕਰੋ ਹਾਥ ਦੈ ਰੱਛਾ', ਜੋ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪਾਖਯਾਨ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਭਾਗ ਹੈ, ਸਬੰਧੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਚਿੱਠੀ ਨੰ. 37540/6-2 ਮਿਤੀ 13-10-73 ਰਾਹੀਂ ਜਵਾਬ ਇਹ ਸੀ :

ਆਪ {ਸ੍ਰ: ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ} ਜੀ ਦੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪੱਤ੍ਰ 10-9-73 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰੀਸਰਚ ਸਕਾਲਰ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਾਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ : ਕਬਿਯੋਬਾਚ ਬੇਨਤੀ ਚੌਪਈ 'ਹਮਰੀ ਕਰੋ ਹਾਥ ਦੈ ਰੱਛਾ' ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨਿਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਵਧੇਰੇ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਨੇ ਜੱਗੀ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਤਬਾਦਲਾ ਖਿਆਲ ਕਰ ਲੈਣਾ। ਉਤਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀਚਾਰਾਂ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਵੇਂ ਸੀ :

“ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਚਿੰਠੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋ.ਗੁ.ਪ੍ਰ.ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚਿੰਠੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਹੱਥ ਲਿਖਤਾਂ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚੌਪਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਲਿਖੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਅਰਵਾਚੀਨ ਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤਲੀ ਪੁਸ਼ਪਿਕਾ ਤੋਂ ਇਹ ਉਸੇ ਦਾ ਅੰਗ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਸੇ ਕਵੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਜੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ 'ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਤਦ ਤਕ ਉਪਸਥਿਤ ਰਹੇਗਾ ਜਦ ਤਕ ਕੋਈ ਠੋਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਗੁਰੂ ਚਰਿਤ੍ਰ ਹਨ।” (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਰਪਣ-ਪੰਨਾ 85)

ਲਾਬਾ ਜੀ, ਝੂਠ ਝੂਠ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਵਾਰ-ਵਾਰ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਇਸ ਨੇ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਣਾ। ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਓ, ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ‘ਹਲਤ-ਪਲਤ ਸਵਾਰਨ ਵਾਲੀ ਅਗੰਮੀ ਬਾਣੀ’ ‘ਸ੍ਰੀ ਚਰਿਤ੍ਰੋ ਪ੍ਰਯੁਯਾਨ’ (ਕੰਜਰ ਕਵਿਤਾ) ਬਾਰੇ ਲੜੀਵਾਰ ਖੁਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਵਿਟਾਦਰਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਸਕਣ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕਰਨ ਕਿ ‘ਖੰਡ ਵਲੋਂ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਅਸਲ ਵਪਾਰੀ’ ਕੌਣ ਹੈ?

ਝੂਠ ਨ ਬੋਲਿ ਪਾਛੇ ਸਚੁ ਕਹੀਐ ॥(ਪੰਨਾ 904)

ਕੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਖੇ ਵਿਆਕਰਣ ਵਾਧੂ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ?

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨਰੀ-ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਿਸ਼ਨ ਆਫ (USA) 5104325827

ਇਹ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਤਰਮਾਲਾ ਜੀ ਦੇ ਹਨ ਜੋ www.panjabexpressusa.com, www.sawaddinews.com ਅਤੇ www.rozanaspokesman.com ਵਿੱਚ ਛਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤਿਆਂ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈਆਂ ਅਤੇ ਡੇਰੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਹਨ। ਆਓ ਆਪਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਠੀਕ ਹਨ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਕਰਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਭਾ. ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਕਰਣ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁੱਧ ਸਰੂਪ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ। ਇੰਗਲਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਗਰੈਮਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਲੋੜ ਹੈ ਭਾਵ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਬੋਲੀ ਵਿਆਕਰਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾਂ ਸੁੱਧ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਸੁੱਧ ਲਿਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਮੈਸਿਜ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ। ਵਿਆਕਰਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਵਾਲੇ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਲਗਾਂ-ਮਾਤਰਾਂ ਕੰਨਾ, ਸਿਹਾਰੀ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰੀ ਆਦਿਕ ਸਭ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਹੁਤਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਕਿਵੇਂ ਬੋਲੇ ਅਤੇ ਲਿਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਵਿਆਕਰਣ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ “ਕ” ਗੁਰਮੁਖੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਨੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਾਲ “ਕਾ” ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਦਾ ਅਤੇ ਕੰਨਾ ਬਿੰਦੀ ਸਹਿਤ “ਕਾ” ਭਾਵ ਇੱਕ ਪੰਛੀ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦਾ ਅੱਖਰ “ਗ” ਜੇ ਕੰਨੇ ਸਹਿਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ “ਗਾ” ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਗਾਉਣਾ ਜਿਵੇਂ ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ “ਗਾ” ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦ ਕੰਨੇ ਉੱਤੇ ਬਿੰਦੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਰਥ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ “ਗਾਂ” ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇੱਕ ਪਾਲਤੂ ਪਸ਼ੂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਖੇ ਵੀ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਅਰਥ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ-ਸਿਖ, ਸਿਖੁ ਅਤੇ ਸਿਖਿ ਜਦੋਂ “ਸਿਖ” ਸ਼ਬਦ ਨਾਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਿਖਿਆ ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੋ-ਨਾਨਕ ਸਿਖੁ ਦੇਇ ਮਨ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਭ੍ਰਮ ਜਾਲ॥(ਪੰਨਾ-79) ਸਿਖੁ ਦੇਇ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣਾ। ਜਦੋਂ “ਸਿਖੁ” ਨਾਵ ਪੁਲਿੰਗ ਇੱਕ ਵਚਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ-ਤਿਸ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸਿਖੁ ਉਧੈ

ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਉ॥(ਪੰਨਾ-286) ਸਿਖੁ ਉਧੈ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਿੱਖ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ ਓਥੇ-ਸਚਿਆਰ ਸਿਖ ਬਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਿ ਘਾਲਨ ਕੂੜਿਆਰ ਨ ਲਭਨੀ ਕਿਤੇ ਬਾਇ ਭਾਲੈ॥(ਪੰਨਾ-305) ਇਸ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਅਰਥ ਹੈ ਸਚਿਆਰ ਸਿੱਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਸ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਭਾਵ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। (ਸਿਖਿ-ਸਿਖ ਨੇ) ਗੁਰ ਕੈ ਸਿਖਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਧਿਆਇਆ॥6॥ (ਪੰਨਾ-868) ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੇ। ਸਿਖੁ ਦਾ ਅਰਥ (ਚੋਟੀ, ਬੋਦੀ) ਵੀ ਹੈ-ਮੂੰਡੁ ਮਡਾਇ ਜਟਾ “ਸਿਖ” ਬਾਧੀ ਮੋਨਿ ਰਹੈ ਅਭਿਮਾਨ॥(ਪੰਨਾ-1013) ਇੱਥੇ ਸਿਖੁ ਦਾ ਅਰਥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਬੋਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਚੁਟੀਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਵੇਂ ਹੀ “ਮੋਹਿ” ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਰੂਪ ਤਾਂ ਇੱਕ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚਾਰਣ ਅਤੇ ਅਰਥ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਹਨ-ਮੋਹਨਿ ਮੋਹਿ ਲੀਆ ਮਨੁ ਮੋਹਿ॥(ਪੰਨਾ-1187) ਇਸ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਮੋਹਿ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਹੈ ਮੋਹ ਅਤੇ ਅਰਥ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਬੰਧਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੋਹਿ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਹੈ ਮੋਹੋ ਅਰਥ ਹੈ ਮੇਰਾ। ਮੋਹਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ ਭਾਵ ਪ੍ਰੇਮ ਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ ਨੂੰ ਨਾਂ ਮੰਨਣਵਾਲੇ ਸੱਜਨ ਦੇਵੇਂ ਥਾਂ ਮੋਹੋ ਮੋਹੋ ਹੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਐਸਾ ਕਿਉਂ?

ਸੋ ਆਪ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਅਰਥ ਭਾਵ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਫਿਰ ਭਾਈ ਤਰਮਾਲਾ ਜੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਸੱਜਨ ਕਿਵੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਜਦ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਗੁਰਬਾਣੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਤੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਵਿਆਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਾਂ-ਮਾਤਰਾਂ ਸਹਿਤ ਲਿਖਵਾਈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਨੇ ਵੇਦਾਂਤ, ਯੋਗ ਮੱਤ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਹੀ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਹੋਣ ਉਹ ਅੱਗੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਉਸੇ ਰੰਗਤ ਵਿੱਚ ਕਰੇਗਾ। ਜਦ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁੜਤੀ ਹੀ ਭਾਵਰ ਸਿਮਰਤ, ਸਾਰੁਕਤਾਵਲੀ, ਅਧਿਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਚ ਤੰਤ੍ਰ, ਮੋਕਸ਼ ਪਦ, ਵਿਚਾਰ ਸਾਗਰ, ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਦਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਅਤੇ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਸਾਖੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਜੋ-ਸੁਖਮਨਾ, ਇਤਾ, ਪਿੰਗਲਾ, ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ, ਦਸਮ ਦੁਆਰ, ਛੇ ਚੱਕ੍ਰ, ਸਮਾਧੀ ਆਦਿਕ ਯੋਗ ਮੱਤ ਦੇ ਅਕੀਦੇ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਭਾਈ ਅਜਿਹੇ ਕਸ਼ਟਦਾਇਕ ਸਾਧਨ ਅਪਣਾ ਕੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆਂ, ਮਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ-ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਿਓ ਅਰੁ ਬੇਦ ਬੀਚਾਰਿਓ ਨਿਵਲ ਭੁਐਂਗਮ ਸਾਧੇ॥ ਪੰਚ ਜਨਾਂ ਸਿਉਂ ਸੰਗੁ ਨ ਛੁਟਕਿਓ ਅਧਿਕ ਅਹੰਬੁਧਿ ਬਾਧੇ॥ ਪਿਆਰੇ ਇਨ ਬਿਧਿ ਮਿਲਣੁ ਨ ਜਾਈ ਮੈ ਕੀਏ ਕਰਮ ਅਨੋਕਾਂ॥ ਹਾਰਿ ਪਰਿਓ ਸੁਆਮੀ ਕੈ ਦੁਆਰੈ ਦੀਜੈ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕਾ॥(ਪੰਨਾ-641) ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਿਬੇਕ ਬੁਧਿ ਭਾਵ ਗਿਆਨ ਵਾਲੀ ਬੁਧੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਫੋਕਟ ਕਰਮ ਤਿਆਗਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਸਵੇਂ ਦਵਾਰ ਦੀ ਭਾਈ ਤਰਮਾਲਾ ਜੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕੀ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਨੌਂ ਦੁਆਰੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਜੇ ਦਸਵਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਵੇਵੇਗਾ ਜਦ ਕਿ ਸਰੀਰ ਦੇ ਦਸ ਇੰਦ੍ਰੇ ਹੀ ਦਸ ਦੁਆਰ ਹਨ। ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਭਾਵ ਦਿਮਾਗ ਵਿਖੇ ਸੁਆਸ ਚੜ੍ਹਾਉਣੇ ਉਤਾਰਣੇ ਤੇ ਰੋਕਣੇ ਯੋਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਪਾਠਕ ਜਨ ਸ੍ਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ “ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ” ਬਰੋਪਟਨ ਕਨੇਡਾ ਦਾ ਲੇਖ “ਪ੍ਰਭ ਮਿਲਨੇ ਕਾ ਚਾਉ” ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ www.sikhmarg.com ਅਤੇ www.singhsabhacanada.com ਤੇ ਛਪ ਚੁੱਕਾ ਹੈ

ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਲਟੀ ਚਾਲ ਚੱਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਗੰਮੀ ਬਾਣੀ ਹੈ, ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਬੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਖੇ ਪੁਕਾਰ ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ-ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਰੇ॥(ਪੰਨਾ-982) ਜੇ ਇਸ ਅੱਖਰੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿਉਂ ਲਿਖਵਾਇਆ? ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਜਿਕਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ-ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਿਖਿ ਪੋਥੀਆਂ ਤਾਲ ਮ੍ਰਿੰਦਗ ਰਬਾਬ ਵਜਾਵੈ॥(ਭਾ.ਗੁ.) ਸੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਬੋਲਣ, ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਲਈ ਭਗਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਨੇ ਵਿਆਕਰਣ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂ ਅਤੇ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਿਆਕਰਣ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਜੀ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਡੀ. ਲਿਟ. ਦੀ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ “ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ”, ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ

“ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਲਗਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ”, ਸ੍ਰ ਪੰਨਾ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ “ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ ਦੇ ਸਰਲ ਨੋਮ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸੁੱਧ ਉਚਾਰਣ” ਆਦਿਕ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਬਾਕੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਖੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਜਾਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਜਿਕਰ “ਗੁਰੂ ਸੰਤ” ਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ-ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘੋਰੁ ਅੰਧਾਰੁ ਗੁਰੂ ਬਿਨੁ ਸਮਝ ਨ ਆਵੈ॥(ਪੰਨਾ-1399) ਨਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤ ਦਾ ਜੋ ਨਿਤ ਨਵੇਂ ਬਾਣੇ ਬਦਲ ਕੇ ਜਾਂ ਸਾਂਗ ਰਚਾ ਕੇ ਦੇਹੀਂ ਹੱਥੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਗਰ ਲਾ ਕੇ ਲੁੱਟਦਾ ਹੈ-ਉਇ ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਨ ਆਖੀਅਹਿ ਬਾਨਾਰਸਿ ਕੇ ਠਗ॥ ਪੰਨਾ-476) ਗਿਆਨ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਸਾਰਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਰੱਬੀ ਡਾਰੈਕਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਾਲੇ ਕਰਕੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਅਨਭਵ ਕਰਨਾ ਜਾਨਣਾ ਅਤੇ ਮਾਨਣਾ ਹੈ ਨਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਖੌਤੀ ਸਿੱਖਦਾਈ, ਭੇਖੀ, ਸਵਾਂਗਧਾਰੀ ਚੇਲੇ ਚਾਟਣਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਰਾਹੀਂ। ਦੂਜਾ ਅਖੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ ਹੈ ਬੰਦਾ ਪੁੱਛੇ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਪਹਿਲੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਿੱਧਾ ਬੀਏ। ਐਮੇ. ਵਿੱਚ ਬੈਠਾਉਣਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਇੱਕ ਦਾਖਲਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਣ ਹੈ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਖ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਰੱਬੀ ਮੰਜਿਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ ਨਾਂ ਕਿ ਅਹੰ ਬ੍ਰਹਮ ਅਸਮੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪ ਹੀ ਹੈ-ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਕਰਤਾ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਦ ਜੀਵੇ ਨਹੀਂ ਮਰਤਾ॥(ਪੰਨਾ-723) ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਕਰਤਾ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਸਦੀਵੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ-ਜੋ ਜਨਮੇ ਸੋ ਜਾਨਹੁ ਮੂਆ॥(ਪੰਨਾ-375) ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ “ਕੌਰੋ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ” ਤੱਕ ਜੋ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਮੰਤ੍ਰ ਭਾਵ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਜੋ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਦਸਮ ਦੁਆਰ, ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ, ਛੇ ਚੱਕ੍ਰ, ਪੰਚ ਸਬਦ, ਨਾਦ ਦਾ ਜਿਕਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਿੱਖ-ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗਮੱਤ ਤੇ ਵੇਦਾਂਤ ਹੀ ਕਿਉਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਵਾਸਤਾ ਰੱਬ ਦਾ ਗੁਰਮੁਖ ਗਾਡੀ ਰਾਹ ਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਖੌਤੀ ਯੋਗ ਵੇਦਾਂਤ ਦੀਆਂ ਪਗ ਡੰਡੀਆਂ ਅਤੇ ਖੱਡਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਫਿਰ ਉਸੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪਾਈ ਜਾਉ-ਛੋਡਹੁ ਵੇਸੁ ਭੇਖ ਚਤੁਰਾਈ ਦੁਬਿਧਾ ਇਹੁ ਫਲੁ ਨਾਹੀ ਜੀਉ॥(ਪੰਨਾ-589)

ਇਹ ਲੇਖ ਦਾਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੇਦਨਾਂ, ਆਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਰੂਪ ਬੇਨਤੀ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਆਪ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਵੇਦਨਾਂ ਤੋਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਜਨ ਹਨ-ਭਾ.ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਖਿਆਰਥੀ-ਕੋਲੋਫੋਰਨੀਆਂ, ਸ੍ਰ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ, ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਭਾ.ਸੁਮਿਤਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਸਤਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ-ਨਿਊਯਾਰਕ, ਸ੍ਰ ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਫਿਲਾਡਲਫੀਆ, ਸ੍ਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲਟੀਮੋਰ, ਭਾ. ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਸੈਨਹੋਜੇ, ਸ੍ਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਫਰਿਜਨੋ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪੰਥ ਦਰਦੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ। ਸਭ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭੇਖੀ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੌਗਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਰੂਪੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਆਪ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀਏ, ਗਾਈਏ, ਵੀਚਾਰੀਏ ਅਤੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਖੇ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਜੀਵੀਏ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਸਾਡਾ ਲੋਕ ਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਖਹਿਤਾ ਛੁੱਟੇ ਜੋ ਆਏ ਦਿਨ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਪੰਥ ਚਲਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ-ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਖੇਰੂ ਖੇਰੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੇਸ਼ਨੂੰ, ਕੋਈ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ, ਕੋਈ ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਯੋਗੀ ਬਣਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਭਲੀ ਕਰੇ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਸੁਮਤਿ ਬਖਸ਼ੋ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਗਰਤ ਹੋ ਸਕੀਏ।

ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਰੋਧ

ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵਾਲੇ ਪੰਥਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੇ ਤਾਂ ਰਤਕਦੇ ਨਹੀਂ,ਤਾਂ ਫਿਰ ਪ੍ਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਪੰਥਕ ਵਿਦਵਾਨਾ ਦਾ ਕਿਉਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ

ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਦਾ ਮੁੱਖੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਆਰ,ਐਸ,ਐਸ ਦੇ ਰੁਲਦਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ।

ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਰਾਗਮਾਲਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅਸਲੀਲ ਰਚਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਿਰਤ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

ਫਰੀਮਾਂਟ (ਸਰਬਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਵੱਦੀ)ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਵ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜਿਉਣ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ, ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ, ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ, ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ ਸੈਨਹੋਜੇ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨਰੀ , ਕੈਪਟਨ ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਫਿਲਾਡਲਫੀਆ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਨੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੰਥ ਤੇ ਕੋਈ ਭੀੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵਾਲੇ ਰਤਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪਰ ਪ੍ਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਹੀ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹਲੂਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿੱਛਲੇ ਅਰਸੇ ਵਿੱਚ ਸੌਦਾ ਸਾਧ, ਆਸੂਤੋਸ਼, ਭਨਿਆਰੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਅਤੇ ਪੰਥ ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਡੇਰੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ-ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵਾਲੇ ਬੋਲਦੇ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੋਂ ਬ੍ਰਹਮਣਵਾਦੀ ਰੰਗਤ ਨੂੰ ਲਾਹੁਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਡਾਂਗਾ ਲੈ ਕੇ ਮਗਰ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪੰਥਕ ਵਿਦਵਾਨਾ ਦੇ ਕਾਰਟੂਨ ਬਣਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੰਬੇ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਟੂਨ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ

ਰਹੀ ਹੈ ਹੁਣ ਇਹ ਸੇਵਾ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੈਬ-ਸਾਈਟ ਤੇ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ? ਉਕਤ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਕਿਤ ਹੀ ਕੱਢਣਾ ਚਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁੱਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰ,ਐਸ,ਐਸ ਵਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹਨੂਮਾਨ ਦੇ ਬੁੱਤ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਵੇਕੀ ਅਤੇ ਸਰਬਲੋਹੀ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਰੈਣ-ਸੁਬਾਈ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਰੀ ਗਾਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੈਸਿਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਕਿ ਹਨੂਮਾਨ ਦੇ ਬੁੱਤ ਤੇ ਕਿਸ ਮਜ਼ਹੂਰੀ ਕਾਰਨ ਰੈਣ-ਸੁਬਾਈ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੋਈ ਆਰ,ਐਸ,ਐਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੁੱਜੀ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ ਸੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਕੁੱਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਘ ਆਗੂ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਸਿੱਖਾ ਵਲੋਂ ਦਸਮ ਗਰੰਥ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਦਸਮ ਗਰੰਥ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾ ਨੇ ਇਸ ਧੁੱਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸ (ਸੁਦਰਸ਼ਨ) ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਕਿੰਨੀ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵਾਲੇ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਬੇਕੀ ਅਤੇ ਸਰਬਲੋਹੀ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰ ਪੰਥਕ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮਿਲਦੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸੰਘ ਆਗੂ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਰਾਗਮਾਲਾ ਨੂੰ ਮੰਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਅਗਰ ਸਹਿਜ ਜਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਦ ਰਾਗਮਾਲਾ ਪੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵਾਲੇ ਉਨ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਅਸਲੀਲ ਰਚਨਾ ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕਿਸ ਨੇ ਲਿੱਖੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਿਰਤ ਕਹਿ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਠੋਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ ਕਿਨਾਂ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਆਪਣੀ ਵਿਦਵਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰੂਪੀ ਤੋਪਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਪੰਥਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੰਥ ਦੋਖੀ ਸੋਦਾ ਸਾਧ,ਭਨਿਆਰਾ ਵਾਲਾ, ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ,ਬਿਹਾਰੀ ਭਈਆ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਵੱਲ ਸੇਧਤ ਕਰੇ।

ਕੀ ਇਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਪ ਬੀਤੀ ਹੈ?

ਸਰਵਜੀਤ ਸਿੰਘ, USA

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ (23 ਫਰਵਰੀ 2008) ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਸਿੱਖ ਸੋਸਾਈਟੀ, ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਅਲਾਇੰਸ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ‘ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ’ ਬਾਰੇ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਿਥੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕੀਤੀ, “ਜੇਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਗੇ ਵੀ ਆਖ ਚੁਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤਰ ਨਹੀ, ਕਈ ਪੁਰਖ ਚਰਿਤਰ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਚੁਤਰਾਈ ਤੇ ਬੀਰਤਾ ਦਾ ਚਰਿਤਰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਵੀ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਬਿਖਮ ਹਾਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਆਏ ਹਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਕਈ ਚਲਿਤਰ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ 16, 21, 22, 23, ਆਦਿ। 15 ਨੰਬਰ ਕੀਰਤਪੁਰ ਦਾ ਹੈ”। (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਰਸ਼ਨ, ਪੰਨਾ 125) ਉਥੇ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਝੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ:

“ਸੋ ਬੋੜਾ ਜੇਹਾ ਜਿਕਰ ਮੈ ਚੜ੍ਹਦਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕਰਾ, ਸਮਾਂ ਮੇਰਾ ਸੰਪੂਰਣ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਬੋੜੇ ਜੇਹੇ ਮਿੰਟ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਚੜ੍ਹਦਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਗਲ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਖੁਲੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਨੇ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਚੜ੍ਹਦ ਲਿਖੇ ਨੇ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚੜ੍ਹਦ ਲਿਖਿਆ ਸਾਧ ਸੰਗਤ, ਜੇ ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਲਿਖੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਦਾ ਚੜ੍ਹਦ ਕਿੱਦਾ ਆ ਗਿਆ ਉਹਦੇ ਵਿਚ?, ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪ ਲਿਖੇ ਨੇ। ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਛੱਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਬੜਾਂ ਬਲੀ ਯੋਧਾ ਮੈ ਛਲ ਕੇ

ਵਿਖਾਉਣੀਆ ਔਰ ਉਹ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ, ਜੋਗੀ ਬਣ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਚੇਲੇ-ਚਾਟੜੇ ਬਣਾ ਕੇ, ਇਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਜੋਗੀ ਮਹਾਤਮਾ ਬਣਕੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰਨੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਸਨ, ਪਤਾ ਸੀ ਕੀ ਹੈ ਛਲ ਹੈ ਧੋਖਾ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਜਤਨ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਸੀ ਨਾ....। ਸੋ ਇਹ ਮਹਾਰਾਜ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਇਕੱਲੀ ਨੇ, ਜੋਗੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈ ਬਚਨ ਕਰਨੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਕੱਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਹਜੂਰ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਛੱਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਬਰਤਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਿਖਿਆ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ, ਜੇ ਸਿੱਖ ਹੋ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਲੁਕਾਵੇ ਤੇ ਜੇਹੜਾ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖ ਨਹੀ, ਤੇ ਫੇਰ ਜੇਹੜਾ ਗੁਰੂ ਹੋ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪੈਜ ਨਾ ਰੱਖੇ ਤੇ ਸਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾ ਦੇਵੇ ਫਿਰ ਉਹ ਗੁਰੂ ਵੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਆ, ਅਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆ ਟਾਂਚਾ ਕੀਤੀਆਂ, ਤਾਨੂੰ ਮਾਰੇ, ਐਸਾ ਵੀ ਲਿਖਿਆ, ਕੇ ਵੱਡਾ ਸੂਰਮਾ ਅਖਵਾਉਣਾ ਜਾਂ ਮੇਰੀ ਲੱਤ ਥੱਲੋਂ ਲੰਘ ਜਾਹ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਮੰਨਲਾ। ਮੈ ਇੱਥੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾ, ਜੇਹੜਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਸਮਰਥ ਸਤਿਗੁਰ ਨੂੰ ਜਰਾ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ। ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਜਦੋਂ ਚਾਰ ਸਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਹੋ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਪੰਥ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਡੌਲਾ ਆਇਆ, ਤੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕਰਕੇ, ਆਪ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਰਿਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਲ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਮਾਤਾ ਕਹਿ ਕੇ ਪੁਜਦੇ, ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਡੌਲਾ ਕਬੂਲ ਕਰੋ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਵਾਬ ਪਤਾ ਕੀ ਦਿੱਤਾ, ਹਜੂਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕੇ ਭਾਈ ਹੁਣ ਅਸੀ ਜਤ-ਸਤ ਧਾਰ ਲਿਆ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਤਿਆਗਿਆ ਹੋਇਆ। ਜਰਾ ਧਿਆਨ ਕਰੋ, ਹਜੂਰ ਨੇ ਚਾਰ ਸਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਲਏ ਨੇ, ਧਰਮੀ ਯੋਧੇ, ਹਜੂਰ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਜਤ-ਸਤ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਵਿਚ ਨਹੀ ਪੈਦੇ, ਅਸੀ ਸ਼ਾਦੀ ਨਹੀ ਕਰਨੀ, ਜਦੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਹ ਤਾਂ ਜਗਤ ਮਾਤ ਹੋ ਕਰਕੇ, ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਸ਼ਰਧਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਏਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵਰਨਾ ਨਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਦਾਸੀ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ। ਹਜੂਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਰਵੇਗੀ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਦਾਸੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਨਹੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਐਸੇ ਜਤੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕਚਿਆਈ ਹੁੰਦੀ ਆ ਨਾਂ ਚੜ੍ਹਦ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡੌਲਦੇ ਹਨ। ਆਹ ਸਾਡੇ ਭੈਣ ਜੀ ਬੈਠੇ ਨੇ ਕਹਿੰਦੇ ਮੈ ਸਾਰਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਕੇਹੜਾ ਜੇਹੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅੰਦਰੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਜਿੰਦਾਂ ਆਹ ਬਚਨ ਲਿਖੇ ਪੜ੍ਹ ਲੋ। ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਨਾਹ, ਕੈਰ ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਜਿਹੜੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਸੂਰਮੇ ਯੋਧੇ ਨੇ ਉਹੋ ਹੀ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਨੇ ਚੜ੍ਹਤ ਵਰਤੇ ਤੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਜੂਰ ਨੇ ਕੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਹੈ ਨਾ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ। ਇਕਾਂਤ ਹੋਵੇ, ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਦੇਖਣਾ ਨਾਂ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਡਰ ਨਾਂ ਹੋਵੇ, ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਸਾਬਤ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣੀ। **ਉਥੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ:-**

**ਸੁਧਿ ਜਬ ਤੇ ਹਮ ਧਰੀ ਬਚਨ ਗੁਰ ਦਏ ਹਮਾਰੇ।
ਪੂਤ ਇਹੈ ਪ੍ਰਾਨ ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਜਬ ਲਗ ਗਟ ਬਾਰੇ॥
ਨਿਜ ਨਾਰੀ ਕੇ ਸਾਬ ਨੇਹੁ ਤੁਮ ਨਿੰਤ ਬਢੈਯਹੁ।
ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੀ ਸੇਜ ਭੁਲਿ ਸੁਪਨੇ ਹੂੰ ਨ ਜੈਯਹੁ॥**

ਜਰਾ ਖਿਆਲ ਕਰੋ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਅਨੂਪ ਕੌਰ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੋਈ ਐ। ਇਹਦਾ ਮੱਤਲਵ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਏਕਾ ਨਾਰੀ ਜਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ, ਪਰਾਈ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਸੁਫਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀ ਦੇਖਣਾ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਥ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖਤ ਕਰ

ਦਿੱਤੀ, ਮੇਰਾ ਪੰਥ ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੇ ਧੋਖਾ ਨਾ ਖਾਵੇ”।

ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਪਾਠਕੋ! ਇਹ ਹਨ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀਮਤ ਜੋਹੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਜੋ ਭਾਈ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਈ ਹੈ ਅਸਲ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਦੋ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਰਲਗੋਡ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਖੇ ਜਾਂਦੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਦਰਜ ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਤਿੰਨ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ (21, 22, 23) ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਔਰਤ ਵਲੋਂ ਜੋਗੀ ਦਾ ਭੋਸ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਔਰਤ ਵਲੋਂ ਜੋਗੀ ਦਾ ਭੋਸ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਤਾਂ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰ: 16 ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਜੋਗੀ ਦਾ ਭੋਸ ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਧਾਰਿਆ ਇਹ ਤਾਂ (ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰ: 16) ਛਜੀਆ ਉਰਫ ਲਧੀਆ ਵਲੋਂ ਧਾਰਿਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਅੰਨੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵੱਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਕਰੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਰਜੀ ਸੁਣਾ ਦਿਓ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਪਹਿਲਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰ:16 ਵਿਚ ਦਰਜ, ਛਜੀਆ ਵਲੋਂ ਜੋਗੀ ਦਾ ਭੋਸ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰੀਏ। ਆਖੇ ਜਾਂਦੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਪੰਨਾ 829 ਅਤੇ ਡਾ: ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦਾ ਟੀਕਾ ਸੈਚੀ ਤੀਜੀ ਪੰਨਾ 200 ਤੋਂ ਦਰਜ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰ: 16 ਜਿਸ ਦੇ ਕੁਲ 50 ਛੰਦ ਹਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਇਓ ਹੈ: ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ ਇਕ ਰਾਜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਇਕ ਛਜੀਆ ਉਰਫ ਲਧੀਆ ਨਾਮ ਦੀ ਰਾਜਨੀ ਆਈ।

**ਛਜੀਆ ਜਾ ਕੇ ਨਾਮ ਸਕਲ ਜਗ ਜਾਨਈ।
ਲਧੀਆ ਵਾ ਕੀ ਨਾਮ ਹਿਤੁ ਪਹਿਚਾਨਈ। (2)**

ਜੋ ਰਾਜੇ ਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਜੋਗੀ ਦਾ ਭੋਸ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਈ। ਜੋਗੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਰਾਜਾ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮੰਤ੍ਰ ਸਿਖਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਰਾਹੀਂ ਜੋਗੀ ਤਾਈਂ ਪੁਜਦੀ ਕੀਤੀ।

**ਚਲਿ ਸੇਵਕ ਜੁਗਿਯਾ ਪਹਿ ਆਵਾ। ਰਾਇ ਕਹਿਯੋ ਸੇ ਤਾਹਿ ਜਤਾਵਾ।
ਕਛੁ ਮੰਤ੍ਰ ਮੁਰ ਈਸਹਿ ਦੀਜੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਾਨਿ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਥ ਕੀਜੈ। (9)**

ਜੋਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਅੰਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਵੇ, ਗੋਰਖ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਰਾਜਾ ਜੋਗੀ ਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤਾਂ ਜੋਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਬੰਦੇ ਭੇਜ ਦਿਓ ਅਤੇ ਧੂਫ, ਦੀਪ ਚਾਵਲ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਸ਼ਰਾਬ ਮੰਗਵਾ ਲਓ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਨੇ ਇਵੇ ਹੀ ਕੀਤਾ।

**ਤਬ ਰਾਜੈ ਤੈਸੇ ਕੀਆ ਲੋਗਨ ਦਿਯਾ ਉਠਾਇ।
ਪੂਪ ਦੀਪ ਅਛਤ ਪੁਹਪ ਆਛੇ ਸੁਰਾ ਮੰਗਾਇ। (14)**

ਹੁਣ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਵੇਖ ਕੇ ਜੋਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਚਮਤਕਾਰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈ ਪੁਰਸ਼ ਤੋਂ ਇਸਤਰੀ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਤੋਂ ਪੁਰਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਪੁਰਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਮੰਤ੍ਰ ਸਿਖਾਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਹੋਕੇ ਕਾਮ-ਕ੍ਰੀਤਾਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਔਰਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਸਲ ਮੰਤਵ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸਭ ਵਿਅਰਥ। ਔਰਤ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਚੋਰ-ਚੋਰ ਕਹਿ ਕੇ ਪਕੜਵਾ ਦੇਣ ਦਾ ਡਰਾਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਚੋਰ ਚੋਰ ਕਹਿ ਉਠੀ ਸੁ ਆਗਨ ਜਾਇ ਕੈ। 31।

ਚੋਰ-ਚੋਰ ਦਾ ਰੋਲਾ ਸੁਣ ਕੇ ਜਦੋਂ ਲੋਕੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸੁਫਲਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਰਾਜਾ ਸੋਚੀ ਪੈ ਗਿਆ, ਜੇ ਭੱਜਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇੰਜਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਧਰਮ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਭੰਡ ਬਣੇਗਾ ਜੇ ਪੁੱਤਰੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਵੇਸਵਾ ਬਣੇਗੀ।

ਪੂਤ ਹੋਇ ਤੋ ਭਾਂਡਵਹ ਸੁਤਾ ਤੋ ਬੇਸਯਾ ਹੋਇ।

ਭੋਗ ਕਰੇ ਭਾਜਤ ਧਰਮ ਭਜੇ ਬੰਧਾਵਤ ਸੋਇ। 35।

ਹੁਣ ਰਾਜਾ ਉਸ ਔਰਤ ਨਾਲ ਚਰਿਤ੍ਰ ਖੇਡ ਕੇ ਉਥੇ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਸੋਚਦਾ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ, ਮੈ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਪਰਖ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇ ਤੇਰੇ ਵਰਗੀ ਸੁੰਦਰ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਵੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਵੱਡਾ ਮੂਰਖ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਦਾ ਤਾਂ ਜਨਮ

ਲੈਣਾ ਹੀ ਵਿਅਰਥ ਹੈ। ਤੂੰ ਪੋਸਤ, ਭੰਗ, ਅਫੀਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਮਗਵਾ ਲੈ। ਔਰਤ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਨਸ਼ੇ ਮਗਵਾ ਲਏ।

ਫੋਸਤ ਭਾਂਗ ਅਫੀਮ ਬੁਹ ਗਹਿਰੀ ਭਾਂਗ ਘੁਟਾਇ।

ਤੁਰਤ ਤਰਨਿ ਲ੍ਯਾਵਤ ਭਈ ਮਦ ਸਤ ਬਾਰ ਚੁਆਇ।141

ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪ ਪਿਆਲੇ ਭਰ-ਭਰ ਕੇ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਆਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬੀ ਕਰਕੇ ਮੰਜੇ ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ 60 ਮੋਹਰਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਹਰਾਣੇ ਰੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪ ਉਥੋਂ ਭਜ ਗਿਆ।

ਰਾਇ ਭਜਯੋ ਤ੍ਰਿਯ ਮਤ ਕਰਿ ਸਾਨਿ ਮੁਹਰ ਦੈ ਤਾਹਿ।

ਆਨਿ ਬਿਰਾਜਯੋ ਧਾਮ ਮੈ ਕਿਨਹੂੰ ਨ ਹੋਰਿਯੋ ਵਾਹਿ। 48।

ਰਾਜੇ ਨੇ ਘਰ ਪੁਰੰਚ ਕੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਬਚਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅੱਗੋਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਾਂਗਾ।

ਵਹੈ ਪ੍ਰਤ੍ਰਯਾ ਤਦਿਨ ਤੇ ਬ੍ਰਯਾਪਤ ਮੇ ਹਿਯ ਮਾਹਿ।

ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਪਰ ਨਾਰਿ ਕੋ ਹੋਰਤ ਕਬਹੂੰ ਨਾਹਿ। 50।

ਇਹ ਹੈ ਉਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਾਰ ਅੰਸ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਪ ਬੀਤੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

ਆਓ! ਲੱਗਦੇ ਹੱਥ ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਵੀ ਦਰਸਨ ਕਰ ਲਈਏ।

ਆਖੇ ਜਾਂਦੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਪੰਨਾ 838 ਤੋਂ 844 ਤੱਕ ਦਰਜ ਅਤੇ ਡਾ: ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦਾ ਟੀਕਾ ਸੈਚੀ ਤੀਜੀ ਪੰਨਾ 217 ਤੋਂ 230 ਤੱਕ ਦਰਜ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰ: 21, 22 ਅਤੇ 23, ਜਿਸ ਦੇ ਕੁਲ (60+9+12) 81 ਛੰਦ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਅਸਲ ਕਹਾਣੀ ਇਓ ਹੈ।

ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪਿੰਡ ਸੀ ਜੋ ਨੈਣਾਂ ਦੇਵੀ ਪਰਬਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਹਿਲੂਰ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਥੇ ਸਿੱਖ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਮੂੰਹ ਮੰਗੇ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤਦੇ।

ਤਹਾਂ ਸਿਖ ਸਾਖਾ ਬੁਹਤ ਆਵਤ ਮੇਦ ਬਢਾਇ।

ਮੰਨ ਬਾਛਤ ਮੁਖਿ ਮਾਗ ਬਰ ਜਾਤ ਗ੍ਰਿਹਨ ਸੁਖ ਪਾਇ।14।

ਇਕ ਧਨਵਾਨ ਇਸਤਰੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਈ। ਮਗਨ ਨਾਮ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਰਾਜੇ ਦਾ ਦਾਸ ਸੀ, ਨੂੰ ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਧਨ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦੇ। ਮਗਨ ਨੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਆਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜੋ ਮੰਤ੍ਰ ਆਪ ਸਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਉਹ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਮੈ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਹਾਂ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਉਹੋ ਕਰੋ।

ਸਿਖਯੋ ਚਹਤ ਜੋ ਮੰਤ੍ਰ ਤੁਮ ਸੋ ਆਯੋ ਮੁਰ ਹਾਥ।

ਕਹੈ ਤੁਮੋ ਸੋ ਕੀਜਿਯਹੁ ਕਛੁ ਤੁਹਾਰੇ ਸਾਥ। 19।

ਮਗਨ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਰਾਜਾ ਸਾਧ ਦਾ ਭੋਸ ਧਾਰ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਫੁਲ, ਪਾਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਰਾਜੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਸਾਧ ਦਾ ਭੋਸ ਉਤਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਹੀ ਬਸਤਰ ਪਹਿਨ ਲਏ ਅਤੇ ਸੋਜ ਨੂੰ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕੀਤਾ।

ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਿ ਬੁਹ ਮੇਲ ਕੇ ਅਤਿਬ ਭੇਸ ਕੋ ਡਾਰਿ।

ਤਵਨ ਸੇਜ ਸੋਭਿਤ ਕਰੀ ਉਤਮ ਭੇਖ ਸੁਧਾਰਿ। 12।

ਜਦੋਂ ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਸਲ ਮੰਤਵ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਸੋਚੀ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈ ਤਾਂ ਮੰਤਰ ਲੈਣ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ ਇਥੇ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਹੋਰ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈ ਅਜੇਹਾ ਕਰਕੇ ਨਰਕ ਵਿਚ ਪੈਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹਾਂ। ਰਾਜੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪੁਜਣ ਯੋਗ ਹੋ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵੀ ਤਾਂ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪੂਜੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਵੀ ਤਾਂ ਰਾਧਾ ਨਾਲ ਰਤੀ-ਕ੍ਰੀਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਹ ਤਾਂ ਨਰਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਏ। ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕਾਮ ਦੀ ਅਗਨੀ ਬੁਹਤ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈ ਇਸ ਅਗਨੀ ਵਿਚ ਸੜ ਕੇ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੁਦ੍ਰ (ਸ਼ਿਵਜੀ) ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ, ਪਰ ਮੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕਾਮ-ਕ੍ਰੀਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਿਯ! ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਅਜੇਹਾ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਨਰਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਵੋਗੇ।

ਨੂਪ ਕੁਆਰਿ ਯੋ ਕਹੀ ਭੋਗ ਮੇ ਸੋ ਪਿਯ ਕਰਿਯੈ।

ਪਰੇ ਨ ਨਰਕ ਕੇ ਬੀਚ ਅਧਿਕ ਚਿਤ ਮਾਹਿ ਨ ਡਰਿਯੈ। 127।

ਕੋਈ ਇਸ ਭੇਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕੇਗਾ, ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੀ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਡਰ ਤੋਂ ਭੈ ਭੀਤ ਹਨ। ਹੇ ਮਿਤਰ! ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰੁਚੀ ਪੂਰਵਕ ਰਤੀ-ਕ੍ਰੀਤਾ ਕਰੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਟੰਗ ਹੇਠੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਓ।

ਆਜ ਹਮਾਰੇ ਸਾਥ ਮਿਤ੍ਰ ਰੁਚਿ ਸੋ ਰਤਿ ਕਰਿਯੈ।

ਹੋ ਨਾ ਤਰ ਛਾਡੋ ਟਾਂਗ ਤਰੇ ਅਖਿ ਹੋਇ ਨਿਕਰਿਯੈ। 28।

ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਟੰਗ ਹੇਠੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਲੰਘ ਜੋ ਨਿਪੁਸ਼ਕ (ਬੈਠਿ ਨਿਫੁਸਕ ਰਹੇ) ਹੋਵੇ ਮੈ ਤਾਂ ਅਪਜਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹਾਂ। ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਫੇਰ ਜਿਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਰਾਜੇ ਕਿ ਕਿਹਾ ਹੁਣ ਮੈ ਉਚ ਕੁਲ (ਛਤ੍ਰੀ) ਵਿਚ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਨੀਚ ਕੁਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ, ਔਰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਜਨਮ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੇ ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੈ ਜ਼ਹਿਰ ਪੀ ਕੇ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੀ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਭਗਵਤੀ ਦੀ ਸੌਂਹ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨਰਕ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ।

ਰਾਇ ਡਰਿਯੋ ਜਦੁ ਦੇ ਮੁਝੇ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਤਿ ਕੀ ਆਨ।

ਸੰਕ ਤ੍ਰਯਾਗ ਯਾ ਸੋ ਰਮੋ ਕਰਿਹੋ ਨਰਕ ਪਯਾਨ। 34।

ਔਰਤ ਦਾ ਦਬਕਾ, 'ਤੋਹਿ ਮਾਰਿ ਕੈਸੇ ਜਿਯੋ' ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ ਸੋਚੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਜੇ ਇਸ ਨਾਲ ਰਮਣ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਧਰਮ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਭਜਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੌਤ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ:-

ਸੁਧਿ ਜਬ ਤੇ ਹਮ ਧਰੀ ਬਚਨ ਗੁਰ ਦਏ ਹਮਾਰੇ।

ਪੁਤ ਇਹੈ ਪੁਨ ਤੋਹਿ ਪੁਨ ਜਬ ਲਗ ਘਟ ਬਾਰੇ।

ਨਿਜ ਨਾਰੀ ਕੇ ਸਾਥ ਨੇਹੁ ਤੁਮ ਨਿਤ ਬਯੋਯਹੁ।

ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੀ ਸੇਜ ਭੂਲਿ ਸੁਪਨੇ ਹੂੰ ਨ ਜੈਯਹੁ 151।

ਜਿਵੇਂ ਪਰ ਨਾਰੀ ਕਾਰਨ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ ਕਲੰਕ ਲਗਿਆ ਸੀ, ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਹੀ ਇੰਦਰ ਦੀ ਵੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਨਾਰੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਰਾਵਣ ਅਤੇ ਕੋਰਵਾਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਮਾਰੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੇ ਬਾਲਾ ! ਮੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਇਸਤਰੀ ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਚੋਰ-ਚੋਰ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਡੋਰ ਭੋਰ ਹੋਇਆ ਰਾਜਾ ਆਪਣੀ ਜੁਤੀ ਅਤੇ ਪਾਮਰੀ (ਰੋਸ਼ਮੀ ਚਾਦਰ) ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ।

'ਪਨੀ ਪਾਮਰੀ ਤਜਿ ਭਜਯੋ ਸੁਧਿ ਨ ਰਹੀ ਮਾਰਿ' 60। (ਇਕੀਹਵੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ) ਚੋਰ-ਚੋਰ ਦਾ ਰੋਲਾ ਸੁਣ ਕਿ ਉਸ ਔਰਤ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ।

ਚੋਰਿ ਸੁਨਤ ਜਾਗੇ ਸਭੈ ਭਜੇ ਨ ਦੀਨਾ ਰਾਇ।

ਕਦਮ ਪਾਚ ਸਾਤਕ ਲਗੇ ਮਿਲੇ ਸਿਤਾਬੀ ਆਇ।2।

ਪਰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ੋਠਾਨੀ ਵਰਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਔਰਤ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਹੀ ਫੜ ਕੇ ਚੋਰ-ਚੋਰ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾੜੀਓਂ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਵੀ ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਭਰਾ-ਭਰਾ ਕਹਿ ਕੇ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀਆਂ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕ ਕੱਸਕੇ ਬੰਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਭੇਦ ਨੂੰ ਨਾਂ ਸਮਝ ਸਕਿਆ ਤੇ ਰਾਜਾ ਇਹ ਛਲ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਭੱਜ ਗਿਆ।

ਇਹ ਛਲ ਖੇਲਿ ਰਾਇ ਭਜ ਆਯੋ। ਬੰਦਸਾਲ ਤ੍ਰਿਯ ਭ੍ਰਾਤ ਪਠਾਯੋ।

ਸਿਖ੍ਯਨ ਭੇਦ ਅਭੇਦ ਨ ਪਾਯੋ। ਵਾਹੀ ਕੋ ਤਸਕਰ ਠਹਰਾਯੋ। 9।

(ਬਾਈਵੇਂ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ)

ਸਵੇਰ ਹੋਣ ਤੇ ਰਾਜਾ ਮਹੱਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤੇ ਸਭਾ ਲਗਾਈ। ਔਰਤ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਤਿਆਗ ਕੇ ਗੁੱਸਾ ਪਾਲ ਲਿਆ ਤੇ ਜੁਤੀ ਅਤੇ ਪਾਮਰੀ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜੁਤੀ ਤੇ ਪਾਮਰੀ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। (ਕੀ ਰਾਜਾ ਸੱਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ?) ਉਸ ਬਾਰੇ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸਾਨੂੰ ਦਸੇਗਾ, ਕਾਲ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।

ਰਾਇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ। ਪਨੀ ਪਾਮਰੀ ਹਰੇ ਹਮਾਰੇ।

ਤਾਹਿ ਸਿਖ੍ਯ ਜੇ ਹਮੇ ਬਤਾਵੈ ਤਾਂ ਤੇ ਕਾਲ ਨਿਕਟ ਨਹਿ ਆਵੈ। 3।

ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਔਰਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਤਦ ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਲੈ ਆਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਜੁਤੀ ਤੇ ਪਾਮਰੀ ਸਮੇਤ ਰਾਜੇ ਅੱਗੇ ਲਿਆ ਹਾਜ਼ਰ ਕੀਤਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ, ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਬਸਤ੍ਰ ਕਿਉਂ ਚੁਰਾਏ ਹਨ? ਮੇਰੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਤੇਰੇ ਮਨ

ਵਿਚ ਡਰ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ? ਤੈਨੂੰ ਇਸਤਰੀ ਜਾਣ ਕੇ ਛੱਡਦਾ ਹਾਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਜਾਨ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਸੀ।

ਕਹੁ ਸੁੰਦਰਿ ਕਿਹ ਕਾਜ ਬਸਤ੍ਰ ਤੇ ਹਰੇ ਹਮਾਰੇ।

ਦੇਖ ਭਟਨ ਕੀ ਭੀਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਜ੍ਯੋ ਨਹਿ ਬਾਰੇ।

ਜੋ ਚੋਰੀ ਜਨ ਕਰੈ ਕਹੋ ਤਾ ਕੋ ਕ੍ਯਾ ਕਰਿਯੈ।

ਹੋ ਨਾਰਿ ਜਾਨਿ ਕੈ ਟਰੋ ਨਾਤਰ ਜਿਯ ਤੇ ਤੁਹਿ ਮਟਿਯੈ। 7।

ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਔਰਤ ਦਾ ਰੰਗ ਪੀਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਨਾ ਨਿਕਲੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਤਰੀਕ ਅੱਗੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਵੇਰ ਹੋਣ ਤੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਫੇਰ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਇਕੱਤ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜੀਨਾਮਾ ਕਰਕੇ ਔਰਤ ਦੀ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਟੱਕੇ ਛਿਮਾਰੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀ।

ਛਿਮਾ ਕਰਹੁ ਅਬ ਤ੍ਰਿਯ ਹਮੇ ਬਹੁਰਿ ਨ ਕਰਿਯਹੁ ਰਾਧਿ।

ਬੀਸ ਸਹੰਸ ਟਕਾ ਤਿਸੈ ਦਈ ਛਿਮਾਰੀ ਬਾਧਿ । 12।

(ਤੇਈਸਵੇਂ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸਮਾਪਤ। ਸਤੁ ਸੁਭਮ ਸਤੁ)

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, "ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਲਿਖਿਆ ਸਾਧ ਸੰਗਤ" ਤਾਂ ਭੰਗ, ਪੋਸਤ, ਅਫੀਮ ਅਤੇ ਸੱਤ ਬਾਰੀ ਕਸ਼ੀਦੀ ਹੋਈ ਸ਼ਰਾਬ ਮਗਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਫੇਰ ਕੌਣ ਹੋਇਆ?

ਫੋਸਤ ਭਾਂਗ ਅਫੀਮ ਬੁਹ ਗਹਿਰੀ ਭਾਂਗ ਘੁਟਾਇ।

ਤੁਰਤ ਤਰਨਿ ਲ੍ਯਾਵਤ ਭਈ ਮਦ ਸਤ ਬਾਰ ਚੁਆਇ।4।

ਉਹ ਕਿਹਤਾ ਅਜੇਹਾ ਮੰਤਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਮੁਤਾਬਕ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਨੇ, ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਪਰਾਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਘਰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜਾਣਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ?

ਗਿਆਨੀ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਸ਼ਰਾਬੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੂਹ ਬੰਦ ਰੱਖਣ ਲਈ 60 ਮੋਹਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਫੇਰ ਕੌਣ ਹੋਇਆ?

ਰਾਇ ਭਜਯੋ ਤ੍ਰਿਯ ਮਤ ਕਰਿ ਸਾਨਿ ਮੁਹਰ ਦੈ ਤਾਹਿ।

ਆਨਿ ਬਿਰਾਜਯੋ ਧਾਮ ਮੈ ਕਿਨਹੂੰ ਨ ਹੇਰਿਯੋ ਵਾਹਿ। 48।

ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰ:16 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਕੇ 'ਅੱਗੋਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਾਗਾ'। ਨੂੰ ਭੁਲਕੇ ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪਈ?

ਵਹੈ ਪ੍ਰਤ੍ਰਯਾ ਤਦਿਨ ਤੇ ਬ੍ਯਯਪਤ ਮੋ ਹਿਯ ਮਾਰਿ।

ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਪਰ ਨਾਰਿ ਕੋ ਹੇਰਤ ਕਬਹੂੰ ਨਾਰਿ।50।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ, "ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਅਨੂਪ ਕੌਰੇ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੋਈ ਐ। ਇਹਦਾ ਮੱਤਲਬ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ, ਏਕਾ ਨਾਰੀ ਜਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ।" ਕਹਾਣੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵੀ ਸਿਖਿਆ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਵਲੋਂ ਬਾਲਕ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਬੁਹਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 9 ਸਾਲ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਅਜੇਹੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪਈ? ਕੀ ਅੱਜ ਵੀ ਕੋਈ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ 9 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਜੇਹੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੰਗਤੀਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਹੀ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਫੇਰ ਆਪਣੀ ਜੁੱਤੀ ਅਤੇ ਚਾਦਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚੋਰਾਂ ਵਾਗੂ ਭੱਜਣ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੋਇਆ?

ਪਨੀ ਪਾਮਰੀ ਤਜਿ ਭਜਯੋ ਸੁਧਿ ਨ ਰਹੀ ਮਾਰਿ' ॥ 60॥

ਫਿਰ ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਨੂੰ 40,000 ਟਕਾਂ ਸਲਾਨਾਂ ਕਿਸ ਨੇ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ?

ਛਿਮਾ ਕਰਹੁ ਅਬ ਤ੍ਰਿਯ ਹਮੇ ਬਹੁਰਿ ਨ ਕਰਿਯਹੁ ਰਾਧਿ।

ਬੀਸ ਸਹੰਸ ਟਕਾ ਤਿਸੈ ਦਈ ਛਿਮਾਰੀ ਬਾਧਿ ॥ 12॥

ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਪਾਠਕੋ, ਇਹ ਹੈ ਅਖੌਤੀ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਵਿਦਵਾਨਾ ਦੀ ਅਸਲੀਤ, ਜੋ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਗੰਦ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਾਮ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਝਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖੌਤੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਮੰਨਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬੋਧਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ 'ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਖੇਰੂ ਖੇਰੂ

ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਨੇ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਚਿੰਤਤ ਹੋਵੋਗੇ। ਅਜੇਹਾ ਅਨਰਥ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਚੁਪ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਰ ਜਾਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਵਾਰਤਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪ ਜੀ ਜਿਸ ਵੀ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੋ, ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨੀ ਜੀ।

ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੋਲੀ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨਰੀ (510-432-5827)

ਹੋਲੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਹੋਲਾ ਫਾਰਸੀ ਅਤੇ ਮਹੱਲਾ ਅਰਬੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਹੋਲੀ ਹਰਨਾਕਸ਼ ਦੀ ਭੈਣ ਹੋਲਿਕਾ ਤੋਂ ਬਣਿਆਂ ਮੰਨਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਲੇ ਦਾ ਅਰਥ ਹੱਲਾ ਬੋਲਨਾ ਅਤੇ ਮਹੱਲਾ ਜਿਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਫੜੇ ਕਰਕੇ ਪੜਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਹੋਲੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇੱਕ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਪੌਰਾਣਿਕ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਮੂਲ ਸੰਬੰਧ ਪ੍ਰਚਲਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਵਰਣਵੰਡ ਨਾਲ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਿਦਿਆ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਆਰੰਭ ਸੰਨ 1700 (ਸੰਮਤ 1757 ਚੇਤ ਵਦੀ ਪਹਿਲੀ) ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਲਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਜਿਸੀ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਨੇ ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਅਤੇ 'ਹੋਲੀ' ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ "ਜੁਧ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਨਵਾਂ ਰਖਣ ਵਾਸਤੇ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੀ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਰੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚੇਤ ਵਧੀ ਇੱਕ ਨੂੰ ਸਿਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਹੋਲੀ ਦੀ ਰਸਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ। 'ਮਹਲਾ' ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮਸਨੂਈ ਲੜਾਈ ਹੈ। ਪੈਦਲ, ਘੋੜ-ਸਵਾਰ ਤੇ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਖਾਸ ਹੱਮਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਆਪ ਇਸ ਬਨਾਉਣੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਿਦਿਆ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਜਿਹੜਾ ਦਲ ਜੇਤੂ ਹੁੰਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਖੇ ਸਿਰੋਪਾ ਬਖਸ਼ਦੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਰਸਮ ਨਾਮ ਮਾੜ੍ਹ ਪੂਰੀ ਕਰ ਛੱਡਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਲਾਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ਸਤਰ-ਵਿਦਿਆ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਸਿੱਖ, ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਧੂਰਾ ਸਿੱਖ ਹੈ" ਇਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਹੋਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ "ਸ਼ੋਕ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀ ਵਿਦਿਆ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ, ਸਿਰਫ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਕਰਤਬ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਪੂਰਾ ਸਿਪਾਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਖ ਅਧੂਰਾ ਹੈ।

ਦੇਖੋ! ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਜਿਥੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਜਾਤਾਂ-ਪਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧਰ ਤੇ ਚਾਰ ਵਰਨਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਖਤਰੀ, ਵੈਸ਼ ਅਤੇ ਸੂਦ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਓਥੇ ਤਿਉਹਾਰ ਵੀ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਵੰਡ ਦਿੱਤੇ ਜਿਵੇਂ ਵੈਸਾਖੀ ਉੱਤਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਦੀਵਾਲੀ ਖਤਰੀ, ਦੁਸ਼ਹਿਰਾ ਵੈਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਲੀ ਸੂਦਰਾਂ ਲਈ ਨਿਯਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਰੱਬੀ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਭਾਉ ਦਾ ਪੋਲ ਖੋਲਦੇ ਹੋਏ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਕਿ ਹਰੇਕ ਇਨਸਾਨ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਬਿੰਦਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਦਿਆ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ। ਜਦ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਕਈ ਜੁਝਦਾ ਹੈ ਉਹ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਪੇਟ ਪਾਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵੈਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੂਦ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਹ ਚਾਰੇ ਗੁਣ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਭਾਉ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਕ ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ, ਪੰਡਿਤ-ਪਾਦਰੀ ਆਦਿਕ ਦੀ ਮੁਥਾਜੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ-ਇਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਿਦਿਆ, ਅਣਖ ਗੈਰਤ, ਅਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ। ਹੋਲੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਰੰਗ ਰਲੀਆਂ ਮਨਾਏ ਆ ਰਹੇ ਲੋਕ, ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਗੈਰਤ ਗਵਾ ਨਿਹੱਥੇ ਹੋ ਜ਼ਾਲਮ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕਬੂਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖ ਸਕਦਾ, ਸਿਰ ਤੇ ਪੱਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੰਨ੍ਹ ਸਕਦਾ, ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੇਡ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਧਾਰਨਾਂ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਕਿ-ਕੰਮ ਹਮਾਰਾ ਤੋਲਣ

ਤੱਕੜੀ। ਨੰਗੀ ਕਰਦ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪਕੜੀ। ਚਿੱਤੀ ਉੱਡੇ ਤਉ ਹਮ ਡਰ ਜਾਏ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੇ ਕੈਸੇ ਲੜ ਪਾਏ। ਅਜਿਹੇ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ, ਛਾਤੀਆਂ ਤਾਣ ਕੇ, ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਥਾਹ ਬਲ ਭਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਿਦਿਆ, ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ, ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣਾ ਅਤੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਉਪੱਰ ਫਰਲੇ ਸਜਾਉਣਾ ਆਦਿਕ ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਦੇ ਜੰਗੀ ਕਰਤਬ ਡੰਕੇ ਦੀ ਚੋਟ ਨਾਲ ਸੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਮੱਛੀ ਮੱਛਰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਡਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਾਲਮ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਉਖੇੜ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ। ਅੱਜ ਵੀ ਹਰ ਅਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਵੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਜੰਗੀ ਅਭਿਆਸ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਫਤਿਹ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਕਵੀ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਬੋਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੋਲੇ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਇਉਂ ਦਰਸਾਈ ਹੈ-

ਬਰਛਾ ਢਾਲ ਕਟਾਰਾ ਤੇਗਾ, ਕਤਛਾ ਦੇਗਾ ਗੋਲਾ ਹੈ।
ਛਕਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸਜਾ ਦਸਤਾਰਾ, ਅਰ ਕਰਦੋਨਾ ਟੋਲਾ ਹੈ।
ਸੁਭੱਟ ਸੁਚਾਲਾ ਅਰ ਲੱਖ ਬਾਹਾ, ਕਲਗਾ ਸਿੰਘ ਸਚੋਲਾ ਹੈ।
ਅਪਰ ਮੁਛਹਿਰਾ ਦਾੜਾ ਜੈਸੇ, ਤੈਸੇ ਬੋਲਾ ਹੋਲਾ ਹੈ।

ਸਤਸੰਗੀਆਂ ਦੀ ਆਤਮਕ ਹੋਲੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ-

ਆਜ ਹਮਾਰੈ ਬਨੇ ਫਾਗ॥ ਪ੍ਰਭਸੰਗੀ ਮਿਲਿ ਖੇਲਨ ਲਾਗ॥
ਹੋਲੀ ਕੀਨੀ ਸੰਤ ਸੇਵ॥ ਰੰਗੁ ਲਗਾ ਅਤਿ ਲਾਲ ਦੇਵ॥(ਪੰਨਾ-1180)

ਭਾਵ ਜਦ ਸਤਸੰਗੀ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚਾਰ ਰੂਪੀ ਹੋਲੀ ਖੇਡਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਕਪੜੇ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਗੂੜਾ ਰੰਗ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਚਾਰ ਜੰਗਾਂ ਲੜੀਆਂ। ਚੌਠਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫੜੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਗੁਰਗੱਦੀ ਸੌਂਪਣ ਸਮੇਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ 2200 ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਫੌਜ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਕਾਇਮ ਰਖਣਾ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵੀ ਚਲਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣੇ ਹਨ। ਅੰਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੌਮ ਦੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਜੁਝਾਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਂ ਕਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦਾ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਅੰਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਾਲਾ ਇਹ ਨੇਮ ਵੀ ਪੱਕਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਅਰੰਭ ਕਰਕੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਇਹ ਹਿਦਾਇਤ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਸਦਾ ਜਾਰੀ ਰਖਣ।

ਆਓ ਹੁਣ ਹੋਲੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ। ਹੋਲੀ ਇੱਕ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਪੌਰਾਣਕ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਣ-ਵੰਡ ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜਿੱਥੇ ਹਰੇਕ ਵਰਣ ਵਾਸਤੇ ਜੰਝੂ, ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵਰਣਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੇਮ ਬਣਾਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਰਗ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਵਿਸਾਖੀ, ਵੈਸ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਦਿਵਾਲੀ, ਖੱਤਰੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਦੁਸ਼ਹਿਰਾ ਅਤੇ ਸੂਦਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੋਲੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਤਾ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ-ਇਕ ਪੌਰਾਣਿਕ ਕਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੰਕਾਰੀ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਨੇ ਸ਼ਿਵ ਤੋਂ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਬਾਹਰ, ਦਿਨੇ ਜਾਂ ਰਾਤੀਂ, ਮਨੁੱਖ ਜਾਂ ਪਸ਼ੂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਾ ਮਰਾਂ।" ਅਜਿਹਾ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵੱਡਾ ਜ਼ਾਲਮ ਬਨ ਗਿਆ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਨਾ ਜਪੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮੇਰਾ ਹੀ ਜਾਪ ਕਰਨ। ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਕਰਨੀ, ਘਰ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ, ਹਰਨਾਖਸ਼ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਇਸ ਗਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ "ਰਾਮ ਰਾਮ" ਜਪਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੰਕਾਰੀ ਪਿਤਾ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਕੇ ਭਾਵ ਹਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਰਵਾਉਣ ਦਾ

ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਹਰ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਹਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਤ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਦੀ ਭੈਣ ਹੋਲਕਾ ਨੇ ਤਪ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਵ ਪਾਸੋਂ ਇੱਕ ਦੁੱਪਟਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਗ ਉਸ ਉੱਪਰ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਹਰਨਾਖਸ਼ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ, ਹੋਲਕਾ ਆਪਣੇ ਭਣੇਵੇਂ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੂੰ ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਦੀ ਚਿਖਾ ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਕਰਨੀ, ਉਹ ਦੁੱਪਟਾ ਹੋਲਕਾ ਤੋਂ ਉੱਡਕੇ, ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਉੱਤੇ ਜਾ ਪਿਆ। ਹੋਲਕਾ ਸਤ ਕੇ ਸਵਾਹ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਬਚ ਗਿਆ। ਅੰਤ ਅੱਗ ਨਾਲ ਤਪਾ ਕੇ ਲਾਲ ਕੀਤੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹ ਨਾਲ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੂੰ ਜੱਫਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ। ਮਨੌਤ ਹੈ ਕਿ ਠੀਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਨਰਸਿੰਘ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ, ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਨੂੰ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਤੇ ਤਿਖੇ ਨੌਹਾਂ ਨਾਲ ਫਾੜ ਕੇ ਦੋਫਾੜ ਕਰ ਦਿਤਾ-ਹਰਨਾਖਸ਼ ਨਖੀ ਬਿਦਾਰਿਆ.....॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਘਟਨਾ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ 4 ਵਾਰੀ (ਪੰਨਾ 1154, 1165, 1194 ਅਤੇ 1133) ਤੇ ਦਰਜ ਹੈ। ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਭਾਵੇਂ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਜ਼ਾਲਮ ਜਾਂ ਹੰਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਦਾ ਲਾਜ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿ ਜਾਂਦੇ ਉਸ ਸਤਜੁਗ ਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦਸ਼ਰਥ ਪੁੱਤਰ ਰਾਮ ਅਜੇ ਪੈਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਕਰਤਾ ਰਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਦਸ਼ਰਥ ਪੁੱਤਰ ਰਾਮ ਦੀ ਨਹੀਂ।

ਹੋਲੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਕੇ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੋਲੀ ਜਲਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਲਕਾ ਦੀ ਰਾਖ ਮੰਨਕੇ, ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਰਾਖ ਨੂੰ ਉਡਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮਦੁ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਦੀ ਇੱਕ ਕਥਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿੱਥੇ ਗੋਪੀਆਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨਾਲ ਰੰਗ ਆਦਿਕ ਉਡਾ ਕੇ ਖੂਬ ਹੋਲੀ ਖੇਡੀ। ਉੱਥੇ ਇਸ ਕਥਾ ਨੂੰ ਬੜਾ ਕਾਮੁਕ ਬਣਾਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਅੱਜ ਕਲ ਵੀ ਗੋਕੁਲ, ਮਥੁਰਾ, ਬ੍ਰਿੰਦਾਬਨ ਦੀ ਹੋਲੀ ਵਿੱਚ ਅਜੇਹੀਆਂ ਕਾਮ ਖੇਡਾਂ ਆਮ ਹਨ।

ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਸਮੇਂ ਲੋਕੀਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੇ ਕੇਵਲ ਰੰਗ-ਗੁਲਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਚਿੱਕੜ, ਗੋਹਾ, ਲੁੱਕ ਅਤੇ ਗੰਦਗੀ ਆਦਿਕ ਸੁੱਟ ਕੇ ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਨੂੰ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੋਲੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਉੱਡਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਝਗੜੇ-ਫਸਾਦ-ਲੜਾਈਆਂ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਅਤੇ ਕਤਲ ਤੀਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਭੂਤਰੇ ਲੋਕ, ਇਸ ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਅਪਣੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਕਢਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਨਜ਼ਾਰੇ, ਆਮ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਵਾਨ ਬੱਚੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਭੱਦੇ ਮਜ਼ਾਕ, ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਲੀ ਮਥੁਰਾ, ਗੋਕੁਲ ਅਤੇ ਬਿੰਦਰਾਬਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ-ਤਿਉਹਾਰ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਾਮ-ਉਕਸਾਉ ਅਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲ, ਲੱਜਾਹੀਨ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦਰ ਤੇ ਹੋਲੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਰੰਗਾਂ-ਗੁਲਾਲਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਨਾਉਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਸੁੰਦਰ ਕੇਸਧਾਰੀ ਸਰੂਪ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਲੀ ਦੇ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਸਹਿਮਤ ਹੈ।

ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ 'ਦੇਗ-ਤੇਗ ਫਤਹਿ' ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ। ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ, ਜਿੱਥੇ 'ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ' ਅਤੇ 'ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ' ਆਦਿ ਨੂੰ 'ਦੇਗ ਅਥਵਾ ਦੇਗਾਂ' ਕਹਿਕੇ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨੀਯਮ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ 'ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਭੇਟ' 'ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ' ਦੀ ਦੇਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤਾਉਣੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਛੱਕਣੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸੱਜਣ 'ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ' ਦੀ ਦੇਗ ਦੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਭੇਟ ਕਰਨ ਨੂੰ 'ਭੋਗ ਲੁਆਉਣਾ' ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਭੋਗ ਲੁਆਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਭੋਗ ਲੁਆਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਤਾਂ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਥਵਾ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੇ

ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਰ ਤੇ ਤਾਂ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ 'ਦੇਗ-ਤੇਗ ਫਤਹਿ' ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਜੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਭੇਟ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਰਥ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਸਿਖ ਨੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਦੇਗਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਣਾ। 'ਤੇਗ' ਭਾਵ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਗ ਛੱਕਣ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ।

ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ ਅਧਿਆਯ 23 ਵਿੱਚ ਸਿਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵਲੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁਕਮ ਹੈ "ਪੁਨੈਂ ਸੰਗ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸੁਨਾਈ॥ ਬਿਨਾ ਤੇਗ ਤੀਰੇ ਰਹੇ ਨਾਹ ਭਾਈ॥ ਬਿਨਾ ਸ਼ਸਤਰ, ਕੇਸੰ, ਨਰੰ ਭੇਡ ਜਾਨੇ॥ ਗਰੈ ਕਾਨ ਤਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਲੇ ਸਿਧਾਨੇ॥ ਇਹੋ ਮੇਰ ਆਗਿਆ, ਸੁਨੇ ਹੋ ਪਿਆਰੇ॥ ਬਿਨਾ ਕੇਸ, ਤੇਗੰ ਦਿਉ ਨ ਦੀਦਾਰੇ॥ ਇਹੋ ਮੇਰ ਬੈਨਾ, ਮਨੇਗਾ ਸੁ ਜੋਈ॥ ਤਿਸੇ ਇੱਛ ਪੂਰੀ, ਸਭੇ ਜਾਨ ਸੋਈ" ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿਤਨਾਮਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤਰ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ "ਸ਼ਸਤ੍ਰੀਨ ਇਹ ਕਬਹੂ ਨ ਹੋਈ॥ ਰਹਤਵੰਤ ਖਾਲਿਸ ਹੈ ਸੋਈ" ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਭਾਈ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ "ਕਛੁ ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਨ ਕਬਹੂ ਤਿਆਗੈ॥ ਸਨਮੁਖ ਲਰੈ ਨ ਰਣ ਤੇ ਭਾਗੈ॥" ਹੋਰ ਲਵੇ-ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ, ਰੁਤ 3 ਅਧਿਆਯ 23-ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਹੁਕਮ "ਸ਼ਸਤਰ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਰਾਜ॥ ਜੇ ਨ ਧਰਹਿ, ਤਿਸ ਬਿਗਰਹਿ ਕਾਜ॥ ਯਾਂ ਤੇ ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ ਸੁਨੀਅਹਿ॥ ਅਯੁਧ ਸਰਬੇ ਉੱਤਮ ਗੁਨੀਅਹਿ॥ ਜਬ ਹਮਰੇ ਦਰਸਨ ਕੇ ਆਵਹੁ॥ ਬਨ ਸੁਚੇਤ ਤਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਜਾਵਹੁ॥ ਕਮਰਕਸਾ ਕਰ ਦੇਹੁ ਦਿਖਾਈ॥ ਹਮਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਅਧਿਕਾਈ॥"

ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅਪਣਾ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਮਕਾਲੀ ਲਿਖਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਮੱਤ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿਖਾਂ ਵਾਸਤੇ 'ਕੇਸਧਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ' ਹੋਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਸਤਰ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ 'ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ' ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਸਿਰਜਿਆ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਸਿਖ ਨੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸਮੇਂ ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਭੇਟ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਵੀ ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈ। 'ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ' ਨਿਰਾ ਪੁਰਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਤਿਉਹਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਭਿਆਸੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇੱਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਵੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਨੇਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜੰਗਾਂ ਜੁਧਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਭਿਆਸ ਨਿੱਤ ਹੀ ਚਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੁਧਾਂ ਸਮੇਂ ਇਹੀ ਨਕਲੀ ਤਿਆਰੀ, ਅਸਲੀ ਜੁਧ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਮਤਲਬ ਹੈ 'ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ' ਦਾ ਪਰ ਨਿਰਾ ਪੁਰਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਹੋਣਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਮ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਹੋਵੇ। ਜਿਸਦੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੀ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਰਾਖੀ, ਅਣਖ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰਤ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਜੇਹੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਹਦਾਇਤ ਵੀ ਹੈ "ਊਂ ਕਾਰ ਅਜ ਹਮਾ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਸਤ॥ ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਮ ਬ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਦਸਤ" (ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ), ਭਾਵ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਾਂ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਹੀਲੇ ਮੁੱਕ ਜਾਣ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹੋਲੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਥੁਰਾ ਪੁੱਜੇ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਥੁਰਾ ਹੋਲੀਆਂ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉੱਥੇ ਧਰਮ-ਤਿਉਹਾਰ ਦੇ ਪੱਜ ਲੋਕਾਈ ਵਿੱਚ ਖੇਡੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਅਸਭਯਕ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਪਰ ਪਾਠਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੱਸਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉੱਥੇ

"ਸੋਈ ਚੰਦੁ ਚੜਹਿ ਸੇ ਤਾਰੇ ਸੋਈ ਦਿਨੀਅਰੁ ਤਪਤ ਰਹੈ ॥

ਸਾ ਧਰਤੀ ਸੇ ਪਉਣੁ ਝੁਲਾਰੇ ਜੁਗ ਜੀਅ ਖੇਲੇ ਬਾਵ ਕੈਸੇ" (ਪੰਨਾ 902)

ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਸਤਜੁਗ, ਤ੍ਰੇਤਾ, ਕਲਜੁਗ ਆਦਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੰਡ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਖੌਤੀ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪਾ ਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਜਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

"ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ ਏਦੁ ਉਪਰਿ ਕਰਮੁ ਨਹੀ" (902)

ਤਾਂ ਤੇ ਲੋੜ ਹੈ ਮਨੁੱਖ ਇੱਕ ਨੇਕ-ਪ੍ਰਉਪਕਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਬਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰੇ। ਹਰੇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਪਖੋਂ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਮਝਣਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੋਲੀ ਦੇ ਬਹਾਨੇ, ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ-ਸਿਰ, ਲਾਲ-ਨੀਲੇ, ਕਾਲੇ-ਪੀਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ

"ਗੁਰੂ ਸੇਵਉ ਕਰਿ ਨਮਸਕਾਰ ॥ ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਮੰਗਲਚਾਰ ॥

ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਮਹਾ ਅਨੰਦ ॥ ਚਿਤ ਲਬੀ ਭੇਟੇ ਗੋਬਿੰਦ ॥ 1 ॥

ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਬਸੰਤ ॥ ਗੁਨ ਗਾਏ ਪ੍ਰਭ ਤੁਮ ਬੇਅੰਤ ॥ 1 ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਬਨੇ ਫਾਗ ॥ ਪ੍ਰਭ ਸੰਗੀ ਮਿਲਿ ਖੇਲਨ ਲਾਗ ॥

ਹੋਲੀ ਕੀਨੀ ਸੰਤ ਸੇਵ ॥ ਰੰਗੁ ਲਾਗਾ ਅਤਿ ਲਾਲ ਦੇਵ (ਪੰਨਾ 1180)

ਭਾਵ: ਇਹ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਹੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ, ਪ੍ਰਭੂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਨ ਵਾਸਤੇ ਹੈ। ਅਜੇਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ, ਸਦਾ ਖੇਡਾ ਤੇ ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਹੀ ਬਨੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕੋ! ਆਓ! ਜੇ ਕਰ ਤੁਸੀਂ ਫੱਗਣ ਅਤੇ ਬਸੰਤ ਦਾ ਸਹੀ ਅਨੰਦ ਮਾਨਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਮਸਤੀ ਵਾਲਾ ਪੱਕਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇਗਾ। ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਵਾਸਤੇ ਇਹੀ ਉੱਤਮ ਹੋਲੀ ਹੈ। ਦੇਖੋ! ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੋਲੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਬਲਕਿ ਉਸਦੇ ਅਰਥ ਹੀ ਨਰੋਏ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੰਗ-ਗੁਲਾਲ-ਚਿੱਕੜਾਂ ਵਾਲੀ ਹੋਲੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਜਿਆ ਅਤੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਮੋੜਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਸਤਰ ਅਭਿਆਸ ਅਰੰਭ ਕਰਕੇ 'ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ' ਦਾ ਨਵਾਂ ਤਿਉਹਾਰ ਬਖਸ਼ਿਆ।

ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦ ਪੰਨਾ 1180 ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਪਰ ਹੀ ਇੱਕ ਗਜ਼ਲ ਰਚੀ। ਇਸ ਗਜ਼ਲ ਰਾਹੀਂ, ਪ੍ਰਭੂ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗੀਆਂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ-

ਗੁਲੋਂ ਹੋਈ ਬਾਬਾਗੋ ਦਹਰਬੁ ਕੁਰਦਾ॥

ਜਹੇ ਪਿਚਕਾਰੀਏ, ਪਰ ਜਾਫਰਾਨੀ॥

ਕਿ ਹਰ ਬੇਰੰਗਾਰ, ਖੁਸ਼ੁ ਰੰਗੇ ਬੇ ਕਰਦਾ॥

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ, ਬੇਰੰਗ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ (ਭਾਵ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਟੁਟੀ ਹੋਈ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ) ਨਾਮ ਰੰਗ ਦੇ ਕੇਸਰ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪਿੱਚਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ, ਨਾਮ ਰੰਗ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਮਸਤੀ ਵਿੱਚ ਰੰਗ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰਿਆ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਹੀ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੀ ਇਸ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾਂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਉੱਪਰ ਰੰਗ-ਗੁਲਾਲ ਉਡਾਏ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ 'ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ' ਵਾਲੇ ਸ਼ਸਤਰ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਤਿਉਹਾਰ ਦੇ ਦਿਨ, ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੰਗ ਗੁਲਾਲ ਉਡਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਸ ਖੇਡ ਨੂੰ ਟੀ.ਵੀ ਆਦਿ ਮੀਡੀਏ ਰਾਹੀਂ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਯੋਗ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ, ਸਭ ਕੁਝ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਸੀਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਵੀ ਰਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਿੱਖ ਪਨੀਰੀ ਪਤਿਤਪੁਣੇ ਵੱਲ ਨਾਂ ਵਧੇ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਸ਼ੇ ਤੇ ਚਲੇ। ਕਾਸ਼! ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਅਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਸਕੀਏ। ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਜੇ ਰੰਗ ਗੁਲਾਲ ਉਡਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਪਖੋਂ ਵੀ ਸੰਭਲਣ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੱਕ ਇੱਕ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਹੋਲੀ ਖੇਡੀ ਹੋਵੇ। ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲਾਲ, ਆਪਣੀ ਹੁਤਮੱਤ ਜਾਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ, ਹੋਲੀਆਂ ਦੇ ਖਾਰੂਦੀ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ, ਸਿੰਘ ਸਰੂਪ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਸ ਕਰਨੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਲਕਿ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੱਚੀਆਂ ਹੋਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸਵੱਛ ਜੀਵਨ ਰੰਗਤ ਵਿੱਚ

ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹੋਲੀ ਅਤੇ ਹੋਲਾ ਮੁਹੱਲਾ ਹੈ।

ਜਾਬਾਂ ਦਾ ਭੇੜ।

ਸਿਆਣੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਾਬਾਂ ਦੇ ਭੇੜ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ। ਹੁਣ ਜਮਾਨਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੱਚ ਜਾਣਿਓ ਜਾਬਾਂ ਦੇ ਭੇੜ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਜਥੇਦਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ (ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਰਫ 'ਸੋਹਿਲਾ' ਹੈ) ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਹਮਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਣ ਤੇ ਭਿਜੀ ਬਿਲੀ ਵਾਂਗਰ ਠਰੂ ਠਰੂ ਕਰਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਕੁੱਝ ਸਾਡੇ ਨਾਲ 24 ਮਾਰਚ 2008 ਨੂੰ ਰਾਚਿਸਟਰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਸਟੇਟ (Rochester, NY, USA) ਵਿੱਚ ਸ੍ਰ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਚ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ।

ਜਥੇਦਾਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਪਟਨੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਰਾਚਿਸਟਰ ਗਏ ਹੀ ਕਿਉਂ? ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਜਾਂ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕਰਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਗਏ ਸੀ ਕਿ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰ. ਗੁ. ਪ੍ਰ. ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰ. ਬੇਦੀ ਦੀ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਬੰਨੇ ਟੱਪਣ ਵਾਲੀ ਨੰਗੀ ਮੂਵੀ ਦੇਖ ਕੇ ਵੀ ਬੇਦੀ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਦੇ ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਤੇ ਕਦੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਿਕ, ਕਦੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਤੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਬਦਲਦਾ ਰਿਹਾ ਇਹ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ। ਹੁਣ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਦਸਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ" ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਨਾਨੀ ਦੀਆਂ ਝਾਂਟਾਂ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ (ਆਪਣੀ ਝਾਂਟੈ ਸਭੈ ਮੁੰਡਾਉਂ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ 1081 ਤੇ ਚਿਤਰ 190), ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬਣਾ ਕੇ ਪਛਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ 1267 ਚਿਤਰ 312), ਸ਼ਰਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਤ ਵਾਰ ਸ਼ਰਾਬ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਭੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ 1286 ਤੇ ਚਿਤਰ 330, ਪੰਨਾ 1337 ਤੇ ਚਿਤਰ 381, ਪੰਨਾ 1245 ਤੇ ਚਿਤਰ 296), ਗਾਂਡ ਵਿੱਚ ਭੱਖੜੇ ਦਾ ਕੰਡਾ ਦੇ ਕੇ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਲਿਖੀ ਹੋਵੇ (ਸਿਸ ਕੀ ਗੁਦਾ ਗੋਖਰੂ ਦੀਯਾ। ਰੋਵਤ ਧਾਮ ਮਾਤ ਕੋ ਗਯੋ॥, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ 1334 ਚਿਤਰ 378), 1600 ਜੁਤੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਜਨਾਨੀ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਾਉਣੀ ਪਵੇ (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ 1357 ਤੇ ਚਿਤਰ 402), ਕੇਸ ਨਾਸਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਗੱਲ (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ 1017 ਤੇ ਚਿਤਰ 138), ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ ਨਿਆਂਕਾਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ 916 ਤੇ ਚਿਤਰ 82, ਚੌਪਈ) ਜਹਾਂਗੀਰ ਆਦਿਲ ਮਰਿ ਗਯੋ॥, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪੰਗ-ਚੋਰ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ 902 ਚਿਤਰ 71) ਅਤੇ ਵੈਦ ਨੂੰ ਘੋੜੀ ਦੀ ਭੱਗ ਵਿੱਚ 100 ਵਾਰ ਜੀਭ ਦੇ ਕੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ 899 ਤੇ ਚਿਤਰ 68) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਚਾਲ ਚਲਣ ਵੀ ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਖੌਤੀ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰ. ਬੇਦੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੇਦੀ ਜੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇਖੋ ਕਿ ਪਟਨੇ ਵਾਲਿਆਂ ਆਪ ਵੀ ਤਿੰਨ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਅਸੂਲ ਹੈ "ਏਕਾ ਨਾਰੀ ਜਤੀ ਕਹਾਵੈ ਪਰ ਨਾਰੀ ਧੀ ਭੈਣ ਸਦਾਵੈ"। ਇਕ ਨੂੰ ਗੰਗਾ ਨਗਰ ਛੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਭੱਜ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਕੇਸ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੀ ਜਨਾਨੀ ਹੁਣ ਜੂਠੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਰਤਣ ਯੋਗ

ਨਹੀ ਰਹੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਜਦ ਇਹ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਟੀ.ਏ., ਡੀ.ਏ ਤਖਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਤਲਾਕ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੀਜਾ ਵਿਆਹ ਵੀ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੀ ਤਿੰਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਜੂਠੇ ਨਹੀ ਹੋਏ। ਜਦੋਂ ਵੇਦਾਂਤੀ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਹੀ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵੇਦਾਂਤੀ ਜੀ ਜਿਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਪੁਨਰ ਸੰਪਾਦਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ (ਛੇਵੇਂ ਅਤੇ ਦਸਵੇਂ) ਦੇ ਵੀ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਏ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਲੋਹੜਾ ਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਵੇਦਾਂਤੀ ਜੀ ਝੱਗ ਵਾਂਗਰ ਬਹਿ ਗਏ।

ਸ੍ਰ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਿਹੜੇ ਰਾਚਿਸਟਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਵਾਨ ਕਰਕੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸ੍ਰ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਚ ਦੇ ਘਰ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਕੁ ਵਜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਜਾਬਾਂ ਦਾ ਭੇੜ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ, ਕਨਟਰੋਵਰਸੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਈਦਾ, ਦੂਜੇ ਦੀ ਲਕੀਰ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਲਕੀਰ ਲੰਬੀ ਖਿਚੀਦੀ ਹੈ ਆਦਿ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਓਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਈਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਣੇ ਵੱਠੇ ਖੂਹ 'ਚ ਸਾਡੀ ਰਹਿੰਦੀ ਖੂੰਹਦੀ ਜਿਦਗੀ ਚੰਗੀ ਬਤੀਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਬਾਕੀ ਸਭ ਕਾਸੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀ। ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੀ ਦੇ ਪਧਾਰਣ ਤੋਂ 10-15 ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਘਰ ਵਾਲੇ ਕਹਿਣਗੇ ਬਈ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਸੱਜਣੋਂ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਜੱਥੇਦਾਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਪਟਨਾ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪਰ ਇੰਝ ਨਹੀ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਘਰ ਵਾਲੇ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਬਾਤ ਨਹੀ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੀ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਮਕਬੂਲ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀ ਦੇਣਾ। ਮੈਂ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚ ਸ਼ਰਧਾ ਕਿਤਨੀ ਕੁ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੀ ਜਦੋਂ ਪਧਾਰੇ ਸਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਨਹੀ ਸੀ ਲਾਇਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਫਤਹਿ ਹੀ ਬੁਲਾਈ ਸੀ। ਸਾਧ, ਸੰਤ, ਬਾਬੇ ਤੇ ਸਾਰੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿਕੜ-ਸੁਕੜ ਜਿਹੜੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਵਾਉਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ ਜੇ ਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਕੋਈ ਬਿਪਤਾ ਖੜੀ ਕਰਨਗੇ। ਇਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 104 ਬੁਖਾਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਘੁਕੀ ਨਾਲ ਬਰੜ ਬਰੜ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 99% ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਮਤਲਬ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਸ ਪਟਨੇ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਨੇ ਵੀ ਓਹੋ ਚੰਦ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜੇ ਆਮ ਲੋਕ ਚਾੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਿਆ ਕਿ ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਮਤਲਬ ਕੱਢਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਓਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਖਣ ਲੱਗੇ 'ਵਿਸ਼ਵਾਸ'। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਇੱਟ ਕੱਢ ਕੇ ਫੈਂਕ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮਹਿਲ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਹਿਲਾ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਵੀ ਜਰੂਰ ਕਰਦੇ ਹੋਵੋਗੇ ਤੇ ਇਹ ਪੰਗਤੀਆਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਵੋਗੇ, “ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ ਸਰਧਾ ਮਨ ਕੀ ਪੂਰੇ ॥ ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ ਇਹੈ ਸੁਖੁ ਮਾਗੈ ਮੇ ਕਉ ਕਰਿ ਸੰਤਨ ਕੀ ਪੂਰੇ ॥4॥5॥ [ਪੰਨਾ 13]। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 39 ਵਾਰੀ “ਸਰਧਾ” ਦਾ ਲਫਜ਼ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਟਕ ਲਾਉਣੀ। 'ਸਰਧਾ' ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ

ਨਹੀ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਹੈ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਥੰਮਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਹਾਲ?

ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੀ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇ ਮੂੜ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਟਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਮੰਨਦੇ ਹੋ ਪਰ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਪੰਨਾ 295 ਤੇ ਫੁੱਟ ਨੋਟ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਡਿਤ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਰਚਿਆ “ਭਾਗਵਤੀ ਪਦਯ ਪੁਸ਼ਪਾਂਜਲੀ” ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਜਿਸਦੇ 30 ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਛੰਦ ਹਨ। ਇਸੇ ਦਾ ਸਵਤੰਤ੍ਰ ਅਨੁਵਾਦ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਦਾ ਪਾਠ ਹੈ। ਜੇ ਲੇਖਕ ਪ੍ਰਮੋਦ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' 'ਚ ਇਹ ਫੁੱਟ ਨੋਟ ਆਪ ਪੜ੍ਹਨ। ਇਸੇ ਸੰਪਰਭ ਵਿਚ ਓਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੀ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਸਨ? ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਖੋ ਕੈਸਾ ਭੱਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜੀ ਚਲੋ ਇਹ, “ ਭਾਗਵਤੀ ਪਦਯ ਪੁਸ਼ਪਾਂਜਲੀ” ਗ੍ਰੰਥ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਲਦਾ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਗੀਤਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣ, ਜੋ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾ 74 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਪੰਨਾ 98 ਤਕ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਭਾਗਵਤ ਗੀਤਾ ਦੇ 700 ਸਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਲੱਥਾ ਹੈ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਲਿਖਾਰੀ ਆਪ ਇੰਝ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:

**ਗ੍ਰੰਥ ਸਤਿਸਯ ਕੇ ਕਰਿਓ ਜਾ ਸਮ ਅਵਰ ਨਾ ਕੋਇ ॥
ਜਿਹ ਨਮਿਤ ਕਵਿ ਨੇ ਕਹਿਓ ਸੁ ਦੇਹ ਚੰਡਿਕਾ ਸੋਇ ॥ 233 ॥**

ਇਹ ਗੱਲ ਕੋਈ ਕਵੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਹੀ। ਇਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਈ ਬਾਣੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਵੀ ਰਾਮ ਤੇ ਸਿਯਾਮ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਪੰਨਾ 1245 ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ:
ਸੁ ਕਬਿ ਸਯਾਮ ਪੂਰਨ ਭਯੋ ਤਬ ਹੀ ਕਥਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ॥11 ॥

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਗਰਮਾ ਗਰਮੀ ਹੋਈ ਤੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੀ ਕਹਿਣ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀ ਦੇਣਾ। ਸ੍ਰ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਵਾਨ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਹੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀ ਦੇਵੋਗੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੌਣ ਦੇਵੇਗਾ? ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, “ਤੇਰੀ ਸ਼ਕਲ ਜੱਥੇਦਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਮਨਾ ਕੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਬਣਦਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਕਾਹਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇਓ ਤੈਨੂੰ ਅਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ?”। ਇਹ ਹੈ ਸਾਡੇ ਜੱਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਭਰੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜੀ ਇਹ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ ਹੀ ਮੇਹਰਬਾਨੀ ਹੈ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਸਿਖਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕੁਝ ਨਾ ਵਾਪਰਦਾ। ਬਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ ਇਕ ਜਨਾਨੀ ਜੋ ਵੁਡਬਰਿਜ ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਬੈਠੀ ਸੀ ਤੇ ਓਹਨੇ ਵਿਚ ਲੱਤ ਆ ਅੜਾਈ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜੀ ਚਲੋ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੀ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਨਹੀ? ਹੁਣ ਜੇ ਤਾਂ ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਕੱਟਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਹਨ ਤਾਂ ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀ ਤੇ ਇਹੋ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਜੇ ਓਹ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀ ਮੰਨਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਹੀ ਨਹੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਨਾਂਹ। ਫਿਰ ਇਹੀ ਔਰਤ ਬੋਲੀ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹਨ ਤੇ ਕਾਫੀ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਬੋਲਦੀ ਹੀ ਗਈ। ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਸਾਡੀ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਘਰ ਵਾਲੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ ਜਿਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਓਹਨਾਂ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਘਰ ਵਿਚ ਚਰਣ ਪਾਉਣ ਦੇ ਇਵਜ਼ 'ਚ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਲਿਫਾਫੇ ਸਮੇਤ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਘਰਵਾਲੀ ਕਾਫੀ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਕੈਰੀ ਬੈਗ ਨੀਚੇ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਹੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਸਮਝ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਬਲਾ ਟਲ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਖਿੜ ਖਿੜ ਕਰ ਕੇ ਹੱਸ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਬੁਲਾਈ ਫਤਹਿ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਫਤਹਿ ਦਾ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਤਹਾਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਰਸਤੇ ਚੱਲ ਪਏ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ,
ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਨੇਡਾ,
ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ) ਬਰੈਂਪਟਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ ਬਰੈਂਪਟਨ।
ਇਹ ਵੀਡੀਓ ਰੀਕਾਰਡਿੰਗ (www.singhsabhacanada.com) ਤੋਂ ਦੋ ਕੁ ਹਫਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ।

ਉੱਠ ਜਾਗ ਸਿੱਖਾ

ਉੱਠ ਜਾਗ ਸਿੱਖਾ

ਤੇਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਅੱਜ, ਤੇਨੂੰ ਹੀ ਕੋਈ ਲਲਕਾਰ ਰਿਹਾ,
ਤੇਰੇ ਤੇ ਬਣੀ ਏ ਭੀੜ ਭਾਰੀ ਤੇ ਤੂੰ ਬੈਠਾ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਰਿਹਾ?

ਜਦੋਂ ਅਡਵਾਨੀ ਵਰਗੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਲਿਖ ਲਲਕਾਰ ਜਾਂਦੇ,

ਮੂੰਹ ਤੇ ਮਾਰ ਥੱਪੜ ਵੰਗਾਰ ਜਾਂਦੇ,

ਤੇਰੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਫਰਕ ਨਾ ਪਵੇ ਕੋਈ,

ਤੇਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਵੀ ਮਨ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਇਆ!

ਜਥੇਦਾਰ, ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਅੱਜ ਐਸਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ,

ਸੱਤਾ, ਪੈਸੇ ਲਈ ਪਿਆਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਵਪਾਰ ਹੋਇਆ,

ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ-ਪੰਥ ਨਾਲ ਚਾਹੇ ਕਰੇ ਖਿਲਵਾੜ ਕੋਈ,

ਐਸਾ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਹੋਇਆ!

ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਕਹਿਣਾ,

ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਾ ਕੋਈ ਛੱਡਿਆ ਇਨ੍ਹੀਂ,

ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਦੇ ਚੁੱਲੇ ਨੂੰ ਲੋਕੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਦੇਖਣ,

ਮਾਰਬਲ ਮਾਰਬਲ ਹੀ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਇਨ੍ਹੀਂ,

ਕੀ ਆਖਾਂਗੇ ਅਗਲੀ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਹੁਣ,

ਇਤਿਹਾਸ ਆਪ ਹੀ ਫਨਾ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਅਸੀਂ!!

ਸ਼ਰਾਬਾਂ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਤਬਾਹ ਕੀਤੀ ਪੂਰੀ ਨਸਲ,
ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਤਾਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੋਇਆ,
ਕੀ ਆਸ ਕਰੀਏ ਅੱਜ ਦੀ ਪੀੜੀ ਤੋਂ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਹੀ ਦੇਖ ਬੁਖਾਰ ਹੋਇਆ !!

ਕਦੇ ੪੦੦ ਸਾਲ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੇ,
ਹੁਣ ੩੦੦ ਸਾਲ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਦੇ,
ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ,
ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਦੀ ਵਿਹਲ ਹੈ ਕਿੱਥੇ??
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਮੱਥਾ ਟੇਕ,
"ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ" ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ,
ਸਭ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਆਪ ਹੁਕਮ,
ਇਸਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ,
ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕੀ ਮੰਨਣੀ,
ਸਿੱਖ ਹੁਕਮ-ਅਦੂਲੀ ਕਰ ਰਿਹਾ,
"ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ" ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਣ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਦੀ ਥਾਂ,
ਉਸਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ!!

ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਸ੍ਰਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਰੋਕਿਆ ਸੀ,
ਸਿੱਖ ਉਹੀ ਸਭ ਅੱਜ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ,
ਅੰਨੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਬੁਰਕਾ ਪਾ ਕੇ ਗਲੀਂ,
ਆਪਣਾ ਗਲਤਾਨ ਆਪ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ!!

ਅੱਜ ਆਖੇ "ਸੰਦੀਪ" ਪੁਰਜ਼ੇਰ ਦੇ ਕੇ,
ਇਹ ਵੇਲਾ, ਵਖਤ ਵਿਚਾਰ ਸਿੱਖਾ,
ਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਸੰਵਾਰ ਸਿੱਖਾ,
ਉੱਠ ਜਾਗ ਸਿੱਖਾ, ਉੱਠ ਜਾਗ ਸਿੱਖਾ .

- ਸ. ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ (Surrey, UK)

BOOKS FROM KHALSA TRICENTENNIAL FOUNDATION OF NORTH AMERICA INC.

Realizing the need for correct information about Sikhism in the English language for the benefit of Diaspora youth, KTF requested S. Gurbachan Singh Sidhu, UK, to revise some of his books and write new ones. Mr. Sidhu is one of the founders of The Sikh Missionary Society of UK and Guru Nanak Charitable Trust, Mullanpur Mandi, Ludhiana. Of the many books and pamphlets in English that he has authored we have been able to afford to publish only four:

1. Sikh Religion and Christianity – 110 pages
2. Sikh Religion and Islam – 153 pages
3. An Introduction to Sikhism – 76 pages
4. Panjab and Panjabi – 177 pages

These are excellent books for Sikhs and non Sikhs alike. Reading these books you will get the real meaning of Sikhi, something that Gurdwaras have miserably failed to teach. These books are for free distribution. We invite our readers in the USA to order any combination of 40 books for a donation to KTF of \$100.00, including postage, and distribute them free to their family, friends, local sangats or schools operated by Gurdwaras. Your donation will help in the publication of The Sikh Bulletin.

TEACH YOURSELF GURBANI. FOLLOWING TWO SOURCES ARE EXCELLENT:

1. www.srigranth.org This website will help you find page number of a shabad in Gurmukhi, English, Devanagari and Transliteration; and also to Panjabi translation by Prof Sahib Singh.
2. www.gurugranthdarpan.com This site carries the Panjabi translation of GGS by Prof Sahib Singh.

Salinder Singh Salindera of Australia has produced two movies, “Zafarnama” and “Birth of Khalsa”. The latter is also available in Panjabi. In Australia they can be obtained from Raj Mahal Productions rajmahal@ozemail.com.au Pacific Highway, Woolgoolga, NSW, Australia. Tel: 61 2 6654 1149; Fax: 61 2 6654 2922. **In USA:** Kuldeep Singh Cloty, 1953 Bradley Estates Drive, Yuba City, CA 95993. Tel: (530) 237-6095. In the USA price is \$10.00 each plus postage

Khalsa Tricentennial Foundation of North America Inc.
3524 Rocky Ridge Way
El Dorado Hills, Ca 95762

Address
Label
Here

If you do not wish to receive this bulletin, please write ‘do not mail’ across the label and return to sender.
If you wish for someone else to receive it, please provide us with their mailing address. Thank you.